

Universitetet
i Stavanger

DET HUMANISTISKE FAKULTET

MASTEROPPGAVE

Studieprogram: Utdanningsvitenskap, norsk	Vårsemesteret, 2017 Åpen
Forfatter: Tor Thorvaldsen	(signatur forfatter)
Veileder: Bjørn Kvalsvik Nicolaysen	
Tittel på masteroppgaven: Å invitere elever til kreativ skriving Engelsk tittel: A Voyage in Creative Writing	
Emneord: Kreativ Skriving	Antall ord: 2750 + vedlegg/annet 38936 Stavanger, 06.06.2017 dato/år

Innhold

Abstrakt	3
Forord	5
Kapittel 1. Seilasens bakgrunn og problemstilling	6
1.1 Hvorfor denne seilasen?.....	6
1.2 Problemstilling.....	9
1.3 Strukturen i teksten.....	10
1.4 Problemstillingens avgrensninger	10
1.5 (Problemstillingens) Seilasens udidske farevann	12
1.6 Oppsummering.....	14
Kapittel 2. Metodedel: Nativ navigering	15
2.1 Framstillingsform.....	15
2.2 Metodisk gang	18
2.3 Metodevalg og innhenting av empiri	20
2.4 Organisasjonskulturen om bord.....	29
2.5 Min rolle, utfordringer og det å forske på egen arbeidsplass	31
2.6 Etske perspektiver og valg.....	34
2.7 Reliabilitet og validitet.....	35
2.8 Oppsummering.....	36
Kapittel 3: Pakklister og sjøsetting	37
3.1 Forberedelser på 123	37
3.2A. Oppstarten: Hvordan forklare, og hvordan skal vi forstå og mestre teksttypen? Og hvordan konkretisere i kortform?	38
B. Presentasjonstanker: Hvordan gå fram?.....	38
C: Bekymringer: Kjente utfordringer hentet fra Bach i Otnes (2015)	39
3.3Reiselektyre	40
3.4 Oppsummering.....	41
Kapittel 4: Skipsloggen forteller om den store didaktiske seilasen som har vekket vår praksis.....	42
Kapittel 5: Intervjuene, mannskapet først	45
5.1 Intervjuguiden	45
5.2 Intervjuets gang og mannskapets svar	47
5.3 Bearbeiding av intervjuet	48
5.4 Sammendrag	49
5.5 Elevtekst langsvar	51
5.6 Offiserssamtalen(e)	52
5.7 Fra offiserskahytten: oppsummering basert på oppsummeringssitater.....	52

Kapittel 6: It`s undersøkelsene	54
Figur 1A, B og C:.....	54
Kapittel 7: Rom sjø og refleksjoner	58
7.1 Provokasjonene	58
7.2 At empirien temmer sjøen	59
7.3 Elevtekstene viser norskfaglighet, tverrfaglighet, dybdelæring, literacy og danning	66
7.4 To oppsummerende seil	68
7.5 Definisjon.....	68
7.6 Framovermelding sist i kapittel 7	70
Kapittel 8: Refleksjoner fra en styrmann som går i land	71
Kapittel 9: Neste reise	77
Kildeliste	79
Offentlige dokumenter.....	82
(Vedlegg)	83
(1)	83
Elevtekst 1:	83
(2)	89
Elevtekst 2:	89
(3)	92
Elevtekst 3:	92
(4.1-2-3).....	95
De tre klassenes svar på its undersøkelsen, «Første runde»	95
4.1: Klasse Sjark	95
4.2: Klasse Danskebåten.....	99
4.3: Klasse Europajolle.....	102
(5.1-2-3).....	106
De tre klassenes svar på its undersøkelsen, «Siste runde».....	106
5.1: Klasse Sjark	106
5.2: Klasse Danskebåten.....	110
5.3: Klasse Europajolle.....	113

Abstrakt

En didaktisk prosess om kreativ skriving er tema for denne masteroppgaven i Utdanningsvitenskap type norskdidaktikk ved Universitetet i Stavanger våren 2017.

I 2013 erstattet Kunnskapsløftet de tradisjonelle sjangerbetegnelsene med teksttyper. Den kreative teksttypen er en av disse. Det er en tekst der tekstnormene foreløpig er noe uklare og det er en tekst med størst sprikvurdering til eksamen (Krogh, 2016). Dette er en av grunnene til at jeg og to andre kollegaer ville jobbe mer systematisk med en teksttype vi trengte mer kunnskap om og mer didaktisk erfaring med.

Tre studiespesialiseringsklasser utgjør mannskapet i denne didaktiske seilasen om kreativ skriving. Min ambisjon er at erfaringene fra reisen skal bidra til en mer avklart forståelse av kreativ tekst som sakprosaretning, samt å institusjonalisere kreativ skriving som en finaletekst i norskfagets 13-årige løp.

Farvannet er St.Svithun videregående skole i Stavanger der jeg selv er lektor og norsklærer for en av klassene om bord. Dette skaper flere metodiske og etiske interessantheiter, blant annet min egen nativeness med å forske på egen arbeidsplass.

Jeg bestemte meg tidlig for å søke en kreativ framstillingsform: En tekst om kreativ skriving må selv være kreativ har jeg tenkt som en indre doxa. Å sjonglere denne ambisjonen med troverdighet har gitt mitt eget skriveprosjekt en ekstra glød.

Prosjektet ble gjennomført de siste ukene i januar dette året. Vi, lærerne, introduserte teksttypen og elevene jobbet prosess- og responsorientert både med et kortsvar og et langsvar med en vurdering underveis. Elevtekstene, spørreundersøkelse med hele mannskapet i start- og slutfasen av prosjektet, fokusintervju med en elev fra hver klasse, lærerloggen på OneNote og en egen refleksjonssamtale blant offiserskorpset utgjør empirien, og dette er lyst på med en eklektisk inngang. Hovedpoenget med teksten har ikke vært å forklare empirien, men å få fram hvordan den kan forbedre og fornye den kreative teksttypen.

Teksten har ni kapitler med en tredeling: Del 1 (kapittel 1-3) = introduksjon, problemstilling og metode, del 2 (kapittel 4-6) = empirien og del 3 (kapittel 7-9) = refleksjoner om seilasen og den kreative teksttypens framtid.

«Fremtidens skole», eller Ludvigsen-utvalget, Stortingsmelding 28; «Fag – Fordypning – Forståelse» og høringsutkastet fra Kunnskapsdepartementet til ny generell læreplan er trukket

inn i siste del. Såkalt dybdeløring og kjerneelementer står sentralt i disse styringsdokumentene. Etter gjennomføringen av dette prosjektet om å invitere elevene til kreativ skriving er jeg overbevist om at denne teksttypen virkelig kan bli en finaletekst i framtidens norskfag; som en av lærerne spontant uttalte etter en av læringsøktene med mannskapet sitt: «**Kreativ tekst er den ultimate literacy-tekst!**» Det gjelder å få flere med på denne muligheten.

Kreativ tekst har gjennom denne seilassen blitt dybdeløring

Reisen er

En

Alternativ

Tanke om en

Institusjonalisering av kreativ (sak)skriving i videregående skole med en

Vri; en ny vri: Den prosessorienterte kreative literacyen

Forord

Først en stor takk til elever og gode kollegaer på St.Svithun videregående skole: Uten dere ville jeg ikke kunne fått til noe produkt om kreativ tekst.

Og så er det i det hele tatt noe tilfeldig dette produktet. For to år siden ble jeg oppmerksom på et masterkurs ved UiS om saktekster; et fagfelt som gikk meg hus forbi da jeg studerte nordisk midt på 90-tallet. Nå åpnet det seg en mulighet, alea iacta est.

Så, mulig det ikke er så mange som kjenner studiet i Utdanningsvitenskap retning norsk didaktikk, men det anbefales! Interessante kurs, engasjerte og svært sympatiske fagfolk som har gitt meg flere nye perspektiver på norskfaget spesielt, undervisning generelt og det å se stort på ting – på jobb og i livet.

Videre: Det er ofte debatt om norskfaget, skolens viktigste fag, selve dannelsesfaget. Skjønnlitteratur, språkhistorie, kanon, saktekster, sosiolingvistikk, analyser og ulike teksttyper er debattstikkord. Norsken må ikke (for)bli et fag med et musealt rykte. Det skjer mye vitalt, mye aktuelt i faget og med den kreative teksten har man en unik mulighet til å sette norskfaget sammen i en endelig finaletekst. Grip den!

Etter hvert som terningen trillet, ble engasjementet til selve norskfaget driven i denne læringsprosessen. Takk til veilederen min, professor Bjørn Kvalsvik Nicolaysen, som så dette og anerkjente min con amore for kreativ sakprosa, til og med på Facebook – det gjorde meg stolt og glad, og omsider lyktes jeg med å ta et skjermbilde av tråden:) Takker selvsagt og for råd og vink; topossporene dine har jeg hatt stor glede av!

Til slutt en takk til min arbeidsgiver Rogaland Fylkeskommune som gav stipend til dette didaktiske prosjektet. Jeg forkynner gjerne om teksttypen anytime.

NB! At kreativ sakprosa får plass i framtidens norskfag er ikke et spørsmål om liv og død; det er mye viktigere enn som så!

Eiganes, Stavanger 4.5.2017

Tor Thorvaldsen

Kapittel 1. Seilasens bakgrunn og problemstilling

1.1 Hvorfor denne seilasen?

Nysgjerrighet (nær eventyrlyst), provokasjoner og motivasjon for profesjonslæring og teksttypeavklaring er bakgrunnsballasten for dette prosjektet.

9.mars 2016 gikk første provokasjonsrunde. Sammen med norsklærerne på de videregående skolene i Stavanger var vi samlet til kursdag om den relativt nye eksamensteksten, kreative tekster, på Randaberg vgs. Kursdagen var døpt «Kreative tekster i grenseland». Dåpsnavnet var det klareste som kom ut av denne dagen.

Kursholderen, som var fra en katedralskole et sted på Østlandet, åpnet med eksamensveiledningen fra 2015, fortsatte bombastisk med at den kreative teksten enten var en novelle eller et essay (kåseri ble nevnt) og avsluttet med å dele ut en modelltekst, et essay som deltagerne i plenum skulle vurdere – som et essay!

Det er to hovedgrunner til at jeg lot meg provosere:

1. Kursholderens definisjon og presentasjon av kreativ tekst
2. At departementet ikke sikrer en rikere forståelse av en eksamensteksttype før den implementeres

Grunn to maner alle mann på dekk: Vi trenger en klarere forståelse av kreativ tekst!

Den andre provokasjonsrunden er mer generell. Jeg har vært lektor i videregående skole i femten år. Med revideringen av Kunnskapsløftet i 2013 ble begrepet «teksttyper» introdusert for lærere og elever. «Revisjonen av læreplanen markerte derfor et veiskille der fokus dreide vekk fra sjanger over til mer overordna teksttyper.» (Bach, avdelingsleder i norsk på en videregående skole og oppgavelager av eksamensoppgaver som blant annet har studert forholdet mellom de nye teksttypeformuleringene og sensorrapportene, i Otnes, 2015, s. 38.). Teksttypene er mer samlesekker der en argumenterende tekst kan være en artikkel, en såkalt resonnerende tekst, et essay, en pro – contra vurdering, et kåseri eller andre typer tekster der man på ett eller annet vis må argumentere. Den kreative teksten er muligens et slags kompromiss mellom sakprosamiljøet i Bergen i Georg Johannesens essayistiske ånd og det langt på vei virkelighetsorienterte miljøet i Oslo; den siste innretningen trengte et større

reportuar av tekster eller teksttyper, og det må være noe mer enn fortellingen (Grepstad, 1997).

Provokasjonstråden er: Mange norsklærere var, tradisjon tro (mange års sutreerfaring der!), svært skeptiske til denne tilnærmingen, og spesielt til teksttypen kreativ tekst, blant annet temperert under dekningen av LNU`s debatt om norskfaget på Litteraturhuset i Oslo 14.september 2016. «Med dette uttrykkes støtte for Arnesens poeng om at skriveopplæringen må dreie ser mer om teksttyper som er argumenterende og resonnerende» (Longva, 2016, s. 11). Videre mener Magne Aasbrenn, lederen i Noregs Mållag, at «ut av faget bør ein ta kreativ skriving som eksamensform...» (Longva, 2016, s. 12). Altså at den kreative skrifttypen skal på havets bunn! I aprilnummeret av Lektorbladet kan man lese det samme (Kinn, 2017). Denne oppfatningen lever også på min arbeidsplass, St.Svithun videregående skole i Stavanger.

Dette er eksempler på en muligens subjektivt oppfattet skepsis, en slags kairos, mot den kreative teksttypen. Man vil ha den ut; den er enten ett essay eller et kåseri – og skal de ut? Skepsisen og den i mine øyne noe smale oppfattelsen av hva den kreative teksttypen er og skal være, har gjort meg nysgjerrig og har altså resultert i denne seilassen mot en videre, men mer enhetlig forståelse av teksttypen, samt et ønske om å invitere elever og kollegaer på min egen arbeidsplass til en bevissthetsprosess rundt og skriving av kreative tekster. Ambisjonen kan virke noe oppblåst, men det er min oppfatning at vi trenger en ny forståelse av kreativ tekst, eller kreativ sakprosa. Behovet er der. Etter en gjennomgang av sensorrapporter etter eksamen i hovedmål 2015 konkluderer Bach i *Å invitere elever til skriving* (2015) om oppgaven til den kreative teksttypen at «...eksisterte usikkerhet rundt hvilke tekstnormer som skulle gjelde» (s. 43). Og jeg tenker at en ny forståelse om tekstnormene til kreativ tekst kan gjerne skapes der den skal praktiseres! Kreativ skriving er relativt nytt – det gjør empirien på feltet interessant, tenker jeg.

Invitasjonen til ny forståelse og bedre praksis takket to kollegaer, fra nå av anonymisert som kaptein Anderson og fru Anderson, umiddelbart ja til. Ekteparet Anderson er førstereisere med kreativ tekst. I dette trekløveret ligger en uttalt vilje og nysgjerrighet i å prøve nye samarbeidspraksiser på et tradisjonelt gymnas der kulturen gjerne har vært en lærer, sine elever, sitt klasserom. Det er et eksempel på det den mangeårige organisasjonsforskeren Torodd Strand (2007) kaller en ekspertorganisasjon, og det er relativt lite samarbeidskultur i videregående skole i Norge (Hallås og Grimsæth (red.), 2016)

Sammen får vi forhåpentligvis til en form for profesjonslæring. «Profesjonelle læringsfellesskap bygger på antakelsen om at lærere som samarbeider, kan oppnå mer i fellesskap enn om de jobber alene, og at samarbeid kan bidra til å utvikle praksis gjennom en forskende tilnærming» (Helstad, 2014, s. 136). Jeg deler denne antakelsen. Dette leder meg inn på et lite apropos: Sist jeg leverte en masteroppgave, da i Politikk og samfunnsendring, avsluttes forordet som følger: *Avslutningsvis vil jeg benytte anledningen til å oppfordre tidligere kollegaer og ellers alle andre til å foreta studier i egen organisasjon. Det er metodisk spennende, lærerikt og ikke minst motiverende. Jeg tror utbytte av å studere i egen organisasjon kan bli enda større om man er flere sammen, og at et emne som organisasjonskultur egner seg godt for allerede innvidde.*

Dette var i 2009. Siden den gang har blant annet aksjonsforskning og Lesson Studies kommet med redskaper for å studere på seg selv sammen med andre. Elevene er en viktig del av prosjektet. Under vårt første formelle møte, Andersonene og jeg den 3.1, ble deres roller diskutert under metodevalget: driver vi aksjonsforskning eller lesson study?

Slik vi har diskutert oss fram til en forståelse av disse inngangene ligger hovedforskjellen i hvem man skal observere. Lesson Study, med opphav i Japan og systematisk registrert fra 1872 (Munthe, Bjuland og Helgevold, 2016), har som tradisjon å se eleven som selve subjektet i observasjonen. Det er elevenes handlinger og utvikling som skal observeres, ikke lærerens slik vår tradisjonelle ped.sem - tradisjon og aksjonsforskning gjerne har gjort det.

Selv om herr og fru Anderson formelt ikke leverer inn noe er de uunnværlige samarbeidspartnere i denne profesjonslæringsprosessen. Sammen ønsker vi å følge opp den systematiske skriveforståelsen som presenteres i Otnes sin bok, *Å invitere elever til skriving* (2015). Dermed er lossen kastet for den siste motivasjonsfaktoren; et ønske om en avklaring, eller et behov for orden i den kreative teksttypen. For begrepet er uklart (Krogh, 2016).

1.2 Problemstilling

«Kreativ orden» har fungert som arbeidstittel på dette masterprosjektet. Tidlig i prosessen dukket Otnes sin boktittel «*Å invitere til skriving*» opp som en farbar tittel å navigere dette didaktiske prosjektet etter.

Det er utfordrende å snevre seg inn når man er nysgjerrig på det meste som rører seg i norskfaget (og det som har rørt seg for den saks skyld!). Fremtidens norskfag er viktig, og derfor viet ekstra plass både i Ludvigsen – utvalgets dokument og Stortingsmelding 28, «Fag – Fordypning – Forståelse». Felles står fagets særstilling som dannelsesfag. Hva det er og hvordan det skal praktiseres får lite blekk i de offentlige dokumentene, men diskusjonen bør bevege seg fra Dag og Tid og LNU til norske lærerværelser og klasserom.

Kommunikasjonsfokuset har mer plass hos Ludvigsen, og utvalget (for øvrig uten filologer om bord) ville nær sidestille norsk med andre språkfag. Stortingsmeldingen særstiller norskfaget, og har gitt skriving spalteplass. Hos både Ludvigsen og St.28 er «dybdelæring» et sentralt framtidbegrep elever og skolefolk må etablere en forståelse av. Empirien i denne teksten vil gjerne være med og belyse denne forståelsen. Og det er morsomt å se hvordan materialet vårt om kreativ tekst kan bidra til mer helhetlig forståelse av norskfaget oss kollegaene imellom.

Forståelsen av skriving som en grunnleggende ferdighet er etablert etter K06. Men skriving er også en skapende øvelse. Gjennom kreativ skriving kan norskfaget vitaliseres, og denne oppfatningen vil forhåpentligvis prege dette prosjektet. Samtidig er den kreative teksttypen en fantastisk fellesarena for mange temaer i norskfaget. Man kan være kreativ om så mangt. Om litteraturhistorie, om talemål, om språkhistorie, sakprosaens posisjon før og nå, hva er dannelse, nykritikken, kulturarven, morfologi og retorikk. Så snevringen av nysgjerrigheten i kreativ tekst er mer som et lasterom: En plass for alt, og dette lasterommet er merket med problemstillingen:

Hvordan invitere elever i tre 3.klasser ved St.Svithun vgs til kreativ skriving i sakprosa retning, og hvordan kan denne invitasjonen bidra til å forbedre og fornye den kreative teksttypen?

1.3 Strukturen i teksten

Denne masteroppgaven i Utdanningsvitenskap, norskdidaktikk, har ni kapitler. Etter hvert har en tredeling fremmet seg:

Kapitlene 1 – 3 tar for seg introduksjon, metodikk og det som måtte være av reiseforbereelser til denne didaktiske seilassen om kreativ tekst.

Kapitlene 4 – 6 favner empirien. En mulig fordel med å bruke sin egen praksis sammen med andre som case, er den store tilgangen på variert og tematisk empiri. Jeg har brukt (skips-)logg (kapittel 4), intervjuer (kapittel 5) og spørreundersøkelser (kapittel 6). Det metodiske utdypes i neste kapittel, og flere transparente avklaringer kommer også sammen med presentasjonen av dette innsamlingsmaterialet.

Kapitlene 7 – 9 tar i hovedsak for seg tolkningsresonnementer av empirien, en katarsis på hvordan innledningsprovokasjonen forløses og hvordan den kreative teksttypen kan forstås.

1.4 Problemstillingens avgrensninger

Samlet er invitasjonsfasen og samarbeidsprosessen om dette prosjektet relativt kort. Avgang er tidlig i januar, og vi skal etter reiseruta være i havn tidlig i februar. I dette tidsrommet skal vi, offiserene eller lærerne, ha drøftet, bearbeidet og reflektert over våre milepæler, og mannskapet, elevene, skal ha opplevd en eller annen bevissthet og ny læring om den kreative teksttypen. Offiserenes refleksjon vil ha ny kunnskap og erfaring om bedre praksis som overordnet sluttmaal. Å få til dette på en drøy måned er avhengig av stille vær og klar navigering.

Et klart retningsvalg er gjort i problemstillingen: Kaptein Anderson, jeg, også der det er naturlig, omtalt som Jensen (annenstyrmann) og fru Anderson har definert vår kreative teksttype som en tekst i sakprosasekken. Mest fordi vi velger å fokusere på det Udir og eksamensinstruksene 2015 sier i sakprosaretning om «refleksjon og argumenterende resonnement», og fordi det er et mål for oss å ha et sakprosafokus som en del av identiteten på norskfaget ved vår skole. «Sakprosa er tekster som adressaten har grunn til å oppfatte som direkte ytringer av virkeligheten. Sakprosa kommuniserer gjennom skriftlig verbalspråk, men dette skjer ofte i samspill med andre tegnsystemer» (Tønnesson 2008, s.34.)

Retorikkprofessor Tønnesson har i *Hva er sakprosa?* (2012) en virkelighetsorientert

sakprosaforståelse (Tønnesson 2012, s.34). Denne virkeligheten eller sannheten må støtte seg på en form for kilder (Tønnesson, 2012, s. 34). Vår kreative orden omfatter også litterær sakprosa, «Den litterære sakprosaen skal ha en verdi som åndsverk løsrevet fra krav til nytte.» (Tønnesson 2012, s.46.) Dette leser jeg som at også det prosaiske kan framheves, og er for meg en ny dimensjon ved selve sakrosafenomenet. Og vi, arbeids- og tolkningsfellesskapet om bord på den voksende (i år rekordsøkning!) skuta St.Svithun er opptatt av literacy som en evne til å løsrive seg fra det faste – da har man «tilgangskompetanse» (Nicolaysen, 2005). Her, som en enkel refleksjon om sakprosa har jeg valgt å kopiere tekst fra noe jeg leverte som en semesteroppgave ved UiS våren 2016, et lite kapittel kalt «**Reise bakover**»:

Teksttypen sakprosa har eldgamle tradisjoner selv om oppfatningen, eller inndelingen i sakprosa og skjønnlitteratur, ikke strekker seg lenger enn til 1938 og Rolf Pipping (Tønnesson, 2012). Uansett, tenk på bibelen: Er det eventyr, sakprosa, fortelling.... Den inneholder et sett av sjangre, diatriber, testamentene kan leses som biografier, dog ikke blandede kreative brudd, men bokenes bok inneholder mengder med sakprosa. «Quintilian gir dessuten retorikken et litterært grunnlag.» (Kjeldsen, 2015, s.39). Et skille Aristoteles for øvrig opererte med. Kanskje åpner den kreative teksten for en mulighet for en mer ekspresjonistisk sakprosa der litterære virkemidler og fortellerstemmene slipper mer til? Også som førere av ordet som aktive kilder? Undertittelen sier bakover så here we go:

I min forrige studietid ble jeg svært fascinert av Eiliv Vinjes forelesninger om Holbergs epistler – det var faktisk mitt første møte med nordstikken. En varm, grønn augustdag på Sydneshaugen ved Universitetet i Bergen. Jumpet inn i auditoriet, hadde sett navnet Holberg på leseoversikten og ventet på hvilket skuespill det ville bli forelest i. Isteden ble det sakprosa. En innføring i paradokset som en av tusenkunstneren Holbergs fanesaker. «Et moderne fokus på det vi – med forbehold – kan kalle sakprosa, vil være positivt for studiet av eldre litteratur ved at det gir en dypere forståelse av kulturinnsatsen til forfattere som Holberg og søsknene Wergeland....» (Bakken i Kalleberg og Kleiveland, 2010, s. 43). LNU- ledelsen synes å dele østfoldingen Bakkens ide og uttaler seg positivt om Stortingsmeldingen «Fag – Fordypning – Forståelse. En fornyelse av Kunnskapsløftet», særlig om at den litterære kulturarven er løftet fram i meldingen: «Som litteraturfag skal norsk bidra til at elevene får ta del i den litterære kulturarven. De litterære klassikerne tilbyr viktige perspektiver på hvordan samfunnet vi lever i har utviklet seg, og de kan være med på å bygge et fellesskap og bidra til en kulturell plattform.» (Stortingsmelding 28, 2016, s.50). Om dette betyr ny kanondebatt skal få stå usagt, men tenk om man kunne fått knesatt sakprosaen som like betydningsfull litteratur i

norskfaget? Altså **at** framtidens norskfag institusjonaliserer Kunnskapsløftet06 sitt gode begrep, «Sakprosa tekstar» eksempelvis i form av:

- **At** Arbeiderpartiets første partiprogram fra 1887 forteller mye om samfunnsutviklingen!
- **At** man bruker statusen norskfaget faktisk vies i denne stortingsmeldingen til å, ja, institusjonalisere sakprosaen!
- **At** sakprosa og skjønnlitteratur blir forstått synonymt som norskfaglig litteratur!

Man kan og gjerne følge stortingsmeldingens alliterasjonsgrep, et utmerket virkemiddel i teksttypen kreative tekster og si: Norsk = Fordypningsfag For the Future!

Norskfaget må oppleves futuristisk, ikke musealt (faget er ikke en gjenstand). Norskfaget må oppleves samfunns viktig (viktig er bedre enn nyttig). Norskfaget må vise fortiden i fremtiden (som i Vikinghymnen «Fortid og framtid, Viking for alltid»). Og norskfaget må oppleves vitalt (gjør gjerne adaptasjoner av *Eides språksjov* i klasserommene!):

Rist liv i Holbergs epistler – gjerne i et prosaisk Grytten-tweet-format. Hadde noen hvasket meg i øret en gang i fortiden at en gang skal du be om Holberg på twitter og ikke på originalspråket! Sånn er det med reiser. De endrer oppfatninger, og i Andersonene og i mitt lån av det prosaiske ligger muligens en prolepse til en ny forståelse av den kreative sakprosaen.

1.5 (Problemstillingens) Seilasens udirske farevann

Her er det Udir skriver om *kreative tekster*:

«Fra 10. trinn til Vg3 ligger skriving av kreative tekster inne i kompetansemålene. En kreativ tekst er ikke en teksttype, men en skrivemåte der den som skriver viser kreativitet og originalitet når det gjelder innhold, innfallsvinkler, språklige og/eller litterære virkemidler. Gjennom opplæringa møter elevene mange kreative tekster i ulike sjangere som de kan lære og la seg inspirere av. Mot slutten av opplæringsløpet må de også bli kjent med hva det vil si å skrive en kreativ tekst til eksamen. Det er nyttig for elevene å utvikle bevissthet omkring valg av ulike innfallsvinkler, perspektiver og språklig kreativitet i egen skriving, **og hvilke kriterier som ligger til grunn for vurdering av kreative tekster.**» (Disse siste er vanskelig å finne, men utgjør i mine øyne også en del av teksttypens muligheter.)

Hva sier eksamensveiledningen anno 2015 om kreativ tekst?

*Noen av langsvarsoppgavene til eksamen ber spesielt om en **kreativ tekst**. Kreative tekster er ikke én teksttype, men et samlebegrep som omfatter både fortellende, reflekterende og underholdende tekster. Disse oppgavene er mer åpne for individuelle løsninger enn de tidligere essay-, novelle- og kåserioppgavene. Det er viktig å bruke de vedlagte tekstene og svare på det oppgaven ber om. I de kreative oppgavene kan eleven bli bedt om å*

- *skrive om en påstand, et tema eller ut fra en gitt overskrift*
- *skrive ut fra en gitt synsvinkel*
- *bruke litterære virkemidler når de skriver*
- *skrive en tekst som skal brukes til et bestemt formål*

Uavhengig av hvilken oppgavetype de velger å svare på, kan elevene vise selvstendighet og kreativitet i tekstene sine. Det kommer til uttrykk i hvordan de bruker språket, og i ideer, perspektiver og innfallsvinkler. Dette skal sensor honorere når svaret er relevant.

Hvordan forstå og avgrense eksamensinstruksen? Teksttypen skal spesifikt være reflekterende. Det er nærliggende å tenke på argumentasjon. Refleksjon og argumentasjon er ikke synonyme, men de befinner seg vel på samme holdeplass. Strukturen i argumenterende tekster er ofte ikke like faste som i narrative tekster (Øgreid og Hertzberg, 2009).

Argumenterende tekster og kreative tekster er heller ikke synonyme, men en kreativ tekst i sakprosa-kategorien gjør dem til reisekamerater, bare at de tar ulike retninger, tenker jeg. Øgreid og Hertzberg viser til funn i ungdomsskolen og rettslærefaget på videregående, og predikerer at når læreren bygger stillas og viser struktur for elevene før skrivingen tar til vil elevene trolig lykkes bedre med å skrive argumenterende tekster.

Eksamensoppgavene gitt om kreativ tekst tar, som de andre oppgavealternativene på avsluttende videregående norskeksamen, utgangspunkt i tekstvedlegg kandidaten indirekte eller direkte skal bruke i sin tekst. Disse vedleggende kan være episke, men er ofte og av den mer saksorienterte typen. Refleksjonen, essay- og kåseriroten, samt vedleggsmaterialet fra de offentlige eksamensinstitusjonene gjør at jeg velger å fullt ut forsvare den kreative teksttypen som sakprosa, også i retning den litterære sakprosaen slik Tønnesson definerer den.

Det udirske farvannet må forholde seg til en overordnet bardun: Stortinget. De folkevalgte vedtar politikken, embetsverket skal fylle vedtakene med innhold og sørge for å gjennomføre det de folkevalgte blir enige om, eksempelvis Kunnskapsløftet. Nå er det ny skolereform på gang. I disse dager har Kunnskapsdepartementet sendt ut høringsutkast på «Overordnet del – verdier og prinsipper», altså ny generell læreplan. Denne opptar praksisfeltet og vil trekkes inn i denne masterens siste del, spesielt fokuset på dybdelæring. «Kreativ tenkning», skapende og kreative evner», «ferdigheter på relevante, kreative og kyndige måter» og «kreative og språklige ferdigheter» er alle eksplisitte uttrykk i høringsutkast (Kunnskapsdepartementet, 10.3.2017). Det er sannsynlig at store deler av høringsutkastet skal implementeres i skolen innen rimelig tid så grunnen til at dette trekkes inn i tolkningsdelen begrunnes med et bedre føre var – prinsipp. Som profesjonsutøvere er vi selvfølgelig pliktige til å ta inn over oss de signalene som kommer fra sentrale institusjoner.

1.6 Oppsummering

N

P

M

Ikke New Public Management, det har utdanningsinstitusjonene fått nok av, men Nysgjerrighet på den kreative teksttypen, **Provokasjoner** på kurs og om nye teksttyper og **Motivasjon** for profesjonsutvikling sammen med kollegaer og elever om kreativ skriving, er drivet i denne seilassen. Sammen, to kollegaer og meg pluss akkurat 80 elever, skal vi jobbe med utvikling av kreativ sakprosa i januar, og denne reisen skal skrives ned med det for øye å evaluere for å skape ny og bedre praksis om kreativ sakprosaskriving, samt en ny forståelse av kreativ tekst. **NPM** i kreativ form – splitte mine bramseil!

Kapittel 2. Metodedel: Nativ navigering

2.1 Framstillingsform

En tekst om teksttypen kreativ tekst bør søke en kreativ form som en slags oppgavens indre doxa. En knagg i reisen er at de retoriske begrepene fungerer til denne sakprosa-lente-kreative-formen, derfor har jeg også nyttet fra den eldgamle disiplinen retorikk som jeg definerer som uttrykkskunst da jeg finner den tradisjonelle talekunstdefinisjonen for snever. Bygninger er også retorikk, ta eksempelvis en spasertur på Blindern og bygningene taler til deg, eller reis til den evige stad eller andre storbyer og se talen, kjenn byens metafysikk og kjenn at den uttrykker seg annerledes enn hjemme. Sjømetaforer og reisevokabular er tenkt som en tråd i framstillingen, samtidig som den kreative teksttypen i form åpner for brudd og ulike uttrykksformer og sjangre – det trenger ikke nødvendigvis være en sammenhengende tekstframstilling i tradisjonell norskfaglig forstand, hvilket denne framstillingen benytter seg av.

De senere årene har også mer kreative framstillinger i academia dukket opp. Et eksempel fra sosiologien er den prisvinnende artikkelen av Bjørn Egil Flø (2013) *Me og dei andre: Om lindukar, Framstegspartiet og bygda som sosial konstruksjon* som viser at det er fullt mulig å mikse kreativitet og academia. Likeledes gjør Jon Smidt (2015) noe lignende i sin tekst *Kreative tekster* der han som gjenganger bruker metaforer i form av fuglerelevans. En elev svarer i its learning undersøkelsen at et kjennetegn ved kreative tekster er «underholdende metaforer».

Metaforen kommer fra det greske metaphora og betyr «overføring» (Vinje, 1993, s. 76.), og bruken er gjerne at et ord og ordkategorier gis en annen betydning enn den vanlige bruken. Antikken så retorikken som en kreativ disiplin (ibid.). Da vil senderen søke talemåter som både kan fungere pedagogisk og overbevisende. I følge erstatningsteorien, som er en av to metaforoppfatninger Vinje presenterer, så pyntes språket med metaforer. Valget her (selv om den retoriske tradisjonen ikke lenger kjører dekor som eneste begrunnelse for metaforbruk) på sjøvokabularet er både tenkt som kreativ pynt; for dette er ikke en seilas i ordets normalforstand: Dette er et undervisningsopplegg i et par skoleklasser på videregående i Norge i 2017. Samtidig er tittelen oppriktig ment med tanke på at det er noe usikkert, muligens noe hasardiøst over «seilas» sammenlignet med for eksempel «ferd» eller «reise»

som er mer målrettede transporteringer. Man vet ikke helt hvor denne seilassen vil ende, og det er etter mitt skjønn en slags innebygd del av denne tittelens metafor.

Så tror jeg det ligger et norskfaglig potensiale reint undervisningsmessig i å få fram at metaforene, og også den systematiske kjempemetaforen, allegorien, ikke er noe som er reservert det episke, gjerne lyrikk og romaner, slik mange elever på videregående etter min erfaring forestiller seg det. Å få elevene til å utvide horisontene sine, og få dem stadig til å se ting i kontekst, er viktig. Elevene kan bruke og eksperimentere med disse. Metaforene må ses som en enestående hendelse eller uttrykksform i konteksten for å kopiere, eller sjømannspapegøye (nytt verb!?), den franske filosofen Paul Ricœur (ibid). Ricœur videre poeng er at metaforen har språkets nyskapingsevne, og disse innovasjonene eller språkgründergrepene må etableres på morfologi- og syntaksnivå, da de gamle metaforene på ordnivå gjerne er klisjeer eller rett og slett dødeliggjør språket, sånn at metaforen mister kraft slik gjerne det rituelle religiøse språket har. Nyskapingstanken er en ergo sum, et premiss, ved den kreative teksttypen, tenker jeg. En kreativiteoer finner levende metaforer for språket.

Den kognitive metafortradisjonen går, med fare for å dykke ned i havdyp jeg ikke kommer opp fra, ut på at vi tenker grunnleggende metaforisk (de kognitive lingvistene Lakoff & Johnsen, 1980). Her skilles det mellom metaforen som grunnstruktur for tenkning, eksempelvis LIVET ER EN REISE (rimelig aristotelsk, ja), og de mengder av de lingvistiske realiseringene av denne strukturen som forklares som selektive overføringer fra et kildeområde til metaforens mål, ofte fra det konkrete, REISE, til det abstrakte, LIVET, som da «anskueliggjøres» ved hjelp av det konkrete.

I min framstilling er metaforen både en dekor og en anskueliggjøring gjennom en måte å vise fram feltet praksislæring på, der jeg oppfatter flere av interaksjonene som abstrakte, PRAKSIS ER EN SEILAS. Praksis lar seg ikke fullstendig skjemagjøre, selv om managementideologien prøver å gjøre det målbare aldri så viktig, lar det viktigste seg ikke måle: Elevenes skriveglede, eventuelt skrivehat eller likegyldighet, selve de kontekstuelle og prosessuelle skiftene eller utviklingene, dannelsesprosessen, empati, underliggjøring, det å finne mening i en tekst eller opplevelsen av en skjult indre stolthet, en personlig elev- eller lærerseier, er som helhet ikke noe konkret der man kan sette to streker under svaret eller resultatet.

Skipsmetaforen har gamle røtter: Narrens skip som selvkritisk og selvironisk seiler rundt med all verdens mennesker som likegyldig tar del i seilassen uten å bry seg om hvor ferden går

(Brant, 1494), er en eldgammel middelaldertopos, en oppfatning muligens enkelte deler om dagens ungdoms passasjertilværelse i samfunnet. Middelalderens narr var en inkarnasjon av det frie ord: Narren hadde ytringsfrihet, og som i vårt moderne konkurransedemokrati mener vi utvikling skjer gjennom utveksling av ideer. Det skaper vitenskap slik Børstnes (1997) ser skipet: Det er en metafor for vitenskapen som aldri kan sies å kunne søke havn, den må alltid søke ny kurs, nye retninger og ikke landfaste seg i bestemte paradigmer. Slik er det også med undervisningspraksiser; de må hele tiden søke nye og bedre navigasjoner for elevenes beste. Om de unge voksne om bord er likegyldige, stiller med livet som innsats eller ser skolen som en sosial møteplass, er de vi som jobber der sin fordømte plikt å ikke fortøye båten og legge inn årene! Vi må ha det å fornye og forbedre som resultat! Det konstante i skolen bør alltid være revurdering av praksis. (Apropos resultater så tenkte jeg på å ramme hele teksten inn i en fotballkamp, men siden et mannskap om bord på ei skute har mer må-være-der over seg enn de frivillige fotballspillerne, ble fotballvokabularet valgt bort.)

Så kan man innvende at beskrivelser av praksis har et konkret språk, at praksis er konkret; man gjør sånn og sånn også kommer man dit og alt er i sin skjønneste orden, men det sammenfaller ikke med offiserene om bord på denne skuta sine refleksjoner om praksisbegrepet. Praksis som lærerpraksis må ikke, og kan ikke, teknokratiseres slik sertifiseringspendelen har vært i flere engelsktalende skoleregimer, blant annet i Skottland; dette har de selv innsett og søker mer enn skjema-språk for å karakterisere god praksis – nettopp dette gjør at begreper som læring, praksis og relasjoner trenger metaforen for å levendegjøre sitt eget innhold!

Å få fram og levendegjøre den antikke tradisjonen om metaforer kan implementeres sammen med dybdelæringsdisiplinen retorikk, tenker jeg. Å se det akutte retorikkbegrepet kairos, eller å skaffe seg kairosforståelse, er viktig! Det kan vitalisere norskfaget og den kreative teksttypen så å si innenfra i form av stadige utvidelser i betydningen av bærende begreper. Altså at elevene ser fagene sine kjernebegreper i flere sammenhenger, eksempelvis at retorikk ikke bare er et sett begreper som kan nyttes på en retorisk analyse, men ser at begrepene kan anvendes bredt og tverrfaglig; i historie der kairosmestring kan forklare framveksten av de totalitære regimene i mellomkrigstiden, og i norsk også som en inngang til metaforikk og som faglige bærere i all sakprosa. Tradisjonen med kognitiv semantikk (Kjeldsen, 2004) med begreper fra retorikken (selv om Kjeldsen muligens opererer noe statisk retorikkbegrepene, parentes slutt), inkludert troper og figurer, kan bidra i framtidig skrivepraksis. Det er

dybdelæring (mer om begrepet og anvendelse i norskfaget i kapittel 7). Det er dannelse. Dette er norskfaget sitt domene.

Innen autoetnografien er det etter postmodernismens framvekst tradisjon for framstillingsformer som visker ut noen av grenseoppgangene mellom litteraturform og forskningsform (Riese, 2016). En slik retning er mer hybrid enn mer tradisjonelle artikkelmønstre, og ligner kanskje mer på en kreativ tekst.

Dette framstillingeksperimentet i retning av kreativ sakprosa er viktig for meg. Jeg ønsker å pynte og framstille teksten på en kreativ måte. Og jeg vil stå fram med subjektive betraktninger om et fagfelt jeg er engasjert i (skulle bare mangle!). Også vil jeg slå et slag for en normalisering av skolespråket; øverste leder på en skole er rektor, ikke resultatansvarlig, vaktmester, ikke driftsleder og læring, ikke måloppnåelseskompetanse – vi må kjenne oss igjen i språket, ikke gjøre det for innviklet om det så er aldri så managementaktig (heilt samtd med «Eides språksjov» her!).

Det vil samtidig være utfordrende å balansere en kreativ tråd med idealet om en så objektiv framstillingsform som mulig (Silverman, 2006). Framstillingen kan komme noe ut av balanse, ut av kurs, her og der, men vil forhåpentligvis rettes opp – slik manøvrering er en del av seilasers natur. Iveren etter sjømetaforer, paralleller til allegorien Haiene og andre sjø-topos må ikke ta overhånd, men de skal være med, selv om overhåndsfaren absolutt er reell. Hvordan unngå at hele teksten blir en avislignende sak? Jeg har det på kompasset, så får vi se om båten bærer.

Kapitteloverskriftene er blå, havets farge. Dette er støvbørsting av renessansens og seinere klassisismens colores rhetorici. Det samme gjelder for de typografiske variantene i oppsummeringene og enkeltskildringer etter sitater fra skipsloggen.

2.2 Metodisk gang

Tirsdag 3.januar hadde Andersonene og jeg, Jensen, første formelle møte om å invitere elevene våre til kreativ skriving. Tidligere hadde vi snakket om tidsperioden for kreativ skriving, fastsatt at vi ser den kreative teksttypen som en sakprosaetning og blitt enige om å samarbeide om dette emnet. Herr og fru A er fullt klar over at samarbeidet trekkes inn i denne masteroppgaven.

Uansett, masteroppgave eller ikke: Kommunikasjon er en utfordring når man samarbeider med andre enn seg selv, noe vi alle tre er samstemte om. Vi måtte derfor finne en kommunikasjonsform eller plattform der vi på en rasjonell og fruktbar måte kunne nå hverandre også utenom de de fysiske møtene. Etter en periode med hodene i bløtt løste vi dette for å lette kommunikasjonen oss imellom med å bruke OneNote og skriver til enhver tid i et slags samskrivningsdokument, en funksjon som gjør at vi hele tiden kan se det vi legger inn og fortløpende kan oppdatere dokumentet. Dette tilfredsstiller på en god måte den kvalitative metodikkens krav til transparens (Riese,2016) og OneNote fungerer godt som et felles minne, vår skipslogg.

Prosjektet berører kompetansemål for Vg3, studiespesialiserende utdanningsområde

- drøfte norskfaglige og tverrfaglige emner ved hjelp av fagterminologi og helhetlig argumentasjon
- bruke kilder på en kritisk og etterprøvbar måte og beherske digital kildehenvisning
- bruke begrepsapparat fra retorikken for å analysere og vurdere ulike typer sakprosaetekster
- orientere seg i store mengder tekst av ulik kompleksitet og velge ut, sammenfatte og vurdere relevant informasjon
- lese et utvalg samtidstekster på bokmål og nynorsk og drøfte hvordan disse tekstene språklig og tematisk forholder seg til vår tid
- bruke kunnskap om tekst, sjanger, medium og språklige virkemidler til å planlegge, utforme og bearbeide egne tekster med klar hensikt, god struktur og saklig argumentasjon
- uttrykke seg med et presist og nyansert ordforråd og mestre språklige formkrav
- skrive kreative, informative og resonnerende tekster, litterære tolkninger og retoriske analyser på hovedmål og sidemål med utgangspunkt i norskfaglige tekster
- bruke kilder på en kritisk og etterprøvbar måte og beherske digital kildehenvisning
- gjøre rede for norsk språkdebatt og språkpolitikk fra år 1900 til i dag

Som et felles utgangspunkt orienterte vi oss kjapt med en fellesnevner fra bøkene «Å forske på egen praksis» (Ulvik, Riese og Roness (red.), 2016) og «Lesson Study i en nordisk kontekst» (Hallås og Grimseth (red.), 2016) om at samarbeid om undervisning må ha ny og forbedret praksis som mål. Under de neste underoverskriftene vil jeg vise reisens metodiske ståsted, si noe om min egen posisjon, få fram konteksten eller kulturen dette samarbeidet om kreativ skriving foregår i, samt under hele teksten få fram de didaktiske valgene vi som offiserer stadig har måttet ta i forkant av praksis under vår eklektiske seilas.

2.3 Metodevalg og innhenting av empiri

Dette didaktiske prosjektet er fundamentert på et syn på kunnskap som noe som er sosialt konstruert (Ulvik, 2016). I dette ligger en avvisning av kunnskap som en opphøyet objektivitet man kan jobbe mot og sette to streker under, punktum. Det er for oss, Andersonene og jeg, viktig å se etter kunnskapsdynamikken i det vi faktisk utvikler. Hvor står vi nå? Hvordan oppfatter vi den kreative teksttypen pr. nå? Og hvordan ser det ut hos elevene, og ikke minst: Hvordan ser det ut fra elevenes stå(sitte)sted? Vi opererer med et positivistisk syn på eleven og har tatt inn at «Praktikers forskning innebærer endringer nedenfra og med elevene som medforskere» (Ulvik, 2016, s. 19). Samt en erkjennelse av at undervisning alltid er en kontekstuell handling man ikke kan strømlinjeforme eller automatisere, derfor må kontekstuelle observasjoner loggføres.

Vi, offiserene om bord på skuta Svithun, oppfatter oss selv i en mellomposisjon mellom aksjonsforskning og Lesson Study. Det virker svært konstruktivt, nesten befriende, å utelukkende følge elevene som aktørene her, slik den gamle japanske tradisjonen gjør det. Samtidig er det vi som er igangsettere, det er vi som er fagpersonene og det er vi som er ansvarlige for prosjektet. Da er det naturlig å tenke aksjonsforskning med kurs for at refleksjon rundt våre handlinger må ha et hovedfokus.

Uten å kaste Lesson Study – perspektivet over bord, har vi strandet på å navigere etter Ulnes, Riese og Roness (red) sin *Å forske på egen praksis* med undertittelen *Aksjonsforskning og andre tilnærminger til profesjonell utvikling i utdanningsfeltet*. Dette valget skyldes først og fremst observasjonssynet fordi vi mener metaperspektivet på oss selv er alfa omega i denne prosessen. Dette metaperspektivet, og mestringen av dette, gjør oss muligens til det Hopkins kaller lærerforskeren (Ulvik, 2016).

Lærerforskerens datainnsamling må ikke være for krevende i den dobbeltrollen man tross alt har når man forsker på sin egen praksis (Ulvik, 2016). «Selv om aksjonsforskning er eklektisk i sin metodebruk, har kvalitative metoder dominert» (Riese, 2016, s. 37). Det er tilfelle også i dette prosjektet. Kvalitativ metodikk er en erfaringsdisiplin der praksis får mening og blir til i sammenhenger (Silverman, 2011).

Vi, underforstått jeg, har valgt en eklektisk inngang og etter hvert vil kvalitative innhentinger bli synliggjort, problematisert og reflektert over. Min forståelse av eklektisk er ikke knyttet

kun til metodikken, men også til det å lyse på empirien med flere lykter, eller se ting med flere perspektiver.

Skipsloggen OneNote er viktig med sine møteinnkallinger og referater, de didaktiske planene og ikke minst innskrevne umiddelbare reaksjoner underveis. Slike utsagn er det Geertz kaller en «tykk» (Thagaard 2013, s. 41) beskrivelse av observasjonens kultur, gitt at den er gitt at den eventuelle uttalelsen også inneholder et meningsaspekt. Geertz følger Wittgensteins kjøll og slår fast at en beskrivelse av gjenstanden må komme før analysen. Det er kronologien i denne oppgaven. Og analysen, som i mine øyne er å peke på fakta, kommer før selve tolkningen av empirien være seg observasjoner, hendelser, elevtekster og samtaler. Alt for å søke en helhet, og ikke søke forklaringer ut fra enkeltfenomener (Kvale, 2002). Her vil jeg skyte inn at mye kvalitativ litteratur, blant annet Ryen (2002), Thagaard (2013), søker å forklare fenomener, gjerne avkrefte eller forsterke; dette prosjektet skal forbedre og fornye gjennom observasjoner, spørreundersøkelser, elevtekster, felles refleksjoner og intervjuer.

Andersonene har jeg valgt å intervjuer, nei, samtale med, oss sammen, mest for å få fram refleksjonen om ny og bedre praksis gjennom en interaksjonssamtale mellom disse to viktige aktørene og meg selv, vi, offiserene. Før samtalen oss imellom er intervjuene med elevene gjennomført og hovedpunkter delt. Dette fordi elevenes oppfatning er viktig for oss lærerne og må etter min mening være en del av vår refleksjon.

Igjen, elevene er viktige aktører. Praksisklassene er to studiespesialiseringsklasser og en toppidrettsklasse. Dette speiler elevmassen ved skolen. En elev fra hver klasse skal delta i en gruppesamtale. Jeg har valgt gruppesamtale fordi det er mest hensiktsmessig å se etter en form for konsensus hos mannskapet. Tre sammen kan skape en type indre justis som nettopp fremmer felles tanker som kan skape bedre praksis og ny forståelse av kreativ sakprosa. Gruppesamtale er i samme leia som det å tenke at lagarbeid og samarbeid er en viktig ferdighet elevene må praktisere i skolen, og forholdet en lærer/offiser i møte med tre elever/mannskap er maktutjevne og denne demokratiske opplevelsen kan føre til at samtalen blir friere enn i en en-til-en situasjon der den ene at på til er en av lærerne. Og et gruppeintervju eller samtale vil føre til at individers mening kommer fram i samhandling med andre hvilket fremmer helhetsforståelse ved kvalitativ forskning (Silverman, 2011).

Så kan man innvende at det ikke er sikkert at alle slipper like mye til og at jeg som intervjuer mer vet hva materialet skal brukes til, men fordelene trumfer ulempene her. Elevene vil få intervjuguiden dagen før samtalen slik at de kan forberede seg. Valget vil bli de elevene vi

som lærere mener kan ha noe konstruktivt å bidra med i jakten på forbedringer og ny forståelse, ikke nødvendigvis de elevene som er mest komparative. Eleven må ha gjort bevisste kreative grep, ha et reflektert forhold til teksttypen og være villig til å bidra til utvikling av kreativ sakprosa. Dette valget av utvalg grunner også i at det er påfyll til teksttypen jeg vil ha, ikke det å vise at jeg behersker kvalitativ komparasjon, altså at intervjuutvalget må ha samme kjønn, ha samme karakter, være fra samme sosiokulturelt lag ala Bourdieu-sosiologisk-smaksånd, ha samme hårfarge, lik IQ, eller være like kreative for den saks skyld. De mer inngående prosessene kring samtalen kommer i kapittel 5 og 6 når samtalen med mannskapet og offiserene presenteres. Obs, obs! Etter intervjuene med mannskap og offiserer, elever og de involverte lærerne dukket en ny tanke, eller et nytt behov opp: en lærersamtale 2 med to lærere, en erfaren og en relativt ny i gamet, om deres forståelse av den kreative teksttypen. Disse var ikke native i forhold til prosjektet, men ansett som samtaleobjekter som kan tilføre den kreative teksttypen friske pust. Pustet ble med tanken.

Jeg har foretatt et lignende valg om tekstpresentasjoner som de strategiske intervjuvalgene: Jeg vil bruke et egnet kreativt kortsvar som illustrasjon, og et langsvar. Selv om det vil framgå av den didaktiske fasebeskrivelsen at kortsvaret elevene skriver skal fungere som utgangspunkt for det endelige langsaret, vil jeg ikke nødvendigvis bruke samme informant. Dette valget tas endelig når langsvarstekstene er vurdert.

Valg av intervjuobjekter er ett av flere. Om vi gjør aldri så mange forberedelser, diskuterer og blir enige om så like rammer for disse ukene som mulig, kommer vi ikke utenom at en undervisningsøkt består av mange valg, ad hoc valg som må tas der og da, igjen: Undervisning er en kontekstuell handling. Disse er forsøkt rekonstruert i prosjektets kronologiske gjennomgang, mens rammevalgene, de vi har avklart for å få til en så lik struktur som mulig punktvis vises i faser - colories rhetorici – uthevet i punkter uten videre patos (de følelsene kommer under bearbeidingen):

- **STARTFASEN**

1. Vi ville innlede med en form for kartleggingsundersøkelse på læringsplattformen its learning. Tre spørsmål (vedlegg 4.1-2-3 og 5.1-2-3 viser alle svar), disse for å få noe kjennskap til forkunnskapene, se etter fellesnevnerne som kan stake ut kurs for å etablere noen kjennetegn på den kreative teksten og sist men ikke minst, ett prinsipp hentet fra Lesson Study om å eksplisitt studere eleven, for å kunne

«måle» eller etablere oss en oppfatning av klassene utvikling da vi vil avslutte prosjektet med de samme spørsmålene.

Vi valgte kun tre spørsmål, 1) Hva er en kreativ tekst? 2) Hvorfor kan det være nyttig å lære om kreativ tekst? 3) Hvilke kjennetegn mener du er de tre mest typiske ved den kreative teksttypen?; først og fremst fordi vi mente disse var dekkende for det vi trengte til videre refleksjon, vi var redde for at for mange og for lange/intrikate spørsmål kunne virke `to much` og demotivere mannskapet, samtidig som vi ville kunne undersøke en form for utvikling/modning/bevissthet hvilket vi mener å ha ivaretatt i spørsmålene, kanskje mest i 1) og 2). Det var viktig for oss å bruke begrepet teksttype i spørsmålsformuleringen – eksamensoppgavene har nyttet disse etter 2013, og en viktig del av vår lærerjobb er å gjøre elevene familiære med de begrepene de vil støte på, mener vi (ellers blir det fort grunnstøting!). Spørsmål 2) gav oss noe hodebry: Vil vi nyttigsliggjøre norskfaget gjennom ordet nytte? Vi ble enige om at det er viktig å vise fram, eller fokusere også på at norsk er et slags utilitaristisk fag, i tillegg til dannelsingsmandatet.

2. Vi var noe usikre på det umiddelbare trekket etter undersøkelsen, mest fordi vi ønsket så lik introduksjon som mulig, og det faktum at vi har ulik erfaring med teksttypen. Innledningsdiskusjonen vår viste at vi vektet trekk forskjellig; bevissthet i sjangerblanding, bevissthet på kreativitet på ord- og setningsnivå og kreativt innhold i form av eksempelvis overraskende eller nye løsninger utkrystalliserte seg. Andersonene var begge opptatt av det personlige preget de mener den kreative teksttypen inviterer til. Vi var samstemte om at topos var en elegant måte å vise faglighet på.

Som en løsning, som vi syntes ivaretok en så strømlinjeformet start som mulig, ble vi enige om å bruke en introduksjonsvideo om kreativ tekst:

<http://skrivesenteret.no/ressurser/kreativ-tekst-pa-norskeksamen/>.

3. Så kom introduksjonen av oppgaven. «Å iscenesette en skriveoppgave handler om å ha et bevisst forhold til *dramaturgien*, også kalt estetikken, i et undervisningsforløp» (Bakke og Skovholt, 2016 s. 141). Vi åpnet for en oppsummeringssamling på tavla bygd på spørsmål – svarrunde til videoen. Hvordan oppfattet dere essensen i det filmsnutten forklarte om den kreative

teksttypen? Vi ønsket at elevene i stor grad selv skulle være med på å identifisere egenskaper ved kreativ tekst.

Her var det viktig for oss å velge en skapende estetikk gjennom dialogen: En bokstavelig tabula rasa som ble fylt med momenter fra det elevene hadde sett. Hadde vi valgt den mer tradisjonelle power point progresjonen er det vår oppfatning at denne er mer autoritær i formen – læreren stiller med sine ferdige momenter, i stedet for at disse skapes i plenum. På den måten er tavlesanking ikke bare mer demokratisk, men også mer i tråd med vår oppfatning om den kreative tekstens skapende og åpne egenskap. Så peker heldigvis undervisningsfunn mer i retning av å tørke krittet av tavla igjen <http://www.forskerforum.no/skrot-powerpoint-bruk-tavla-og-ta-pauser/>

En utfordring med introduksjonsvideoen som vi var bevisste og åpne om overfor mannskapet var at den ikke hadde et spesifikt sakprosaperspektiv, som vi, derfor var det skrive- og skapermulighetene vi fokuserte på satt inn mot det sakprosapremisset vi hadde satt. (Sa noen behov for ny, evt. flere forståelser? Ny video!)

Videre introduserte vi en kortsvarsoppgave, «Skriv en kreativ tekst på 250 ord tydelig inspirert av ett av de to tekstvedleggene», og erklærte oppstarten for losset. Tekstvedleggene var to tidlige 2017- tekster fra Språknytt, *Spinningvilt* og *Kan du skilje mellom s og ç*. Disse ble valgt fordi vi ønsket en tekst på hver målform, at de handler om språk, at den første har klare kreative trekk og at de er relativt nye.

Oppgaveinstruksen var også lastet med to ganger seks fagbegreper, og en sterk tilråding om å benytte noen av disse nettopp for å gi hjelp med tematikken og enkelte redningsbøyer. «Utvikling av fagbegreper og fagspråk vies forbausende lite oppmerksomhet i både læreplanene for fagene og i generell utdanningsdiskurs» (Blikstad-Balas, 2016, s. 99). Vi ønsker å vie de norskfaglige begrepene mer oppmerksomhet. Vi har knyttet disse seks begrepene til hver gruppe, språk og retorikk:

Gruppe språk

- Ortofoni
- Purisme
- Norvagisme
- Anglofisering
- Domenetap
- Språkrådet

Begrunnelsen for Gruppe språk er at vi mener de tre første begrepene nær er universelle for alle oppgaver i tematikken språk og språkhistorie. De tre neste kan hjelpe elevene i retning språktrend og nye perspektiver, samt kunnskap om den verdien vi faktisk setter på språket i Norge gjennom et eget Språkråd.

Gruppe retorikk

- Kairos
- Etos
- Patos
- Logos
- Copia
- Aptum

Disse seks retoriske begrepene er offiserenes utgangsdisjon for en annen teksttype, den retoriske analysen. De retoriske begrepene og den retoriske bevisstheten inngår i vår forståelse av «sentrale begreper» i Ludvigsen-utvalgets tanker om dybdelæring om bør stå sentralt i de nye fagspesifikke læreplanene fra høsten 2019. Derfor ønsker vi å fremme disse så gjennomgående som mulig. Der vi finner det funksjonelt. Vi synes de begrepene profesjonaliserer norskfaget. Når elevene er blitt familiære med dem og sett de i flere sammenhenger og fag (eksempelvis funker kombinasjonen vurdering av kilder i historie og etos godt!), er de videregående elevene jevnt over flinke til å anvende de retoriske termene i ulike og nye sammenhenger: De fungerer som felles referanse i klasseromssamtaler, øker presisjonsnivået, er tverrfaglige og legitimerer vårt viktige norskfag som det fremste av flere dannelsesfag. En **DDDDD(Retorikk)**-begrunnelse.

- **ARBEIDSFASEN**

1. Etter en felles lesning og samtale om de to tekstvedleggene var det tid for et kortsvar. En kortsvarsoppgave inngår som en av to oppgaver til hovedmålseksamen. Kortsvarsoppgaven er felles for alle artiumister, alltid på 250 ord, mens langsvarsoppgaven, den tradisjonelle artiumsstilen, har valgalternativer, gjerne en kreativ tekst. Vi ble derfor enige om en progresjon der vi baker inn begge deler: Først et kortsvar på sine tilmålte 250 ord, gi tilbakemelding på denne med tips til norskfaglig påfyll med relevans til de ulike korttekstene. Vi valgte vurderingsformen Godkjent / Ikke godkjent for å liksom skape så lite press som mulig.

Vi var, som på introduksjonsvideoen, åpne for at elevene kunne produsere tekst i par. På den måten får de mer drøftet utformingen, også kunne vi risikere at elevene faktisk lærte noe av hverandre – en risiko vi var villige til å ta. Så ser vi tre lærerne på samarbeid som en ferdighet som må erfares, synes og øves på i skolen.

Vi la også inn at elevene skulle peke på tre kreative trekk i sin egen tekst. En slags egen- eller metavurdering – dette for å øke bevisstheten på kreative trekk hos det unge mannskapet på kreativ førstereis.

2. Læreren kommenterte kortsvarene og gav som nevnt en framovermelding på tips til utvidelse av tekstene. Vi bestemte oss også for å gjennomgå / reflektere i plenum klassevis den teksten som hadde truffet best, en tradisjonell form for bruk av elevtekst. I min klasse falt valget på teksten *Språk Party*. Teksten ble vist fram fordi vi i offisersmessa mener den har klare kreative trekk i form av tydelige og bevisste blandinger i framstilling / sjanger og språk. En relativt nøytral og informativ innledning er mikset med replikker i kursiv, replikkene har også ett sted en replikkinstruks for handling og miljø, og en blanding av engelsk, nynorsk, bokmål viser språkkunne. Vi synes også denne gjengivelsen av samtalen i såkalt gammel og moderne form er et kreativt pre. Og festvokabularet har tydelige spor til tekstvedlegget elevene skulle bruke.

Andersonene og jeg synes det var et greit didaktisk valg å vise fram en tekst to stykker hadde samarbeidet om, og få fram fordelene med å produsere tekst på denne måten. Paret bak denne teksten fikk ros, forhåpentligvis troverdig, for sin måte å egenvurdere sin egen tekst på. Vi ble også enige om å vise retorikkprofessor Christian Kocks tilbakemeldingsmodell (vist på Kurs på

Schæffergaarden vinteren 2011), **KKK**, Kameratslig, Konkret, Konstruktiv og la elevene gi tilbakemelding på *Språk Party* etter Kocks tanke, også for å synliggjøre virkemiddelet assonans for elevene.)

(Vi, offiserene om bord, mener vi er med på å heve statusen på det vi holder på med ved å vise fram professorer/vitenskapsfolk i arbeidshverdagen vår!) Dette korte KKK-oppsettet vises etter elevteksten.

Språk Party

Uttale av språk har alltid vore endring. Dette er en naturlov ingen kan motstride. Om endringene gjør språket bedre, er en problemstilling som stadig debatteres. Når nye nisjer blir født dør andre ut, det gjelder språket vårt på lik linje som generasjoner. Ord utenfra kommer inn fra der det er naturlig.

Han sidder på barstolen.

- *vabba?*
- *Jeg søger efter en dejlig pige, har du nogen liquor?*
- *Ja!*

Han kiggede ud over baren, mens han søger efter tobakkstasken. Det var mørkt og øde, men han hører godt to mænd diskutere blokaden af Norge.

Under unionen med Danmark kunne dette ha vært en typisk samtale og situasjon. Vi tok ord og skrift fra landet vi var tettest med og adapterte oss etter det. Det virker kanskje fjernt med unionen nå, men ser vi på globaliseringen har har engelske språkgener blandet seg med norske. Samme situasjon ville i dag lødet:

De skviser seg inn i mengden etter å ha ventet i lang kø.

- *Yo.*
- *Sup.*
- *waddup? Long time no see, brur!*
- *jaa mann, me må serr chillaxa en dag.*
- *yaaaas, men nå må eg mekka chicks, så eg må nesten swaggan videre.*

Musikken dundrer så høyt at man ikke kan føre en samtale uten å bli hes dagen derpå. Det drikkes og chugges til middagen kommer opp igjen og så drikkes det enda litt mer. Folk danser på bordene og blir kasta ut av vektere.

Gamle generasjoner dør ut og gir plass for nye. Ord og tale dør ut og gir plass til nye. Det er språkets gang.

Forklaring (egenvurdering – gjort av elevene (min kommentar etterpå)).

Vi har vist tydelig hvilken tekst vi referer til ved å ta den første setningen i vår tekst med den første i vedlegget. Vi har valgt å bruke uttrykk fra biologiens verden for å forklare språkfenomener. Som for eksempel nisje, naturlov, naturlig, bli født/død, gi plass for nye og gener.

Teksten vår har to like situasjoner i helt forskjellige tidsepoker for å vise hvordan samfunnet har endret seg sammen med språket. Dansk-norsk til engelsk-norsk. Vi synes teksten vår mangler litt ettersom vi egentlig planla å skrive en mye lengre tekst for å være sikker på at langsvaret blir bra.

Tittelen har to paralleller til teksten. Den er både en blanding av et gammelt norsk og et nytt engelsk, i tillegg til at teksten foregår mye i festsammenhenger (bar og klubb) hvor festkultur også er et sted vi har tatt mange engelske ord fra.

Fra meg/læreren kort til de innleverte kortsvarene:

Kameratslig = Herlig at dere jobber sammen! Og egenrefleksjonen deres er jeg veldig enig i – god ide dette!

Konkret = En utfordring å få inn fagtermer, men det skal inn!

Konstruktiv = Forsett! Diskuter hvordan dere kan utvikle denne gode ideen til en langvarstekst – kan aktørene komme inn på en mer faglig diskusjon, og kanskje og metakommentere egen språkbruk? Husk å aktivisere tittelen.

3. Så fulgte en runde med faglig påfyll, blant annet om hvordan NRK- serien «Ut i vår hage» koreograferer episodene sine kreativt med tydelige norskfaglige topos. Vi var usikre på hvor mye språkrelevant stoff som var nok ballast for elevene. Talemål ble diskutert som mulig påfyll da læreboka, Tema VG3, setter av plass til språk og identitet, men vi valgte i hovedsak å holde oss til den mer tradisjonelle delen av språkhistorien, det skriftlige.

- **SLUTTFASEN**

1. Å produsere et langsvar, fortsatt parvis for de som ønsker det. Valget med å utvide kortsvaret til et langsvar er: bli mer familiær med kreativ sakprosa, skape en bevissthet og debatt om denne, få til en mer prosessorientert skriveseanse. Vi valgte å nedtone begrunnelsen/fokuset med eksamenstrening. Det var også et krav til elevene å finne fram et selvvalgt tekstvedlegg/kilde om et språklig emne som de fant relevant til teksten. Dette for å gi en selvstendig åpning til å velge etter interesse, samt trening i kildebevissthet. På den måten ble også kompetansemålet om å bruke kilder på en kritisk og etterprøvbar måte og beherske digital kildehenvisning mer praktisk i form av det å *beherske*
2. En evaluering av prosjektet klassevis og undersøkelsen på nytt (før karakterene blir gitt ut da enkelte mannskapsmedlemmer kan ha en tendens til å la resultatet fargelegge svar og oppfatninger)
3. Vurderingene og tanker fra elevene om hvordan prosjektet har fungert, og hvordan det kan praktiseres bedre.

Refleksjonskapitlene er klart deduktive i form av at teori knyttes til empirien vi har (Thagaard, 2013), og til de refleksjonene prosessen skaper. Disse fortolkningene vil ses i lys av helheten, hvilket er en klar hermeneutisk tradisjon (Thagaard, 2013). Målet er at både elev- og lærerstemmer skal komme til orde i løpet av reisen om bord på St.Svithun. Kanskje organisasjonskulturen og?

2.4 Organisasjonskulturen om bord

Kulturen, eller miljøet, selve konteksten eller kairosen det didaktiske prosjektet foregår i kan ha betydning for seilasens sjøgang. Kultur ses her som det man har vaner på (Næss, 1999) og på som dynamisk, men ofte vil vaner og kulturer springe ut fra den organisasjonsstrukturen en organisasjon har, altså vil mannskapet agere etter struktur (Jacobsen og Thorsvik, 2008).

St.Svithun videregående har skoleåret 2016/17 nær 900 elever, ca 70 lærere og en lederstab på åtte som består av rektor og syv avdelingsledere, hvorav tre av disse ikke underviser. Skolen ble grunnlagt i 1918, har tradisjonelt eksistert som gymnas og er i dag en studiespesialiseringsskole som også tilbyr programfag innen idrett.

Idrettselevne utgjør ca en tredjedel av skolens elevmasse. Denne tredjedelen dominerer langt på vei gateoppfatningen om Svithun; det er en idrettsskole, selv om nå nesten 600 av de unge voksne om bord går vanlig studiespesialiserende, eller det man før kalte gymnas.

Skolens tradisjon, gymnastradisjonen, sitter i veggene, men skolen er inne i et hamskifte. Gjennomsnittsalderen blant lærerne har gått en del ned de siste fem årene og flere nyutdannede lektorer har tatt plass ved kateteret. Dette er lett observerbare tendenser jeg som medlem av kulturen kan se. Men å leite etter trekk i egen kultur er ikke uproblematisk. Mulighetene for at jeg ikke ser, eller tar grunnleggende antagelser for god fisk, er absolutt til stede. Eller som det heter i et kinesisk ordtak: Fisken er den siste til å oppdage vannet. Dette ordtaket fungerer som et slags kvalitativt varsel i denne prosessen. For det er en advarsel i kvalitativ metode om å «don`t go nativ» (Silverman, 2011). Så kairosen eller vanene er antatt av en som er nativ, og forsøkt validert gjennom samarbeidspartnerne herr og fru Anderson.

I en tradisjonell gymnaskultur, eller ekspertkultur, vil individenes rett til å hevde seg selv stå sterkt (Strand, 2007). Individuell boklig kunnskap gir status. Følgelig har dette skapt vaner som er skeptiske til formelt og såkalt styrt samarbeid, og/eller til samarbeid generelt. Kombinert med relativt lang utdanning (de fleste lærerne på St.Svithun er lektorer) der det å tenke kritisk har vært, og er en grunnpilar, og en forståelse av at man kan kreve en relativt flat struktur, er en kritisk grunnholdning til styrt samarbeid godt plantet, og noe man gjerne rynker på nesa over. Mange ser dette i bunn og grunn som nymoderne ekstraarbeid som gjerne kommer fra ledelsen. Og ledelsen er man gjerne vanemessig kritisk til i denne typen ekspertkulturer. Artikkelen *Utdanna skoleleiar – nye spenningar* (2016) bekrefter Strands synspunkter.

Personalundersøkelsen de siste fem årene viser blant annet en økende tillitskrise til skolens ledelse, noe som muligens vanskeliggjør tanker om selv små profesjonsprosjekter fordi de raskt antas å være initiert av ledelsen, og at det ligger en skjult tanke om mer strømlinjeformet undervisning eksempelvis i norskavdelingen. Til alle mistenkere, uansett grad: Driven i dette prosjektet er mitt, også er jeg så heldig at et par kollegaer også er nysgjerrige på hybriden kreativ tekst. Ingen av oss ønsker teknokratisk undervisning – å funksjonere undervisningsrollen er en undergraving av hele profesjonen.

Copia: Dette didaktiske prosjektet om kreativ skriving er ikke initiert av skolens ledelse (de vet ikke engang at det eksisterer og at det produseres en masteroppgave om dette). Det gir prosjektet mer gehør i seksjonen. Men i og med at strukturene er tradisjonelle og innrettet etter en lærer, sin klasse, sitt fag er det en utfordring å finne fysiske samarbeidstidspunkter i denne kulturen. Lektoren som lukker døra og verner om sitt har dominert.

Elevene ved skolen er selvsagt en del av kulturen. Svithuneleven anno 2017 er gutt eller jente, er over middels skoleflink (gjennomsnittlig karaktersum fra grunnskolen til skoleåret 2016/17 er ifølge skoleeiers Kvalitetsmelding 2016: 44,6) og generelt sett aktiv være seg gjennom idrett, arbeid eller deltagelse i frivillig arbeid. Langt på vei representerer elevene en mye mer dynamisk kultur, enn den lærerne deres fremmer. Men i lærerstaben er det ting på gang, blant annet er det vedtatt en omfattende strukturendring (timeplanen) som skal fremme samarbeid og fleksibilitet når skolen er ferdig med sitt diasporaår og flytter inn i rehabiliterte og påbygde «Nye Svithun» i jubileumsåret 2017/18. Slike unntaksår kan være vanskelige. «...en omorganisering bringer organisasjonen ut i et midlertidig kaos – skuta skal bygges om i rom sjø» (Saxi, 2002, s. 66). Men nettopp derfor er timingen med dette samarbeidprosjektet også noe som kan løftes positivt inn i den samarbeidskulturen som må vokse fram, enten ballasten i gymnasveggene vil det eller ikke. For skolens motto: Kunnskap, Kvalitet og Trivsel trenger påfyll.

2.5 Min rolle, utfordringer og det å forske på egen arbeidsplass

I denne teksten Jensen; i det virkelige liv er jeg født og oppvokst i kystbyen Larvik, 41 år og far til tre barn på henholdsvis ni, seks og tre år. Jeg er lektor med statsvitenskapelig og filologisk (nordisk, historie og religion) utdanningsbakgrunn. Har vært fotballspiller på det som i dag defineres som toppnivå (forkjærlighet for å spille sammen, ja! Og ja, jeg deler Liverpools legendariske kaptein og managers «football is not just a matter of life and death; it is more important than that»!), har jobbet på tre ulike videregående skoler, alle studiespesialiseringsskoler, en i Mosjøen, en i Sandnes og nå en i Stavanger. Jeg er nativ, så innfødt som det går an å bli i denne prosessen, men jeg skal likevel, med kvalitativ objektivitet og autoetnografisk kreativitet, berette om, og lyse på denne prosessen ved hjelp av teori. «For at prosessen skal betegnes som forskning, må den drøftes i lys av teori og presenteres for andre» skriver Roness, (2016, s. 59) om aksjonsforskningen.

Teori og drøftinger kommer, men det at jeg er deltager og initiativtaker til dette prosjektet reiser flere problemstillinger, også etiske. Det er et mål å være så åpen på disse som mulig, akkurat som det er viktig å være transparent på framgangsmåter.

I likhet med en kollega i Bergen ser jeg på læring som lagarbeid (Sleira, 2016). Denne erkjennelsen skyldes mye referansen som fotballspiller gjennom titalls år, men er også en

erfaring som har vokst fram gjennom yrkeslivet. For at et lag skal fungere er man helt avhengig av en oppgavefordeling. Denne fordelingen må være rasjonell utfra at de oppgavene hver enkelt får må de ha, eller skaffe seg, muligheter til å løse i lys av et felles mål. Sånn er det for et mannskap om bord på et skip, eller som deltager i et av verdens beste fotballag, Tysklands die Mannschaft.

Som deltager i mannskapet jeg forsker på ligger flere fordeler, ifølge Nielsen og Repstad (2006). (Punkter og lister er gjennomgående her en inspirasjon fra Nick Hornbys roman *High Fidelity* der alt listes, fem verste break-up, fem beste begravelseslåter... osv. Så er også en av «fedrene» til moderne literacy – tenkning, Jack Goody (2015), opptatt av listenes rolle i behovet for å lage logisk orden i overgangen mellom det nære og umiddelbare i det muntlig orienterte versus skriftkulturen som gjerne ikke er spontan.):

- Tilgangen til informasjon er nok enklere
- Forskeren vet hvor han/hun skal leite
- Det er ofte færre språklige barrierer i forhold til informanter
- En innfødt forstår og tar enklere med seg konteksten på forskningsstedet (egen arbeidsplass)
- Lokalkunnskap gjør det lettere å skaffe allierte som kan si noe vettugt og interessant om feltet, versus en såkalt objektiv utenforstående som ofte kun må ty til reint komparative innsamlinger
- Den kontekstuelle kunnen gjør at jeg kanskje i sterkere grad får med meg det informantene faktisk mener
- Praksis (didaktiske kulturer) starter ikke på null – som del av kulturen vet jeg om dette jfr at kulturelle briller er nødvendig for å forstå sammenhenger (Silverman, 2011)
- En innfødt er i langt høyere grad i stand til å oppfatte det som ikke blir uttalt, det man ikke snakker om, men som likevel har betydning for refleksjonsprosessene på vei mot forbedringer, i dette tilfellet bedre praksis
- I samme leia vil en deltager også lettere få tak i situasjoner der det er langt mellom ord og handling, og kunne gi en forklaring på dette

Denne punktlisten kunne sikkert vært lenger, men Nielsen og Repstad og egne erfaringer underbygger min oppfatning om at det er mange fordeler som fullstendig legitimerer det å forske på egen praksis og egen arbeidsplass. Parhestene Nielsen og Repstad mener og man kan påberope seg en ambisjon om konstruktiv organisasjonslæring når man forsker på egen

praksis i egen organisasjon. En ambisjon som lever, i hvert fall til innvendinglisten er skissert:

- Det å klare å holde distanse (Thagaard, 2013). I å holde distanse legger jeg å være upartisk.
- Å skille mellom egne normer og informantenes utsagn (Jacobsen, 2005). Jeg har tross alt et eget engasjement i prosjektet jeg selv har initiert.
- Det at prosjektet, selve aksjonsforskningen eller Lesson Studyet som vi kollegaene, Andersonene og jeg, jobber med er initiert av meg, og at jeg har skrevet om emnet før (semesteroppgave våren 2016) gjør at Andersonene nok ikke ser oss som likeverdige, og det er vi tross alt ikke heller: Det kan føre til at de har en oppfattelse om hva de bør si, eller ikke bør si til meg som «eier» og såkalt ressurs på området. Dette ser jeg som en viktig etisk dimensjon å være transparent på overfor kollegaene, prosessen og meg selv. Å hierarkiplassere meg selv som styrmann, følgelig under kapteinen, kan ikke utligne det faktum at det faktisk er jeg som styrer.
- Jeg befinner meg så langt inne i konteksten at jeg faktisk overser det innlysende og selvfølgeligheter (Thagaard, 2013). Jeg blir rett og slett fisken i det kinesiske ordtaket.
- Mitt eget eierskap kan medføre skylapper. Jeg vil så gjerne at elevene og vi skal lykkes (hva det nå er? Interesse og engasjement for kreativ skriving, kanskje?) med denne invitasjonen og det didaktiske opplegget at jeg ikke ser svakhetene/feilene, og i verste fall ikke evner å nå målet om ny og bedre praksis! Ofte er det suksesshistoriene fra praksisfeltet vi hører om (Riese, 2016). Hele teksten kan ende i en konstruert suksesshistorie. For i motsetning til de som vil sende den kreative teksten med Hades, vil jeg beholde og heve denne teksttypens status.
- Eller, og sjansen er reell når man er så tett på stoffet i praksis; det ligner mer et indignert leserbrev enn en didaktisk reise om skriving av kreativ sakprosa.
- Jakten på en såkalt suksesshistorie gjør at mine samarbeidspartnere i sympati demper eventuelle mangler og fiaskoopplevelser. Og det at vi faktisk er tre stykker som vil lykkes kan ubevisst føre vår patos i retning suksess.
- Det er utfordrende å få til virkelighetsnære framstillinger. Man skal tilstrebe å unngå konstruksjon (Ringdal, 2001).
- Tre lærere er involvert, i tre ulike studiespesialiseringsklasser om bord på St.Svithun. Det er over 80 mennesker. Det sier seg selv at de faktiske praktiske fasene, timene i klasserommene, ikke blir helt like og ei heller fullstendig komparative slik en ideell

tematisert del av den analytiske tilnærmingen kan være. Det er viktig å vurdere disse variasjonene (Thagaard, 2013).

Empirien, innsamlingene fra disse variasjonene, presenteres i kapittel 4, 5 og 6. Så får vi lese sjøen der. Intet er så rommelig.

2.6 Etiske perspektiver og valg

Har tenkt at etikk blir handling. Han/hun har handlet. Han/hun cogito ergo sum – og tenkningen har blitt til handling. Bak handlingen ligger etikken; sånn man tenker det er rett, være seg motivert av det kategorisk imperativ eller utilitarismen.

Han/hun har tenkt. Vi har tenkt. Og jeg har tenkt: Hvilke etiske perspektiver reiser det å trekke et mannskap på nær 80 unge voksne inn i et masterprosjekt? Og hvordan forsvare valgene reint etisk?

Thagaard (2013) er opptatt av transparens og anonymitet i sin *Systematikk og innlevelse*. Elevmaterialet i denne oppgaven anonymiseres for å bidra til å beskytte informantene. Så er det en etisk vurdering i hvilken grad nøyaktige sitater skal gjengis for disse vil i hvert fall være gjenkjennelige for den eller de som har sagt det. Samtidig bør ikke interessante uttalelser og betraktninger skjules. Dette er tenkt løst gjennom nettopp transparens i prosessen. Klassene er opplyst om prosjektet både muntlig i klasserommene og skriftlig på læringsplattformen its learning. Der er det presisert at om man vil reservere seg fra at materialet deres, svar på spørreundersøkelser (som ikke er anonyme, men som evt vil bli omtalt anonymt som dekksguttene Pat eller Moses), kort svar, lang svar og eventuelt intervju, brukes så kan man selvsagt gjøre det. Eventuelle etiske dilemmaer ved bruk av materialet vil presenteres, og valg vil bli begrunnet etter beste skjønn.

Så sier UiS sin håndbok for masteroppgaver at: *De fleste studier som involverer informanter, har meldeplikt til NSD. For visse typer persondata kreves også konsesjon fra NSD. Ved melding/søknad til NSD, kreves det at veileder står som prosjektansvarlig.* Personer i det offentlige rom, som en videregående skole er, er offentlige når det er funksjonen, ikke privatpersonen, som publiseres (Thagaard, 2013). Jeg ser ingen grunn til å bruke noe konsesjonsskjema på disse informantene da disse samtykket, blir anonymisert og alle definitivt ikke skal bidra med private eller sensitive opplysninger.

Bruk av tidligere egenproduserte tekster er verdt en etisk refleksjon og transparens. **I denne teksten har jeg brukt deler av tidligere innleverte egne tekster**, og det vil sannsynligvis slå ut i plagiatprogrammene. Min masteroppgave «*Kjennetegn ved sammenslåingsprosessen av de videregående skolene i Vefsn fra 14.08.08 til 01.04.09 – en studie om endring i egen organisasjon*» og semesteroppgaven om kreativ tekst våren 2016 er begge med i denne seilassen og min etiske vurdering er at egenprodusert materiell kan gjenbrukes, primært i bearbeidet form, sekundært at man nettopp er transparent der man faktisk synes at tidligere uttrykksform står seg, nettopp derfor har jeg brukt ordet «kopiere» der det står om **reisen bakover** (under 1.3), under reiselistene i kapittel 3 og i deler av refleksjonskapittelet, kapittel 8.

Det er i mine, og innleveringsreglementets, øyne forskjell på å plagiere seg selv og det å plagiere andre og oppgi det som sitt eget! Det siste er klart uetisk og direkte uredelig, og bryter med normene presisert i innstilling fra «De nasjonale forskningsetiske komiteer. (NESH 2006)» (Thagaard, 2013, s. 24). Å gjenbruke seg selv anser jeg som helt ok. Det er 100% innenfor eksamensreglementet i videregående opplæring, og er etter min fattige juridiske undersøkelse i universitetenes reglement for eksamensskrivning, også klart innenfor her.

I transparentheten ligger å opplyse de informantene som enten bidrar med tekst eller intervju om at deres tanker nettopp kan bli handling, altså at de tankene, tipsene, erfaringene og resonnementene tross alt er ment å skape ny og bedre praksis. Dette bevisstgjøres de unge informantene på. Og at de bidrar gjennom sine handlinger til best for flest.

2.7 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet er kildens pålitelighet eller i hvilken grad et forskningsprosjekt er utført på en tillitsvekkende måte (Thagaard, 2013). Jeg begrepsspør: Hva er galt med antikkens begrep etos? For generelt? For internasjonalt? For snobbete? For meg fungerer det fint. Kilden, være seg tekst eller uttalelse fra ulike informanter, må vurderes. Ved siden av å se etter sammenfallende funn, bruk av godt skipperskjønn og i det hele tatt deduktive tolkninger vil forskningsprosessens transparenthet, eller grad av gjennomsiktighet, øke eller sikre reliabiliteten (Silverman, 2011). Så er det om å gjøre å være gjennomsiktig med nok etos.

Så har det vært en utfordring å finne / bruke tradisjonell akademisk litteratur da det fortsatt er skrevet relativt lite spesifikt om denne teksttypen. Jeg har valgt å bruke også mer moderne, eller tradisjonelt oppfattet ikke fullt så vitenskapelige medier som faglige magasiner, nettartikler og enkelte blogger: Ved disse har vurderingen av avsenderens etos vært viktig – og en styrke ved den nye tekstkulturens offentlige natur er at man raskt blir respondert og evt. arrestert, om man kommer med udokumenterte påstander.

Validitet er «datamaterialets gyldighet i forhold til de problemstillingene som skal bevises» (Grønmo 2004, s. 231). Jeg leser også inn datamaterialets relevans her.

Reliabilitet og validitet, troverdighet og gyldighet, på mitt empiriske materiale vil coming up underveis, men i mitt arbeids- og tolkningsfellesskap sitter folk med mastere i tysk og nordisk: Der jeg har tvilt har de ofte også tvilt, der de har tvilt har jeg lyttet og rettet. Der jeg har spurt har de tenkt. Der vi har tenkt har det resultert i valide løsninger. Igjen; kompetansen i dette tolkningsfellesskapet har vært uvurderlig, spesielt om de metodiske utfordringene knyttet til inngangen og bearbeidningen av de metodiske valgene som har oppstått underveis.

2.8 Oppsummering

Den metodiske inngangen i denne masteren er **eklektisk**, som dr. House i tv-serien med samme navn. Målet med å invitere elevene til å skrive kreativ sakprosa skjer gjennom et didaktisk samarbeidsprosjekt mellom tre lærere på St.Svithun videregående skole er å reflektere oss fram til ny og bedre praksis. Kursen settes i loggen OneNote, og følges opp gjennom to **kvalitative** metoder, en gruppesamtale mellom lærerne, intervju med tre elever og en **deduktiv** og **hermeneutisk** meningsdannelse av empirien. Kvalitativ metode vil egne seg for å se mening og sammenheng i dette praksisfeltet.

Bearbeidningen fra praksisen på St.Svithun videregående skole om kreativ skriving og de metodiske (og etter hvert didaktiske) utfordringene er løst gjennom transparens, spesielt på de valgene prosjektet og jeg har gjort mens jeg som nativ har navigert prosjektet. Så får vi se om seilassen stiller noen diagnose for ny og bedre praksis.

Kapittel 3: Pakklister og sjøsetting

3.1 Forberedelser på 123

Ingen reiser, utenom spontanreiser, kan ta til uten forberedelser. Ofte er denne fasen ved reiser den beste, google alt mulig: Restauranter, severdigheter, puber, hotellvalg, konserter... osv. Også skal det leses en del, gjøres noen kreative funn.

I denne invitasjonsreisen, som ikke er spontan eller lastet med hamp fra **M**anila til **M**arseilles, er det tre tredje klasser på en videregående skole som skal inviteres til skriving. I første klasse, der mye av den såkalte sjangerdrillingen foregår, hadde disse klassene andre norsklærere enn Andersonene og Jensen. Dagens offiserer overtok klassene fra andre klasse. Vi samarbeidet relativt tett også da, og fokuserte på den klassiske artikkelen og essayet (**M**ontaignes «Om lukter» som modelltekst), pluss syv retoriske begrep: kairos, etos, patos, logos, topos, copia og aptum, så disse termene var med i bagasjen inn i 3.klasse.

Sånn for ordens skyld, for ikke å pakke i vakuum: **Her er det Udir skriver om *kreative tekster*:**

«Fra 10. trinn til Vg3 ligger skriving av kreative tekster inne i kompetansemålene. En kreativ tekst er ikke en teksttype, men en skrivemåte der den som skriver viser kreativitet og originalitet når det gjelder innhold, innfallsvinkler, språklige og/eller litterære virkemidler. Gjennom opplæringa møter elevene mange kreative tekster i ulike sjangere som de kan lære og la seg inspirere av. Mot slutten av opplæringsløpet må de også bli kjent med hva det vil si å skrive en kreativ tekst til eksamen. Det er nyttig for elevene å utvikle bevissthet omkring valg av ulike innfallsvinkler, perspektiver og språklig kreativitet i egen skriving, og hvilke kriterier som ligger til grunn for vurdering av kreative tekster.»

(Disse siste, altså kriteriene, er vanskelige å finne, men utgjør i mine øyne også en del av teksttypens muligheter. Og, ikke minst – i åpenheten ligger også en definisjonsmulighet.)

(Pakk)listene ABC. Og ja; mulig disse er smør på flesk/repetisjon/gjentagelse; ment å fungere som copia. Copia 2: Literacyforskeren Jack Goodys artikkel «What`s in a list» (1977) viser listenes maktbetydning – en handlelapp styrer butikkbesøket (Nicolaysen, 2017), lappene spillerne får i hånda med stikkord før kamp styrer deres bevegelser og blikk. Sånn er det for oss ved roret i dette prosjektet også; vi styrer etter de huske- og OBS-listene vi har satt opp

akkurat slik en stikkordsliste, eller disposisjon, også styrer en tekst. For ikke å snakke om makten som ligger i de normbestemte disposisjonene til tekster som den retoriske teksttypen og de episke analysene! Kanskje så styrende at de funker på samme måte som ferdige powerpointer, og blir paradoksale å bruke til den skapende kreative teksten...?

3.2A. Oppstarten: Hvordan forklare, og hvordan skal vi forstå og mestre teksttypen? Og hvordan konkretisere i kortform?

- Den kreative teksttypen skal **ikke være rein fiksjon** (, men gjerne trekk; topos!)
- Supre språklige sprell
- Alliterasjon («fyldig fotballfar fyller før» funker alltid som eksempel)
- Lage forkortelser / akronym og bærende nyord
- Bruke skrifttyper og mulighetene tastaturet gir
- Fargelagte skildringer, colores rhetorici
- Ha referanser i teksten, tydelig kildeetos
- **Bevissthet** i form og innhold, være seg sjangerblandinger, gjentakelser, variasjon m.m
- Gjerne sirkelkomposisjon
- Selvironi er fint
- Metaperspektiver er fint
- Dagsaktuelle eksempler er også fint
- Jobb med **tittelen** – kreativ og stå til teksten! Kairosmestring.

B. Presentasjonstanker: Hvordan gå fram?

- Undersøkelse – rekker vi bearbeide? Nei.
- Filmintro
- Lærermonolog down, heller dialog
- Powerpoint?
- Tavla i plenum (med tusj, ikke kritt...), igjen; **dialogbasert**
- Gå rundt = real teaching!
- Få elevene i tale om egen tekst
- Pro / contra vise modelltekst med inviterende spørsmål: Hva slags tekst er dette?

- Småtekster
- Fokus på virkemidler
- Snakke om literacy? Viktig (Blikstad-Balas, 2016)!
- Samtale om de to ganger seks begrepene, eks. om retorisk medborgerskap og legitimering av disse også inn mot forarbeidet til ny reform
- Skrive om en hendelse – så diskutere?
- Evt. et konkret skriveoppdrag som bygger på nylig gjennomgått stoff – skal man skrive noe må man ha noe å skrive om...logos! Og nye skrivebestillinger har ofte et konkret formål! Hvordan plasserer den kreative teksttypen denne bestillingen?

C: Bekymringer: Kjente utfordringer hentet fra Bach i Otnes (2015)

Hvordan konstruere inviterende skriveøvinger som navigerer elevene i rett retning, og hvor omfattende må disse være i startfasen for at de skal bli presise nok, jfr. Ørgræid og Hertzberg om nødvendig struktur og stillas før skrivingen.

- Sensorrapportene (Udir, 2014) uttrykker at det er befriende å slippe sjangertvangstrøyen, men de samme rapportene har flere innvendinger eller kanskje mer bekymringer om vurderingskriterier for denne teksttypen.
- Hvordan skal sensorinstruksen tolkes?
- Ordet «**reflektere**» i oppgaveteksten skaper klare assosiasjoner til essayet og sakprosaen...; kan man da reflektere i et dikt?
- «I informasjonsskrivet om eksamen i norsk våren 2014 skriver Utdanningsdirektoratet at de kreative oppgavene er mer åpne for individuelle løsninger enn de tidligere essay-, novelle- og kåserioppgavene.» (Bach i Otnes, s. 40).
- I sum nevner Bach Berges begrepsvaliditet (2009): Elevene og sensorene er usikre på hva som forventes!
- Uansett, vel vitende om tekstforvirringen er det min fordømte plikt å ivre for denne teksttypen (forhåpentligvis vassere enn Elias Rukla!). Men det er utvilsomt å sende kandidater ut i farlig farvann, noe Bach og ser: «...eksisterte usikkerhet rundt hvilke tekstnormer som skulle gjelde.» (s. 43).
- Som hos Vygosky (1978): Hva kan vi regne med? Hva kan en elev på dette nivået reint kognitivt kan få til?
- (I samme leia som over: Hva kan man forvente, jfr. Skrivesenterets normer?)

- Elevenes bekymringer!?
- Provokasjonsseansen gjengitt innledningsvis, og materialet etter sensorrapportene i 2014 behandlet av Bach, gir muligens grunn til følgende spørsmål: Kan man stole på at majoriteten av sensorene vet hva denne teksttypen etterspør? Hvordan blir teksttypen presentert? Og hvordan er andre skoleringskurs? Aptum?
- Et svar på bekymringene er å lese i masteroppgaven *Kreativitet og ambivalens: en undersøkelse av variasjoner i vurdering og kjennetegn ved sprikvurderte tekster fra eksamen i norsk hovedmål 2015* levert ved Høgskolen i Sørøst-Norge våren 2016, også vist fram på eksamensvurderingskurs på Bryne videregående skole 15.februar dette år, der det kommer fram at det den kreative teksttypen hadde høyest sprikvurdering i materialet som ble undersøkt. Ikke spesielt beroligende, men nevnte vurderingskurs, blant annet Bach slo fast at klagesensuren så ut til å gå i eksaminandenes favør med henvisning til nevnte masteroppgave. Og jo åpnere oppgaveformuleringen er, jo større sprik og uenighet om vurderingsnormen (Krogh, 2016).

3.3 Reiselektyre

Offiserene er glade i de store sjønarrativene som Bjørreboes *Haiene*, Defoes *Robinson Crusoe* og Melvilles *Moby Dick*. Fiksjonsromaner er sjeldent manualer for virkelige reiser eller virkeligheten generelt for å følge sakprosakammeret på Blinderns sakprosakriterium. Men offisersmessa var enige om at noen sider som felles referanse, felles kart, kunne være fruktbar utveksling. Det ble min oppgave å se etter egnet lektyre; noe pedagogisk, noe om kreativitet, men også viktig at den var lettlest og enkelt håndterlig.

Under en studietid 2, om entreprenørskap og innovasjon i skolen, hadde jeg gleden av å høre Kjell Skogen om motivasjon og kreative drivkrefter i skolehverdagen. Da han nylig har gitt ut *Læreren som talentutvikler* (2015) falt valget på den. Skogen skriver om kreativitet; at dette er noe som kan trenes gjennom bevisstgjøring, og at «Undervisning, eller tilrettelegging for læring, er kanskje vår tids viktigste oppgave» (s. 41, 2015). Setningen vekket oss offiserenes patos i sympatiretning, for vi ser det med relasjoner mellom oss og elevene, som framtidens lærerrolle – det gjør ikke en underviser. Vi skal jakte mer en koordinatorrolle, fungere som støttebein, om ikke likestille oss med elevene så i hvert fall anerkjenne (vi skal (over-)leve

sammen, øde øy eller ei!), ikke hungre som evige hungerskapninger etter rask føde etter endt monolog. Vi må ned til mannskapet, drive learning by doing etter Deweys mantra. Hvalen, haien: Hør Herodes – her hylles humanismens hymne; i James Cooks ånd skal mannskapet treats!

En rask kikk, blant annet har Skogen et kapittel som heter «Kreativitet – verktøy for nyskapning» gav etos nok; den er vår reisehåndbok! Skogen manifesterer, som Skrivsesenterets introvideo at kreativitet er noe man kan bevisstgjøres på, at dette skal være noe forbeholdt kunstnere og forfatter typer, er en sannhet uten episteme, hevder Skogen. Skogen dykker også i det som fremmer kreativitet, der det vi tar med oss inn i klasserommet rundt veiledning på de kreative produktene er: «Felles for både elever og lærere er imidlertid at rosen må bygge på realiteter – «jukseros» blir alltid gjennomskuet, og fører til at de mister respekten for sine ledere.» (s. 93). Vi blir enige om å være bevisste på å bruke troverdig ros som pedagogisk grep under seilassen. En troverdighet der vi følger skryt med *hva* som er bra (Anmarkrud, 2017).

En annen pageturner på reisen er Paolo Freires *De undertryktes pedagogikk*. Freire er opptatt av dialogen i elev – lærer relasjonen, og mener denne demokratiske dimensjonen er viktig for å få elever til å mestre. Dialogen er det fremste verktøyet, og den må føres med utgangspunkt i elevenes erfaringer (Freire, 2003). Elevene kan bruke seg selv i den kreative teksten, så lenge det ikke blir «too much personal». Det er vanskelig å liksom arrestere personlige erfaringer og velbegrunnede meninger i en elevtekst, tenker vårt arbeidssfellesskap. Skolen skal, ifølge Freire, også fremme kritisk bevissthet (ibid).

Freire og Skogen er begge det min o-fag bok på barneskolen omtalte den legendariske kaptein Cook som; opptatt av å behandle mannskapet sitt humant. Stay humantuned!

3.4 Oppsummering

Det er den reisen, den drømmen. Den drømmen om ei vellykka didaktisk reise.

Om at alt skal åpne seg, åpenbare seg. Om veier man ikke visste om, at det kreative brotet skal vise seg.

At stemmer, de undertryktes, skal komme fram. At bekymringer skal løse seg. At det må skje.

På en ny reise en ikke visste om.

Kapittel 4: Skipsloggen forteller om den store didaktiske seilassen som har vekket vår praksis

Som offiserstab ville vi nok strøket på loggføring. Jeg, annenstymann og fører av skipsloggen, vil likevel vise fram deler av nedskrivningene. Hvorfor? Eller hvordan lese utdragene? Som utdrag som, om mulig, styrker vår etos. Som en framstilling fra virkeligheten – den hverdagen lærernotater oppstår i. Som et eksempel på tanker fra Australias skolen der hverdagspråket ofte ses mer fragmentert enn hele akademiske tekster.

Se gjerne stikkordene som validerte bruddstykker og tenk at hermeneutikken skaper helhet etter hvert. Detaljene kan komme til nytte, også empirien må vises fram (Silverman, 2006). Eller les det som underholdning (i den grad en skipslogg er underholdende!). Og/eller se det som en bevisst sjangerblanding, også med colores rhetorici, i en kreativ tekst (men ikke bedøm sjangermestringen – til det er den alt for upresis, blant annet mangler vindretninger, knop, møte med andre fartøyer, rombeholdningen og matrasjoneringsstatus).

6.1, 10.00: Kort statusmøte

Tekstutvalg - check

Undersøkelse / spørsmål - check

Framgangsmåte.... Disposisjon

Oppstart mandag

1. Spørsmål
2. Video
3. Spørsmål - svar (nyansene/def sjanger - teksttype)
4. Verktøy - bærende fagtermer

Fagdag - onsdag

- Øvelser til lunsj
- Skrivning etter

Oppstart i klassene

- Overraskende utfyllende svar på undersøkelsen
- Videoen. Oppgavene: Klart utgangspunkt i episke tekstvedlegg
- Elevene lettet over det å få faglige knagger, og å feste de første øvingsoppgavene der

11.1, 15.00: Fagdagsreaksjoner

- Spontan "Tidenes emosjonelle berg og dalbane: fra dypeste avgrunn til total oppvåkning - sjelden kollektiv mestring klokka 1430!!" (Kaptein Anderson) (Mannskapet grein 1230, lo 1430)

Tilpasninger

Startvansker!!!

Høyfrekventsspørsmål Hva er kreativ tekst?

Begynne en plass - begrep: eksempler. Samle seg om en artikkel, ett, eks norvagisme, og spinne ideer til dette.

Livet til et slangord

- Kalle det førsteutkast
- Etablere en ide

- Skissere en spinning
- Elevene MÅ skrive noe først!

12.1, 2030: SMS fra Fru Anderson: *Jeg synes det gikk veldig fint. Elevene var positive og engasjerte. (tommel opp)*

13.1, 13.30: Statusmøte

- Feeling?
- Undersøkelsene
- Videre arbeid?

Uttalelse: «KREATIV TEKST ER DEN ULTIMATE LITERACY-TEKST!!!!» (Kaptein Anderson)

Plan uke 3: Kombinere faglig påfyll, nordiske språk, dialekter, språkkamp

Valg: Tilleggstekst - vi har "spart" denne opplysningen.

Klasse Sjark: Vist "Ut i vår hage", episode om Noregs mållag, som eksempel på kreativ tekst. Diskusjon om trekk og topos. Elevene ser parallellen mellom episodens tilbakevendende tema, avstikkerne og sjangerblanding og kreativ tekst

20.1, 14.00: Statusmøte 20.1

"Pedagogikkens hellige gral" (Kaptein Anderson)

- Klassevis status

Klasse Sjark:

Aktiv arbeidsstemning, varierte tekstløsninger, flere med ramme fotballkamp - språkkamp. (Mulig tråden skyldes min, lærerens, eksempel med tekst om likestilling mikset med håndballuttrykk. Nysgjerrige elever! Ett svært interessant elevspørsmål: Hva er egentlig forskjellen på det vi har lært om det at modernismen er avantgarde, og den kreative teksttypen?)

Latter og god stemning: pushing på toposideer. Tydelig at tilbakemeldingene i resposngruppene går på teksten – at de faktisk snakker om elevproduktene, og VIL bidra med ideer!!:)

Klasse Danskebåt:

Utfordring: Flere som lurer på hvordan komme fra rammefortelling, innhold til variasjon? Eleveksempel dialogframstilling m faglig innhold i fortelling.

Trått på langsvarstarten! Men å snakke i par/grupper om hvordan tenkt videre hjelp veldig.. Elevene engasjerte – nær konkurranse om varierte ideer!

Klasse Europajolle:

Undersøkelse - mye bra (for bra - konkrete), godt i gang, ikke alle øvelsene, kortsvar - 250 ord (alle godkjent, mere mer artikkel - pekte på dette selv.) En overrasket.

Kort tilbakemelding: God start..., glede å lese, morsomme, sarkastiske, paralleller ulv - og språkutryddelse.

Miljødeleggelser. Mange m engelske ord som kreativt trekk. Idrettsklasse - brukt sitt, stup, badminton...

POSITIV STEMNING, smart med ufarliggjort start - positive, "snille" tilbakemeldinger

_ lese to ander, gi tilbakemeldinger - også øve på dette. Torsdag = språk i Norden. Langsvarsstart.

Holdt i trøya i andre teksttyper, ser at kan trenes, samtidig bevissthet/erkjennelse om at andre teksttyper passer dem bedre

- Utfordringer: No, men elevene må se at de ikke er ferdige. En bøyg her
- Løsninger: si det de har tenkt videre langsvarsoppgaven -- fredag neste uke

Felles

VURDERINGENE: Utfordrende! Elevspørsmål om dette – selv om vi har vist vurderingsskjema, utarbeidet sensorskjema til eksamen høst 2016

31.1 1330: Offisersoppsummering i fem punkter etter plenumsevaluering i klassene

- Elevene happy med å få bruke egne spor
- Bra med tverrfaglighet
- Vanskelig å være morsom på komando!
- Veldig nyttig med konkrete kreative grep som alliterasjon, fargelegging/bevisst utheving og det å lage ord
- Ser at teksttypen «setter norskfaget sammen» (elev i klasse Sjark)

2.2, 1500: Summing om fordypningsstart/særemne

ALLMENN oppfatning at elevene er tidligere/kjappere i gang... Skyldes dette erfaring fra kreativ tekst!!!

###Drøs - "smak" la nåde gå for rett

- Krevende, men brukt mye tid underveis på veiledning – se at skriveren har tatt til seg respons, belønne det å positivt utvikle de påpekte vekstpunktene i teksten
- Meir simile- enn metaforbruk
- Vurderingsperiode

7.2, 1300: Lage spørsmålsguide til intervju med mannskapet

- Valg av elever – «kriterier»: være transparent om disse
- Når
- Hvor
- Hvordan
- Antall spørsmål – må vite hva vi ser etter, og tenke på hvordan dette kan bearbeides og gi mening
- Begrense tida

15.2: Vurderingskurs på Bryne vgs der blant Cecilie Bach var kursholder

- Kreativ tekst som «undersøkende»
- Har et vurderingsvakuum
- Konstatert at teksttypene er der, og «det må alle forholde seg til, enten de vil eller ikke» (Bach)

Bruddstykkene fra loggen har mangler, men kan være viktige spontannedtegninger under prosessen. De kan nettopp hjelpe til med å fange det kontekstuelle (Silverman, 2011).

Bearbeiding av loggutragene vil bli knyttet til seinere refleksjonsdeler. Forhåpentligvis er jeg som annenstymann mer røynd i krysspeiling enn loggføring.

Kapittel 5: Intervjuene, mannskapet først

14.2 møttes tre mannskapsmedlemmer og jeg, andrestyrmann Jensen, hverandre til intervju i min kahytt, dvs. et lite kontor på ca fem kvadrat i vårt midlertidige diasporabygg.

Pat, Moses og det kvinnelige intervjuobjektet, Venus (som jeg må kalle henne av mangel på kvinnelige besetningsmedlemmer om bord på Bjørneboes Neptun: Fru Anderson er tatt, urgamle Psyche ble riktignok en gudinne, siden til hellige Venus), er ikke omgangsvenner, de kommer fra tre forskjellige skoleklasser, men har det til felles at de i våre, offiserenes, øyne har hatt en god prosess med den kreative skrivingen og sluttproduktene deres har løst det kreative sakprosaprojektet forskjellig. Vi valgte disse tre i den tro at de hadde noe å tilføre vår praksis og den kreative teksttypen. Samt at de som elevtyper virker som gutter og jenter som tenker seg om før de svarer – samt at dette kunne skape en grei samtalerelasjon mellom disse.

«...hvordan vi skaper en god relasjon til dem vi skal intervju.» (Thagaard, 2013, s. 97) var et moment jeg tenkte over i den såkalte utvelgelsen. Andersonene hadde anbefalt disse utfra bestillingen (evaluering av praksis og refleksjon om teksttypen) som må kunne karakteriseres som en strategisk utvelgelse. Men det lå en slags relasjonsfare i det at jeg tross alt hadde valgt ut den ene, Moses, og var hans norsklærer. Samtidig er jeg lærer for den kvinnelige eleven i et annet studieretningsfag, og hadde over tid vært vikar for Pat i religion og etikk. Med dette som balast var min vurdering at elevene jevnt over hadde ganske lik relasjon til meg, at tonen oss imellom var god og gjensidig anerkjennende.

5.1 Intervjuguiden

Vårt gruppeintervju, eller gjennomført som «fokusgruppe» (ibid, s. 99) hadde denne korte guiden som utgangspunkt (spørsmål disse tenkende elevene hadde fått noen dager før):

Gruppesamtale elever om kreativ tekst

1. Hva har du lært?
2. Hva synes du fungerte best med opplegget om kreativ tekst, og hvorfor funket dette godt?

3. Hva opplevde du som vanskelig?
4. Hvorfor var dette vanskelig/utfordrende?
5. Hva kunne vært gjort annerledes?
6. Hvordan forstår du begrepet kreativ teksttype?

Hvorfor ble denne guiden som den ble? Vi, dels Andersonene, men mest meg som tross alt hadde regien på opplegget eller seilassen og fører dokumentene, var opptatt av å ha et relativt strukturert intervjuopplegg. I det ligger at spørsmålenes utforming og rekkefølge er utformet på forhånd (ibid, s. 97).

Guiden må fange det den skal fange, i vårt tilfelle: Hvordan evaluere opplegget med kreativ skriving for å skape bedre praksis, og hvordan forstå, evt. søke en bedre forståelse av begrepet kreativ tekst. Så bør man søke spørsmål som lar seg krysspeile slik at det er mulig å se etter systematiske tankeganger hos intervjuobjektene. Samtidig må man finne spørsmålsformuleringer som ikke «bestiller» svar, eller fører til at intervjuobjektene bare forteller den offisielle historien (slik den kvalitative metodefallowgruva ved intervju med tidsvitner fra 2.verdenskrig ofte har avslørt, ifølge Lund, 2011). Spørsmålene i et kvalitativt intervju skal være åpne, og man bør forsikre seg om at de er nettopp det, samtidig som de ikke må være for generelle (Thagaard, 2013). Et annet moment ved praksisforskning er som tidligere nevnt tiden. (Ikke at den kan unnskyldes eller bortforklare svakt metodisk arbeid. Knappheten på tid blir heller en kime til å søke rasjonelle løsninger! Men momentet er der.)

Så, igjen: Hvorfor ble guiden som den ble? Det er overvekt av Hva-spørsmål, en spørsmålsinnang som i utgangspunktet kan virke noe lukket. Flere av disse følges opp med et inkluderende-du nettopp for at intervjuobjektet skal få fortelle om sine synspunkter og erfaringer. På den måten vies objektet spesiell eller eksklusiv interesse; det er din historie som er viktig! Svarene lar seg kryssjekke med de ikke-anonyme svarene elevene gav på læringsplattformen før og etter prosessen med kreativ skriving. Hvorfor-spørsmålet (nummer 4) er en oppfølging til det konkrete i spørsmål tre, og er tenkt å fremme en refleksjon som kan bidra med diagnose og tips til hvordan vi kan gjøre det didaktiske opplegget bedre.

Det siste spørsmålet (Hvordan forstår du begrepet kreativ teksttype?) var det spørsmålet der jeg var mest usikker på formuleringen: Ville spørsmålstillingen gi noen refleksjon om selve teksttypen kreativ tekst? Ville det gi noe vi kunne bruke framover? Eller vil det, slik formuleringen ble, bare vise hvordan elevene har forstått det læreren har forkynt? Men i sum

endte vi i offisersmessa med at denne korte guiden inneholdt enkle, nøytrale, åpne og relativt fokuserte spørsmål. At de virket overkommelige og at de ville gi oss kjennskap til det elevenes erfaringer med kreativ tekst i sakprosaretning.

5.2 Intervjuets gang og mannskapets svar

Gruppeintervjuet ble tatt opp på bånd med elevenes samtykke. Vi hadde først en prat om det å vite at man blir tatt opp, en slags metasamtale om det som skulle skje. Dette for å få til at elevene snakket så naturlig som mulig, noe de med smil og latter mente de skulle klare – så lenge de slapp å høre sin egen stemme på bånd etterpå.

Intervjuet fulgte guiden relativt slavisk. Mannskapet vil jeg karakterisere som svært disiplinerte i form av takt og tone for god samtaleskikk; holdt seg til den rekkefølgen som ble etablert etter første spørsmål, ingen avbrytelser, ingen stikk eller skarpe ord, men ikke så stillferdig og korrekt at det ikke var konstruktivt (her har mange av oss godt voksne tydelig noe å lære av disse unge voksne!). Stemningen var lett og god, og objektene var flinke i sine resonnementer noe som gav begrunnede svar – ikke svar av typen «det samme som forrige» eller at «det jeg tenkte er allerede sagt».

Som sagt fulgte vi guiden slavisk, men med ett unntak: Ca ni minutter og tretti sekunder ut i intervjuet kommer et oppfølgingsspørsmål der elevene blir bedt om å svare på om de tenker det ville vært lettere å skrive teksten om oppgaveinstruksjonen var friere, les; uten faglige knagger i form av retoriske begreper eller sakprosaretning.

Hele intervjuet varte i drøye 18 minutter – og også denne delen av kahyttmøtet ble avsluttet med latter hvilket bekrefter en feeling av god stemning i forhold til tekstarbeidet, samt at relasjonen mellom offiser og mannskap ikke var trykket, men heller ledig. Elevene ble videre påminnet om at opptaket ville bli spilt av for de andre lærerne i forbindelse med deres refleksjonssamtale fordi elevenes synspunkter er viktig i vårt videre arbeid.

I ettertid har jeg tenkt at Andersonene også kunne deltatt i samtalen med elevene fordi den abstrakte følelsen man får i en samtale ikke lar seg fange på bånd. Samtidig har det under hele seilasen vært et mål for meg at de andre offiserene skal oppleve at de får mer enn de må gi; det har derfor hele veien vært en avveining om deres deltagelse, og i dette tilfelle vurderte jeg det sånn at å høre elevenes synspunkter var mest relevant for de andre offiserene. Ryen (2002)

underbygger dette og fremmer fordelene ved å lytte og bearbeide intervjuer i grupper. Det gav oss en felles referanse, og vi syntes det var interessant å høre elevene snakke om sitt eget arbeid – en bevisstgjøring for flere.

5.3 Bearbeiding av intervjuet

Dette var vanskelig, selv om jeg hadde tenkt på behandling av datamaterialet før innsamlingen. Hvordan vitalisere Pat, Moses og Venus i teksten? Hvordan få fram deres stemmer, deres evaluering av undervisningsprosjektet om kreativ sakprosa og deres meninger om teksttypen? Hvordan trekke ut essensen i samtalen, og samtidig få fram det interessante som ofte ligger i detaljene (Silverman, 2006)? Dette har vollet mye hodebry!

Jeg har vært innom tanker om fokus på høyfrekvente formuleringer eller gjentakelser, samle verb eller andre ordklasser, se etter det som kan omtales som uregelmessigheter (hva det nå enn er?!), ta tiden – hvem snakker mest slash minst, vie elevformuleringer som er utenom de lærerne har kommet med spesiell oppmerksomhet, samle metaforer, tenke likheter og ulikheter, samle det mest interessante (svært subjektivt i tilfelle!). Kort sagt: Tenkt på mer eller mindre konstruktive koder og kategorier.

Koder og kategorier kan hjelpe til med å systematisere intervjuet, og kanskje verne detaljene. Samtidig ser jeg det som viktig å sammenfatte «storyen» / det overordnede fra intervjuet.

Løsningen har blitt et sammendrag av intervjuet, tenkt som det store. Så er det utfordrende at et sammendrag ikke skal være en analyse eller en tolkning, kun en gjengivelse av det som ble sagt. Videre vil jeg spesifikt sitere detaljer fra de tre intervjuobjektene, spesielt knyttet til teksttypeforståelsen, det lille, og ser dette i det store – en hermeneutisk fortolkning. Disse lille kodingene har den fordel at de lar seg krysspeile med de skriftlige svarene elevene har gitt på its learning om teksttypen kreativ tekst. Its – svarene til Pat, Moses og Venus gis naturligvis vekt, men vi i offiserstaben har en ambisjon om å samle og reflektere over eventuelle mønstre og tendenser vi kan se i de skriftlige undersøkelsene. Forhåpentligvis vil det i denne vekslingen mellom det store bildet og det lille, de små detaljene, danne seg en vindretning som kan hjelpe seilassen i havn.

5.4 Sammendrag

I utgangspunktet skulle det være grei skuring å skrive et sammendrag av et relativt kort intervju, men heller ikke det var så enkelt! Hvor nøytralt får man det? Og tempus – endte i sportshjørnet med innslag av såkalt historisk presens. Opptaket kombinert med notatblokka jeg brukte for å notere reaksjoner, stemningen, altså noe utfyllende om kairosen, underveis komplementerer sammendraget og ivaretar rådet om å «lete etter det situasjonsavhengige og kontekstuelle» (Kvale, 2002, s. 172, samt å ikke bare plukke det bekreftende eller positive.

Venus åpnet ballet med det hun hadde lært: Det å tvinge seg til å være kreativ gjennom å låne fra det reportoaret introduksjonsvideoen, læreren, og medelever gav, sammen med å «vri hjernen». Og det under press! Den svært velartikulerte Moses forkynte hvordan han har lært å hente fram eller bruke gamle ting i en ny vri, toposen eller andre konkrete faglige norsktemaer. Pat har sett leken med språket i disse ukene som «mest nytt», altså det å bruke metaforer, vri på setningsoppbygningen og leke med ordsammensetninger «som gjerne ikke hadde funka i en analyse eller en artikkel» som det mest lærerike i denne prosessen, og han ser det fullt mulig å overføre denne leken til andre formidlingssituasjoner, som ikke nødvendigvis trenger være skolestiler.

Spørsmål to fulgte samme disiplinerte svarrunde som første, fra Venus, via Moses og til slutt Pat om hva som har fungert best og hvorfor i opplegget, eller «prosessen» med kreativ tekst. «Lærerens aktive deltagelse i skriveprosessen og det aktive samarbeidet mellom elevene – kunne fungert i andre tekstsammenhenger og, at man samarbeidet litt mer», reflekterer første ut. Neste peker på friheten i innhold, form og arbeidsmåte; «en tekst som trenger en pause», pluss den aktive kommunikasjonen med læreren og medelevene, mens sistemann syntes selve den prosessen fra stikkord, via kortsvar til langsvart fungerte best og gav et aktivt forhold til teksten, også «liksom på fritiden». Her bekrefter de andre deltagerne i samtalen at denne prosessen var utviklende, også det «at vi fikk en vurdering på veien», avslutter Pat. De andre nikker og sier ja, og virker oppriktig fornøyde med det de har prestert. «Det var annerledes, men veldig gøy», skyter Moses inn, igjen med en klar samtykkende konsensus.

Så var det vanskelighetene: «Sykt vanskelig å starte», sier Venus. De to mannlige peker på utfordringen med å få inn det faglige og holde dette på en saklig måte i og med at man samtidig skulle være kreativ. Her blir det også en slags bekreftende stemning og i denne refleksjonen fletter Moses inn at etter hvert som man ble bevisst på dette gikk det bedre, og her går vekselen mellom elevene på en gjenfortelling og metarefleksjon om sine egne tekster.

De vil gjengi, er engasjerte. Eksemplifiseringen deres kommer med strukturen fortelling som ramme med personlige digresjoner og faglige partier som løsning hos Venus og Pat, mens Moses har brukt en roman som topos eller rammefortelling.

Her, mens elevene forteller om tekstene sine, er det spørsmålet om mer frihet i tekstbestillingen kommer inn, «det hadde gjort den vanskeligere» repliserer Venus spontant, og følger opp med at de faglige rammene gav teksten noe å gå etter selv om det var vanskeligere enn i en vanlig tekst «der man bare kunne følge en mal, så går det fint, liksom». «Du må ha noen knagger», støtter Moses først, Pat umiddelbart etterpå «dekke punkter, og bygge det kreative ut fra det, men finne en balanse mellom det å ha for lite og for mye», påfulgt av litt sånn eureka-latter før spørsmål fem venter: Hva kunne vært gjort annerledes? Venus tar spørsmålet først og peker på at flere eksempler og eksempeltekster kunne vært noe. De mannlige deltagerne tenker. Intervjueren, meg, Jensen, må i gang med en hale-tak-i-svar-manøver og hiver på at målet med denne samtalen er alltid å gjøre det bedre, at undervisningen skal bli bedre sånn at kommende russekull skal få enda bedre forutsetninger for å mestre kreativ sakprosa. Maningen hjelper noe for Moses kommer på banen og sier temaet kreativ skriving kom noe brått og kunne vært hintet om før, så «mener teksttypen burde vært innført tidligere. Kunne vært tydeligere hintet om sammen med andre temaer og teksttyper». Igjen virker Pat enig med sitt mannlige mannskapsmedlem gjennom å bekrefte med «mmm» og «ja, kunne vært», og trekker på nytt inn refleksjonen om at denne teksttypen «skiller seg veldig ut da i forhold til de andre for her er det så å si ingen oppskrift, men igjen så er det en type sjanger der du ikke skal gå etter et konkret eksempel».

Siste spørsmål (som elevene ved denne samtalen får for tredje gang) om hvordan de forstår den kreative teksttypen utgjør finalen. Venus: «Overraske leseren med meningene dine, være nyskapende, akkurat som å være gründer av en tekst» (Igjen, hyggelig latter). Moses: Mer et samlebegrep på tekster der eleven skal vise kreativitet gjennom innfallsvinklene, belyse tema på en nyskapende måte, men i form er det en sjangerblanding der man bevisst låner, også fra fiksjon i sakprosaen». Pat: «For meg har det å leke med ord, som nå når temaet var språk; å koble det engelske inn i norsken for å vise et poeng om anglofisering, få til nye vrier som skaper den kreative teksttypen».

Etter spørsmål seks fra guiden rundet vi av, men uten at båndet gikk ble det drøst om å velge denne teksttypen til eksamen – der var denne delen av mannskapet tvilende. «Den er nok for omfattende, og det er vanskelig å være gründer på en dag.»

(Tvilsom bruk av tempus her og der, slik sportsjournalister gjør det, men jeg har forsøkt å jobbe med skille mellom journalist og sosiolog (Kvale, 2002).)

Som videre bearbeiding kom jeg til at det var lite hensiktsmessig å dele svar inn etter tradisjonelle kategorier som kjønn og andre mulige som fagprofil eller ungdomsskolebakgrunn på disse tre elevene. De ble strategisk valgt fordi vi mente de kunne si noe vettugt og konstruktivt om vårt prosjekt og seilasens problemstilling. I stedet tenkte jeg det kunne være hensiktsmessig at vi i bearbeidelsen til offiseressamtalen kodet såkalte «nye» betraktninger eller momenter til både det didaktiske opplegget og til den kreative teksttypen. Nye definert som formuleringer vi som lærere ikke kan huske å ha lagt opp til eller brukt, spesielt i introduksjonen til teksttypen vil muligens vies ekstra oppmerksomhet.

5.5 Elevtekst langsvar

Jeg har, igjen, vært i tvil om hvor elevtekstene skal plasseres. Nå er det blitt her, umiddelbart etter at mannskapet har snakket om teksttypen de har produsert, er det på sin plass å la disse elevproduktene få vise seg. Nok en gang; tvil!

Spørsmål til evalueringsprosessen: 1. Hvor mange elevtekster? 2. Hvilken hensikt har det i det hele tatt å vise fram elevtekstene?

Svar: 1. Tre. De tre stemmene som deltok i intervjuet, bidrar også med hver sin tekst. Takk!
2. Det er demokratisk. Hver av de tre klassene skal slippe til. Og det gir innsikt i det varierte materialet vi som «rettegruppe» navigerte i under vurderingsfasen. Bare titlene viser mangfold i virkemidler: Fagterm, topos, spørsmål nær artikkel formen med colores, kontrastspørsmål med blanding av engelsk og norsk og direkte og indirekte prolepser om at tekstene krinser om språk. (Venus, Moses og Pat har samtykket til at deres stemmer også brukes gjennom tekst: Vurdering og trekk fra tekstene, tekstene som empiri, vil bli vist i seinere drøftingskapitler.) Også skal tekstene trekkes inn i tolkningsdelen som del av å høste erfaringer fra hele prosessen.

Elevtekst 1 = *Språknorm – Rugda, skattekammeret og trekløveren* (se vedlegg 1)

Elevtekst 2 = *Hvorfor er nordmenn så **redde** for å **miste** språket sitt?*

Elevtekst 3 = *A dream come true eller et framtidig mareritt?*

I sum leverte 71 av 80 elever inn langsvarstekst under prosjektet (med ett unntak hadde disse avtale om seinere levering av ymse årsaker). Karaktersnittet ble 4.11 (landssnittet under norskeksamen 2016 var 3.5, Udir.)

5.6 Offiserssamtalen(e)

To dager etter elevintervjuet gikk lærersamtalen av stabelen. Også denne samtalen i en fokusgruppe, men intervjuet fulgte en annen struktur. Der elevsamtalen var relativt strukturert, kan denne offiserssamtalen kategoriseres som det Thagaard omtaler «...som en samtale mellom forsker og intervjuperson hvor hovedtemaene er bestemt på forhånd» (2013, s. 97). Som absolutt native deltager med flere roller i denne samtalen var det en mental rus å tenke igjennom balansen mellom styring, påvirkning og maktaspektet i gruppedynamikken. Den mest nærliggende løsningen var, og ble, at jeg holdt en så lav profil som mulig – selv om vår felles oppfatning av prosessen var samtalsens mål.

Våre grunntemaer:

- Oppsummering av elevtilbakemeldingene
- Våre refleksjoner om prosjektet; hva fungerte godt, hvor ser vi forbedringsmuligheter
- Om vurdering av elevtekstene
- Hvordan tenker vi at den kreative teksttypen kan defineres?

5.7 Fra offiserskahytten: oppsummering basert på oppsummeringssitater

Kladd- rableritranskripsjonen fra «Lærersamtalen 16.2» ,som den heter på min mobil, avslører en del lengre resonnementer enn elevsamtalen. Etter å ha lyttet til elevrøstene, og kommentert de underveis, samtykket vi raskt om at elevtilbakemeldingene gav at «**Ny vri**» gikk igjen. Og at dette utvilsomt hadde vært en positiv prosess i alle klassene. I stedet for å gjengi hele samtalen, eller noe kunstig referatform følger en del sitater. Det kan i ytterste konsekvens, om man er interessert i den typen detektivarbeid, muligens være mulig å spore hvem av mine kollegaer som er hvem og har sagt hva. Dette har mine gode samarbeidspartnere samtykket til, og sitatene er innenfor etiske standarder med tanke på at de overhodet ikke innehar privathet av den typen gode etiske standarder ville avvise (Thagaard, 2013). Sitatene som del av empirien har jeg vurdert som viktig med tanke på framstillingen og etter hvert tolkningens

etos. Et dilemma ved slike situatutvelgende og tematiserte tilnærminger er samtidig at helheten forsvinner, og at deltagerens integritet må ivaretas (Thagaard, 2013). Med dette i rorpinnen ble **utvalget** av offiserssamtalen slik (et utvalg består av valg; jeg har valgt ut det som vårt arbeidsfellesskap samlet oss om, og dermed tatt hensyn til å fokusere på det ordinære, ikke det spesielle (Silverman, 2011):

Dette fungerte godt = Videoen gav flere øvelser. Skrive prosessorientert! Rammene vi hadde gitt gav et faglig innhold. Veldig mange innfallsvinkler, flere tverrfaglige. Mange elever samarbeidet og var aktive (mer enn vanlig). Mange spørsmål – vanskelig å svare om elevene ikke hadde tekstforslag! Og «flere realfagselever var mer engasjerte og avslappet i skriveprosessen» (fru Anderson). «Plutselig så var det både kreativt og faglig fra dem».

Forbedringsmuligheter = Utfordring med såkalte treer-gutter i en klasse: Hvordan få disse ut av artikkelmoduset? Noen tekster for fragmenterte – «få til ein heilheit» (Kaptein A). Diskusjon om modelltekster, men endte med at det var lurt slik vi hadde gjort det, altså å ikke dele ut modelltekster; «vil gi for mange føringer – vi ville ikke fått det mangfoldet» (Anderson, maskulinum). Og sammen, selvfølgelig, en hvis summing om definering av teksttypen: Hvordan gjøre den klar og åpen nok?

Vurderingene = Honorere bevisste kreative grep, faglig innhold og klar bruk av vedleggene. «Bevissthet viktig» (Jensen). «Se stort på ting» (alle i kor..).

Definere, eller tekstnorm: Offisersenighet om bevisst bruk av kreative elementer, «bør først og fremst komme fram i språket og formen, kanskje helst begge deler» (Kapteinen), «eller fiffige innfallsvinkler». Skal være sak og basert på andre tekster. Vise refleksjon for å gjøre det godt – «refleksjon om det faglige temaet» (Jensen). «Gjerne personlig stil, tørre bruke seg selv der det er relevant» (fru A). «Saktekst presentert på en ny måte, skape noe nytt, ny vri, være et kreativt element i det som blir presentert» (Kapt.) «Undrende, prøve ut tankene» (miss A). «Undersøkende i innhold, gjerne sjangerblanding i form. Og gjennom toposer kan elevene vise norskfaglig kunnskap» (annenstyrmann). «Det er så mye som går an, det er det som er litt av greia» (herr Anderson) – «mye som kan forsvares».

Foreløpig oppsummert læringsutbytte for oss lærere / tre erfaringer =

- Erfart at bevissthet på presentasjonsspråk er viktig
- God erfaring å systematisk reflektere over egen praksis
- Erfaring med det å kjenne igjen kreative trekk/partier i tekstene

Kapittel 6: It`s undersøkelsene

Som nevnt i beskrivelsen av gangen i den didaktiske gjennomføringen under «Startfasen» (side 15) innledet vi med tre spørsmål, og avsluttet seilasen med de tre samme spørsmålene. Hensikten var i bunn og grunn å se om bevisstheten, eller oppfatningen om hva den kreative teksttypen kunne være, var blitt strammere under reisen. (Å bearbeide og «måle» dette materialet viste seg vanskeligere enn først antatt...!) Hvordan kode og kategorisere? Hva slags kategorier – bare kjønn? Ordvalg?

Igjen, en av fordelene med å forske på egen arbeidsplass og kultur er tilgangen på empiri. Derfor har jeg mulighet til å kryssjekke spørsmålene opp mot annen informasjon om informantene. Jeg kan for eksempel se på sammenhengen mellom elevenes karakter på det endelige produktet, altså resultat, og hvilke kjennetegn de setter på den kreative teksten – og så bruke denne kategoriseringen basert på nivå til å si noe om elevenes forkunnskaper om teksttypen, samt se etter sammenhenger her, kanskje til og med korrelert med det nivået eleven befant seg på ved skriving av andre teksttyper. Hele tiden med det i mente at lesson studies har ny og forbedret praksis i kikkerten.

Ved siden av tilgang på empiri har jeg mine samarbeidspartnere i offisersstaben. Etter prosjektet med kreativ skriving la jeg fram mine kategori- og ryddegrublerier for kollegaene Anderson. Vi var samstemte om at kvantifiseringen av de i utgangspunktet kvalitative spørsmålene var svært utfordrende. Min løsning ble å bruke et representativt materiale, et utvalg – relativt vanlig med kvalitativt materiale så lenge det er etisk vurdert (Silverman, 2011). Min etiske vurdering er at de tre nye «Middels – representasjonene» faktisk er representative, at disse er anonymisert her og i vedleggsmaterialet, og selvfølgelig at de har samtykket i at deres skriftlige svar gjengis i sitatsform, dvs. ingen pussinger heller på ortografien i svarene deres.

Figur 1A, B og C:

Oppsettet under viser **representative** svar fra its undersøkelsen etter resultat Middels, M, (karakter 3 eller 4) og Over Middels, OM, (karakter 5 eller 6) i hver klasse, før og etter prosjektet. (Ja, Moses, Pat og Venus står som representanter for OM.) Ingen elever i de tre klassene fikk resultatet Under Middels (karakter 1 eller 2).

De tre top notch – representantene er allerede gitt; samkjøringen mellom disse objektene stemmer i ulike former, intervju, tekst og svarene i spørreundersøkelsene fremmer validiteten til disse og kan få fram den kontekstuelle tolkningsforståelsen, og videre kan flere representanter hindre å søke forklaringer ut fra enkeltdeler (Ryen, 2002). Her, i denne empiridelen av oppgaven står disse representasjonene ukommentert – men de brukes i tolkningsdelen som kommer fra kapittel 7.

1A. Klasse: Sjark

Nivå	Svar før prosjektet, spørsmål 1, 2, 3			Svar etter prosjektet, 1, 2, 3		
M	<i>en kreativ tekst er noe som er fiktivt, det kan skrives i form av kåseri, novelle eller essay</i>	<i>man får brukt fantasien, man lærer å skrive noe annet en fakta og reine litterære tolkninger man kan få bruk for det på eksamen</i>	<i>. fiktivt ofte en dypere mening eller et poeng, en moral som skal komme fram noe spennende som skjer</i>	<i>en kreativ tekst er en tekst som er skrevet på en utradisjonell måte, den har flere momenter i teksten som gjør den kreativ, feks bruk av nyord, sjangerblanding eller hente inn ting fra andre tekster, dikt, sangtekster, retorikk</i>	<i>det er en stor mulighet for at vi får det på eksamen og da må vi vite hvordan det skal gjøres</i>	<i>utradisjonell - sjangerblanding -fiksjon (det trenger ikke være fiksjon for å være en kreativ tekst, men det er det som mange tenker på når de tenker på kreativtekst)</i>
OM	<i>Jeg tror jeg har hatt en kort introdoksjon om dette emnet før. En kreativ tekst er en tekst hvor man skal være kreativ - mao. belyse et emne/tema på nye måter, få nye perspektiver og innfallsvinkler på f.eks. et kåseri ol. Således kan man ikke definere en kreativ som noe konkret, men man må i generell forstand - flere teksttyperkk.</i>	<i>jeg tror det kan være nyttig bla. fordi man ikke følger en A4-oppskrift som f.eks. retorisk analyse, men man må være nyskapende og tenke selv og rett og slett være kreativ</i>	<i>Nye språklige virkemidler Kreativitet på det semantiske plan Nye innfallsvinkl er - kanskje ikke en spesifikk struktur som er rigid, er noe løsere, men har dog en logisk oppbygning,,</i>	<i>En kreativ tekst er ikke én type tekst, men en samling av flere ulike teksttyper som man blander (sjangerblanding). f.eks. Kåseri/sakprosa hybrid. Dessuten hevdes det at en kreativ tekst er bare essay/kåseri, men dette står ikke i læreplanen slik at også annet sakprosa faller inn i kategorien.</i>	<i>Man følger ikke en sjanger - oppskrift, men åpner derimot til kreativitet, nye innfallsvinkler for å belyse temaet, nye perspektiver osv. Det er nyttig å lære om dette fordi hvis man skal lykkes med en kreativ tekst, er bevisstgjøringen veldig sentral. Dette mener jeg har en plass i norskfaget - ikke bare følge oppskrifter, men åpne for mer kreative metoder for å tilegne seg pensumslektyren.</i>	<i>Nye kreative innfallsvinkler /perspektiver Skribenten er bevisst. Hybrid-sjangerblanding</i>

1B. Klasse: Danskebåt

Nivå	Svar før prosjektet			Svar etter prosjektet		
M	<i>Tekst med kreativt innhold. Trenger ikke å begrunne fantasifulle påstander</i>	<i>Trenger alltid en ny forfatter i verden</i>	<i>Godt spørsmål</i>	<i>En kreativ tekst er en tekst der du bruker kreative virkemidler for å komme frem til et poeng. De kreative virkemidlene skal ikke bare være underholdende, men også være med på å lage trykk på selve poenget(?).</i>	<i>Å lære seg kreativ skriving hjelper deg å formulere budskapet på en annen måte enn det du ellers ville ha gjort. Det hjelper deg med å tenke på synonymer, eksempler og ikke minst å planlegge teksten for å holde på den røde tråden gjennom hele teksten.</i>	<i>Refleksjon, personlige meninger, litt humor, eksempler på situasjoner osv.</i>
OM	<i>En kreativ tekst er en tekst som ikke er faktabasert, og som kommer fra sjelen til forfatteren</i>	<i>I tilfelle det er noe du interesserer deg for og vil fortsette med</i>	<i>Det var en gang Utenomjordiske skapninger</i>	<i>En kreativ tekst er en tekst hvor forskjellige teksttyper kombineres og brukes sammen for å skape en ny og spennende tekst.</i>	<i>Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving for å sette i gang prosesser i hjernen hvor en må tenke selv istedenfor å følge en mal. Dette er med på å trene opp hjernen, og kan hjelpe oss i andre fag hvor en må tenke selv istedenfor å følge en mal.</i>	<i>Det mest typiske med den kreative teksttypen er kombinasjonen av det kreative og det saklige (innhold), kreative virkemidler og strukturen.</i>

1C. Klasse: Europajolle

Nivå	Svar før prosjektet			Svar etter prosjektet		
M	<i>En kreativ tekst er en tekst der du skriver mer fritt enn om du skriver saktekst. Teksten trenger ikke nødvendigvis være basert på fakta, men heller det forfatter ønsker. Om det er overnaturlig eller vanlig hverdag.</i>	<i>Det kan være nyttig slik at man kan utvide kreativiteten, gi elevene mulighet til å skrive utenfor rammene og sånn de selv vil. I tillegg slipper man at alle elevene blir nøyaktig like, men man får beholde litt av de personlige trekkene på en annen måte, enn man må følge det samme oppskriften som alle andre</i>	<i>Typisk skjønnlitterære romaner Overnaturlig/ litt mer "kult" liv Friere skrivemåte</i>	<i>En kreativ tekst er en muntlig og personlig skrivemåte. Det er tekster som bruker ofte språklige virkemidler og er gjerne morsomme eller ironiske.</i>	<i>Det gir elevene mulighet til å utvikle sin egen stil, og lar dem tenke kreativt. Det er også en måte å skrive tekster med viktige temaer uten at det blir så tungt å lese. Dette gjør at flere vil få med seg poenget i teksten</i>	<i>Muntlig Personlig Ikke så "tung" tekst</i>
OM	<i>En kreativ tekst er ofte en skjønnlitterær tekst som for eksempel en novelle, men kan også være et kåseri eller et kreativt essay. Sjangeren er veldig åpen og gir stor mulighet for kreativitet som også gir navnet for typen.</i>	<i>Ved eksamen vil enten kortsvar eller langsva ha muligheten for å skrive en kreativ tekst. Derfor kan det være nyttig å være mesteparten av typen skrive slik at man har flere muligheter om de andre oppgavene skulle vise seg å være vanskelige. Ellers kan kreative tekster ta opp viktige tema i livet og ha et budskap man kan lære noe av.</i>	<i>- Vet ikke noen særlige kjennetegn utenom at tekstene har mange muligheter.</i>	<i>En kreativ tekst er et samlebegrep for sjangre som for eksempel essay, kåseri eller novelle. Rammene til en kreativ tekst er meget frie og gir rom for kreativitet til både formuleringer, oppsett og struktur, som er grunnen til navnet kreativ tekst.</i>	<i>Det kan være nyttig å lære om kreativ skrive fordi da lærer man seg å leke med språket og man kan få nytte av å kunne tenke "utenfor boksen" en gang i blant.</i>	<i>Fri form Et mer muntlig skriftspråk Man trenger gjerne ikke gi en fast konklusjon ved slutten.</i>

Kapittel 7: Rom sjø og refleksjoner

Hva forteller empirien om prosessen med kreativ skriving ved tre russeklasser om bord på St.Svithun videregående skole? Er det ting i materialet, eller lasten, som kan bidra til en klarere forståelse av den kreative teksttypen og hvordan jobbe didaktisk med kreativ skriving ved neste reise?

PS! Refleksjoner om forbedring og fornying av kreativ skriving i videregående skole opptrer gjerne ikke uavhengig av vurdering, men undersøkelser av selve vurderingene er ikke analysert, men kjennskap til *Ungdommens skrivekompetanse* (Berge, Evensen, Hertzberg, Vagle 2005) og masteroppgaven til Krogh (2016) om sprikvurdering påberopes. Også er det nok foreløpig sånn at lærerne ikke er trent i å vurdere denne relativt nye teksttypen.

7.1 Provokasjonene

Innledningsvis var det to typer provokasjoner som motiverte, eller gjorde at jeg ville undersøke mer om den kreative teksttypen (og dette står fast på samme måte som etter semesteroppgaven jeg skrev ved UiS våren 2016 – derfor kommer det først); en kataris kommer mot slutten av oppgaven.

For å starte med den første provokasjonen: Kursholderens statiske presentasjon av den kreative teksttypen låst til to sjangre, enten novelle om man valgte en skjønnlitterær retning, eller et essay (kåseri, nevnt i en bisetning) om man gikk for sakprosavarianten. Ikke en gang åpning for, som for Osvald i baksete i taxien i *Riksvegen vestover*, å ta litt av hver side. Enten den sjangeren, eller den andre.

Den kreative teksttypen er ikke en sjanger, den er et sett av bevisste sjangerblandinger. Hva var det sensorveiledningen fra 2015, som straks og med en gang også bør gjøres kjent for elevene, ikke en dypt bevart hemmelighet sensorene skal vite om, sa igjen: *Kreative tekster er ikke én teksttype, men et samlebegrep som omfatter både fortellende, reflekterende og underholdende tekster. Disse oppgavene er mer åpne for individuelle løsninger enn de tidligere essay-, novelle- og kåserioppgavene.* Det er for meg urovekkende hvordan en skolerer kan låse dette til to sjangre! Det er jo nettopp det instruksene ikke gjør!

Dette skaper i skrivende stund mer rom sjø, en provokasjon til...: Departementets implementering av teksttypen. Hvor er kvalitetssikringen? Hvem sørger for mer aktiv jobbing med nye teksttyper hos oss norsklærere? Norsklærerne selv er de, vi, flinke nok / engasjerte nok!? Hvordan tar vi inn over oss nye teksttyper? Med unntak av to røster var alle hoder nikkende den gangen på kurs 9.mars til novelle og essay som en grei inndeling av kreativ tekst: En skjønnlitterær- og en sakprosainnretning. Norsklærere – skjerp eder! I vårt prosjekt har vi, mannskapet og offiserene om bord på St.Svithun sett **at** den kreative teksten har mye for seg:

- 1. At** den kreative sakteksten krever bevissthet om form og innhold og at den trenger kilder og fagtermer som grunnmur. Elevene er ser det å være kreativ som «ny vri». Jeg tolker det som å løsrive seg fra det faste, og det er literacy.
- 2. At** den kreative teksten åpner for dialog og samlæring mellom elever og lærere gjennom den prosessorienterte skrivingen og utviklingsvurderingen fra kort svar til lang svar, eller såkalt læringsfremmende vurdering (Berge, 2017). Prosessen skapte skaper- og skriveglede hos elevene. Blant annet Hennig (2010) har pekt på at elevene fort blir demotiverte av å skrive vanlig.
- 3. At** teksttypen egner seg godt til å trekke inn nær sagt alle faglige temaer i norskfaget: Toposer fra skjønnlitteraturen, språkhistorie, retorikk, talemål, nye teksttyper, literacy, samt momenter fra andre fag. Ligger det et slags dybdelæringspotensiale i teksttypen?

7.2 At empirien temmer sjøen

At-ene over er hovedfunn etter denne prosessen basert på undersøkelsene, skipsloggen og intervjurundene. For å systematisere at-funnene har jeg valgt å rydde tolkningen fra funnene i et Lesson Study- (eller Lær Sammen, som jeg gjerne vil kalle det) seil der fokuset er funnene i elevmaterialet, altså seil framme fordi vi setter elevene fremst (klisjeenes tid er ikke forbi!), og et seil som prydes av aksjonsforskningsperspektivet gjennom lærerempirien: Det lærerne

har erfart og som de må utvikle for klarere og bedre praksis på neste seilas utgjør bakre seil! Seilet er valgt som en metafor på hvordan funnene hjelper til med klatringen i masta seilet er festet i – til topps med høyere innsikt for å produsere bedre kreative tekster. (Scenen i Haiene der Pat må hentes ned fra masten gjorde veldig inntrykk på meg i gymnastiden!).

1. Begrepet kreativ saktekst

Intervjuene med elevene viser viktigheten av knagger, hos dem og oss som lærere forstått som tekstvedlegg og et sett av faglige termer å kretse den kreative teksten på. Kandidatene Over Middels som er presentert via sin its – undersøkelse tilnærmer seg etter hvert teksttypen med «*hybrid*», «*bevisst sjangerblanding*», «*forskjellige teksttyper kombineres*». Ett av Middels-svarene bruker «*sjangerblanding*» i svarene sine etter at prosjektet er gjennomført. Kanskje er dette et spor – at i sitt 13. og siste obligatoriske år i norsk skole skal man være i stand til å anvende mer enn et tekstuttrykk, en sjanger, i en og samme tekst?

Det er interessante svar også i vedleggsmaterialet, blant annet dette om hva som er en kreativ tekst, og dette er fra en elev som karaktermessig presterte Middels på sin langsvarstekst: «*En kreativ tekst er en teksttype som kan bestå av flere ulike sjangrer. Eneste kravet er at du viser bevissthet i form og innhold. En kreativ tekst kan være både fakta, fiksjon og faksjon.*» Faksjonsbegrepet har muligens pedagogisk og didaktisk potensiale – en mulighet for tverrfaglig skriving i norsk og historie?

En klar tendens i svarene om begrepet, altså fra før prosjektet til etter, kan synes å være oppfatningen om at den kreative teksttypen er fantasi og skjønnlitterære sjangre, gjerne novelle, til at det omfatter løsninger både i skjønnlitterær- og i sakprosaetning (flestepart svar navigerer mot det siste, men med føringene fra offiserene i startfasen av prosjektet er det ikke merkelig). Denne utviklingen ble vist elevene avslutningsvis i prosjektet. Et vesentlig læringstrekk ved Lesson Study er å gjøre funnene synlige for de som har deltatt (Hallås og Grimsæth, 2016).

Det andre seilet, det bakre, der offiserene skal skape oppdrift, er, om man legger offiseressamtalen og klasseproduktene til grunn ikke mer konsensuspreget enn forholdet mellom klassene.

For det er variasjon fra klasse til klasse. Kreativ begrepet har ikke tatt samme retning. I svært grove trekk samler klasse Sjark seg om sjangerblanding, Danskebåten seg om kreativitet i innhold og klasse Europajolle seg om kreativitet i språket på ord/setningsnivå – i tråd med Ricœurs tanker om levendegjøring av språket på morfologi- og syntaksnivå. Elevtekstene til de tre elevene som ble intervjuet speiler dette.

Dette kan skyldes samtaleinteraksjonen i klasserommet. I den grad vi som lærere ikke har hatt noen felles innarbeidet norm for trekk ved den kreative teksten vil hver enkelt lærers forståelse, lærerens måte å føre dialogen på, eksempelvis gjennom spørsmålsstillingen, sannsynligvis føre forståelsen i retningen sin forståelse. Med andre ord: Igjen, det er behov for å etablere noe strammere kjennetegn eller tekstnorm. Vi, offiserene i dette prosjektet, vil helt klart jobbe med dette før neste reise med den kreative teksttypen, og vi vil se på hvordan vi kan trimme dialogen til en mer felles kurs for disse ulikhetene mellom klassene speiler offiseressamtalen, utvilsomt, selv om kapteinen avslutter med «..er så mye som går an..». (Denne konklusjonen er jeg ikke enig med min kaptein i. Ja, mye går an. Teksttypen har stor frihet, men som konklusjon blir det et intetsigende på stedet hvil-utsagn.) Man har liksom en tilsynelatende enighet på den måten at man nikker og er enige, enige i alt..., men så blir praksis faktisk annerledes. Tendensfunnene om ulikhetene i klassene kommer fra et sted. En framtidig aksjonsforskningsløsning kan være mer spesifikke feltnotater fra gjennomgangene (Riese, 2016). Eller at man som kollegaer er inne hos hverandre og rett og slett loggfører introduksjonene, kanskje til og med filme disse og sammenligne.

Etter hvert som vi eksplisitt har formulert og diskutert begrepet kreativ tekst ser vi hvordan egne oppfatninger har endret seg, og strandet i definisjonen under 7.5.

2. Prosessen

Det er flere tydelige trekk fra selve prosessen i empirien:

- Its – undersøkelsen viser at klasse Danskebåten klart hadde flest «vet ikke – svar» om hva den kreative teksten var helt i startgropa (her har kaptein Anderson vært klar på at han i plenum sa det var helt greit å skrive vet ikke når man ikke visste, mens i fru Anderson og Jensens klasse gikk denne svarrunden uten dette signalet, hvilket kan ha påvirket elevene til å føle at de måtte komme opp med noe selv om det sto i instruksjonen at å ikke svare var helt ok)
- Som nevnt, utviklingen i begrepsforståelsen; fra fiksjon til sakprosa, eksempelvis fra ett av de representative svarene: «*Det mest typiske med den kreative teksttypen er kombinasjonen av det kreative og det saklige (innhold), kreative virkemidler og strukturen.*»
- At de absolutt fleste har utviklet en mer konkret forståelse av teksttypen, da tydelig i retning «*kombinasjon*», «*bevisst sjangerblanding*», «*hybrid*», «*fri form*», «*utradisjonell*», «*kreative metoder*» – med «*sjangerblanding*» som klareste gjenganger
- At elever og lærerne gjennom intervjuene uttrykker seg svært positive til prosessen, særlig at det ble jobbet så eksplisitt med respons på utkast og ideer. Det er godt mulig at det var dette didaktiske valget med en etappe-respons-skriving som gav de gode resultatene, ikke selve teksttypen? En hypotese etter empirien i prosjektet er at elevene produserer bedre tekster med en prosessorientert metodikk enn den vanlige heldagsstilen den satte gymnaskulturen har sverget til.
- Mannskapet har satt pris på den friheten teksttypen gir, og det at de kunne trekke inn kunnskaper fra andre fag
- Positiviteten til skaper- eller gründeropplevelsen flere i mannskapet uttrykte, blant annet Venus eksplisitt i gruppeintervjuet, tyder på at det å ta kontroll over, eller få eierskap til egen tekst uten mal, gir skriveglede og er med på å motivere til skriving. De myndiggjøres gjennom «*å utvikle sin egen stil*» slik hjemmelen i det nye norskfaget sier det skal (Berge og Blikstad-Balas, 2017)
- Kun ett av de seks representative svarene om hvorfor det er nyttig å lære om kreativ tekst nevner at det «*er en stor mulighet for at vi får det på eksamen.*» De andre

svarene peker på å åpne for mer kreative metoder, bli mer bevisst synonymer og rød tråd, utvikle sin egen stil, tenke utenfor boksen, lære kreativitet. Jeg ser det som en bekreftelse på at elevene tenderer til å være mer indre motivert i arbeidet med denne teksttypen.

- Elevene følger lærerne, ergo må lærerne ha en enda mer samkjørt norm til kreativ tekst enn det vi fikk til i dette prosjektet (selv om vi virkelig prøvde!). Vår bevissthet ble også bedre etter å ha kryssrettet noen besvarelser og sett kjennetegn på det kreativitet i elevtekstene.
- For å nå en mer samkjørt norm må vi lærerne tettere på hverandre. Vi klarer å planlegge, reflektere og vurdere sammen, men vi har ikke vært tydelige nok i beskrivelsene i våre egne handlinger. Ei heller funnet muligheten / åpningen til å gå inn og se hverandres praksis – her er skolens kultur og struktur en faktor man må se på. Det er vanskelig å observere en norskklasserom som man er opptatt med tysk på et annet klassetrinn samtidig, eller har norsk på samme trinn, men befinner seg i et annet bygg. Diasporatilværelsen forsvinner fra august 2017, da vil vi i dette lille offisersteamet se denne erfaringen som noe vi har høstet av. Så da skal det filmes!
- Vi tenker å skolere oss mer i Skrivehjulet og vurdere om det kan bidra i prosessen med kreativ skriving. Vi vurderte det som vel mekanisk til denne teksttypen, og muligens mer egnet på grunnskolenivå.

3. Dybdelæring

Min oppfatning av literacy, da kreativ literacy, er som nevnt det å ha evne til å gjøre informasjon til sitt eget gjennom å løsrive seg fra det faste, og «...hvordan vi skaper mening med tekster» (Blikstad-Balas, 2016, s. 10). Da må man blant annet mestre ulike tekstkontekster, kunne anvende det man skal ha lært i flere sammenhenger. NOU 2015: 8, «Fremtidens skole» og Stortingsmelding 28, «Fag – Fordypning – Forståelse» heiser begge fram begrepet dybdelæring og ser på dette som evne til å konstruere en varig forståelse i flere sammenhenger (Ludvigsen-utvalget 2015) som kommer igjen også i Høringsutkastet ny generell del av læreplanen, 2017 som «...uttrykke sin forståelse» (s. 12), og på påfølgende side heter det at «Arbeidet med temaene krever derfor at skolen legger til rette for faglig dybdelæring, og at kunnskap fra ulike fag forsterker hverandre.» 3.april i år hørte jeg Stein Ludvigsen om dybdelæring på Nasjonal konferanse om lesing. Ludvigsen viste til en komparasjon mellom amerikanske og japanske 8.klassinger i

naturfag. Våre allierte i vest hadde 65 kompetansemål, japanerne 5 og de gjør det langt bedre enn amerikanerne på ulike OECD- barometre (det er visst viktig). Erkjennelsen i Ludvigsen - utvalget var at antallet kompetansemål måtte ned for å lære mer. Arbeidet fram mot de fagspesifikke læreplanene høsten 2019 er blant annet å finne kjerneelementer i alle fag.

Jeg viser til skipsloggen OneNote og påstår at feltet kreativ tekst nettopp er framtidens teksttype for dybdelæring med bruk av kjerneelementer, eksempelvis de retoriske begrepene, gjennom empirien og spontanuttalelsen til kaptein Anderson om at «**KREATIV TEKST ER DEN ULTIMATE LITERACY-TEKST!!!!**» (13.1, 13.30: Statusmøte)

Vi andre offisersmedlemmene følger kapteinen der, og ser at denne eurekaen virkelig har brodd også etter videre refleksjon og tankeprosess. I Lesson study - seilet ser vi at den kreative teksttypens muligheter åpner for sjangersjonglering og det å bruke strukturer fra tekster vi normalt ikke anvender i norskfaget på videregående, men som brukes i grunnopplæringa, som referater, rapporter og logger, fint lar seg bruke som et slags tekstlig skjelett i en kreativ tekst. Elevene har en ressursbank her: Vi har innleverte tekster som tar utgangspunkt i malen fra biologirapporter og loggen i en kjemirapport – fylt med norskfaglig innhold. Dette er å anvende det man har lært tidligere i norskløpet, lærdom fra andre fag, spedd med kompetansemål fra vg3 i norsk. Seilet aksjonsforskning forteller oss i offiserskahytten at vi kan forbedre arbeidet med den kreative skriveprosessen fordi denne tverrfaglighetslinken i utgangspunktet kom fra elevene; nå, dvs, ved invitasjon til neste kreative reise har vi også dette momentet i ide- og ingangsettingsverktøykassen vår.

Elevseilet kan heises med den bevisstheten elevene gav seg selv og hverandre gjennom måten de fornyet, og dekorerte, den kreative teksten sin med tverrfaglighet på. En tverrfaglighet framtidens skole søker sammen med dybdelæring i Ludvigsen-utvalget, Stortingsmeldingen og høringen (Punkt 2.6 i høringsutkastet = «Tverrfaglige temaer» (s. 13.) Den kreative teksten i sakprosaretning kan bidra her. Kan dybdelæring konstrueres gjennom en kreativ literacy?

Dybdelæring er ikke noe radikalt nytt. Elevene skal alltid ha lært noe grundig, som det står ett sted i Stortingsmeldingen. (Så inneholder også høringsutkastene de tre gjennomgående temaene: Folkehelse, demokratiforståelse og bærekraft (side 13) som skal synes i alle fag.

En bitte liten digresjon: Når viser vi, eller en elev dybdelæring om bærekraftig utvikling? Jeg kan noe om det, men hjemme i min husholdning kaster vi om mulig mer emballasje o.l. enn noen gang – viser vi da dybdelæring om bærekraft? Vi kan, men handler ikke.)

Bevisstheten på dybde, literacy, kristisk tenkning og danning for den saks skyld vil ikke bli mindre; vi ser at den kreative teksttypen har klare bruksmuligheter for dette. Og elevene kan tilegne seg danning gjennom den prosedurale arbeidsprosessen vi har hatt, og vil ha med den kreative teksttypen.

Det er skille mellom danning og tilpassing (Hellesnes, 1975). En elev som bare tilpasser seg vil ikke vurdere eget og andres arbeid kritisk slik den dannede elev vil (selv om det er vanskelig å operasjonalisere danning!). Gjennom arbeidet med den kreative teksttypen kan elevene virkelig vise kritisk innsikt i egne og andres tekster, en kategorial danning (Klafki, 1996), vise varig forståelse, eller dybde; anvende kunnskapen sin løsrevet fra faste mønstre. Dette er en utfordring, også ved dybdelæring. «One key question for deep learning and knowledge is how to get producer-like learning and knowledge, but in a reflective and critical way» (Gee, 2014, s. 16). Den kreative (sak)teksten kan forbedre skrivefeltet, samt imøtekomme de siste styringsdokumentenes kurs mot tverrfaglighet fordi teksttypen åpner for å aktivisere en mening som kommer fra elevene, jfr. deres tverrfaglige, dypt faglige retorikk- og språkhistoriebegreper brukt i nye sammenhenger og selvstendige bidrag gjennom kort- og langsvarsoppgavene i dette prosjektet. Mulig det er å smøre for tjukt på, men Gee (2004) ville nok støttet min kapteins spontanrefleksjon og sett at den kreative teksttypen nettopp kan utvikle den refleksive og kritiske måten å delta på.

Teksttypen bør inn som en kjernetekst, en finale, i norskfagets 13-årige løp. Og elevene har den kreative literacyen i seg, det er ikke et medfødt talent å være kreativ – det er en myte (Skogen, 2015). Tvert imot: Kreativitet er systematisk og bevisst arbeid (ibid)! Ser man på høringsutkastets definisjon av kompetanse «*Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning.*» er denne mestringen av å trene på å sette det kjente inn i nye, ukjente sammenhenger en stadfesting av kreativ literacy som ferdighet!? Skal man øve på å gi respons på ideer og kreative tekstutkast trengs bevissthet om det kreative: Vi må kartlegge såkalte kreative kvaliteter i tekstene sånn at de blir gjenkjennelige,

eksempelvis nye og levende metaforer som viser språkets nyskapingsevner. Det trengs og metabegreper og danningskompetanse om hvordan man snakker sammen.

Norskfaglighet, tverrfaglighet, dybdelæring, literacy og danning gjennom respons navigerer fram den kreative teksttypen i sakprosaretning. Sakprosa i en ny vri. En vri mellom sjangerne, ikke innenfor som modernismen gjør.

7.3 Elevtekstene viser norskfaglighet, tverrfaglighet, dybdelæring, literacy og danning

Man vil se tydelige spor av undervisningen i elevenes tekster (Dysthe og Hertzberg, 2009). I Normprosjektet er det og et hovedfunn at elevene blir bedre til å skrive når de får konkret prosessuell skriveopplæring, og i denne skinner undervisningen igjennom i tekstene (Berge og Skar, 2015), selv om elevene her er noe yngre enn i de tre Svithunklassene. Det er i høyeste grad sånn at undervisningen synes i elevmaterialet fra denne seilasen.

Teksten til Moses, *Språkstorm – Rugda, skattekammeret og trekløveren*, (Vedlegg: Elevtekst 1.) har tydelige sjangerblandinger: Den følger i hovedsak en diktform, men teksten brytes med mer informative, argumenterende og ikke minst reflekterende partier, spesielt i ander halvdel av teksten.

Elevteksten *Språkstorm* viser tydelig literacy i form av å kunne bruke tekstvedleggene på en undersøkende og familiær måte. Kandidaten mestrer å bruke retoriske begrep også i en annen sammenheng enn den vanlige settingen (ofte i analyser av sakprosa, blogger, taler, skjemaer... og gjennom vurdering av annen muntlig aktivitet), altså dybdelæring. Og toposen fra Vesaas romanen *Fuglane* brukes bevisst både i den prosaiske formen og i innholdet; det må sies å være dannelse av en 18-åring! Toposer i nye sammenhenger og som skaperkraft til nye strukturer er kreativ literacy.

Venus sin tekst er i jeg-form (Vedlegg: Elevtekst 2.). Et jeg på en reise, og denne bussturen fungerer som en metafor på jeg-personens refleksjon om nordmenn og språk. Det er den reisendes egne spørsmål som leder oss inn i det faglige. Mange innholdsvendinger er brukt: utradisjonelle skildringer av det flerkulturelle.

*Hvorfor er nordmenn så **redde** for å **miste** språket sitt?* har hyppig brukt colores rhetorici gjennom å rødmarkere en del ord – noe hun i sitt kortsvar metareflekterte over som en måte å vise en rød tråd i teksten på. Denne teksten har en form av et tydelig sjangerbrudd, eller en sjangersjonglering, ved seg gjennom en selvkomponert «norgejodel»

Hvor mange personer får plass i et vanlig buss-skur?

Ca. 3 (4 ved snøstorm)

Resten må vente på utsiden for å forhindre brudd på intimsone jf. §6C i "hvordan være norsk"

Denne jodelen er i seg selv kreativ literacy; hun skaper noe nytt, en ny vri på en kjent uttrykksform ofte brukt ved transportplasser; vi snakker holdeplassgründeri. Og innholdet er treffende på den typiske nordmann hun skildrer og utfordrer i sin egen tekst.

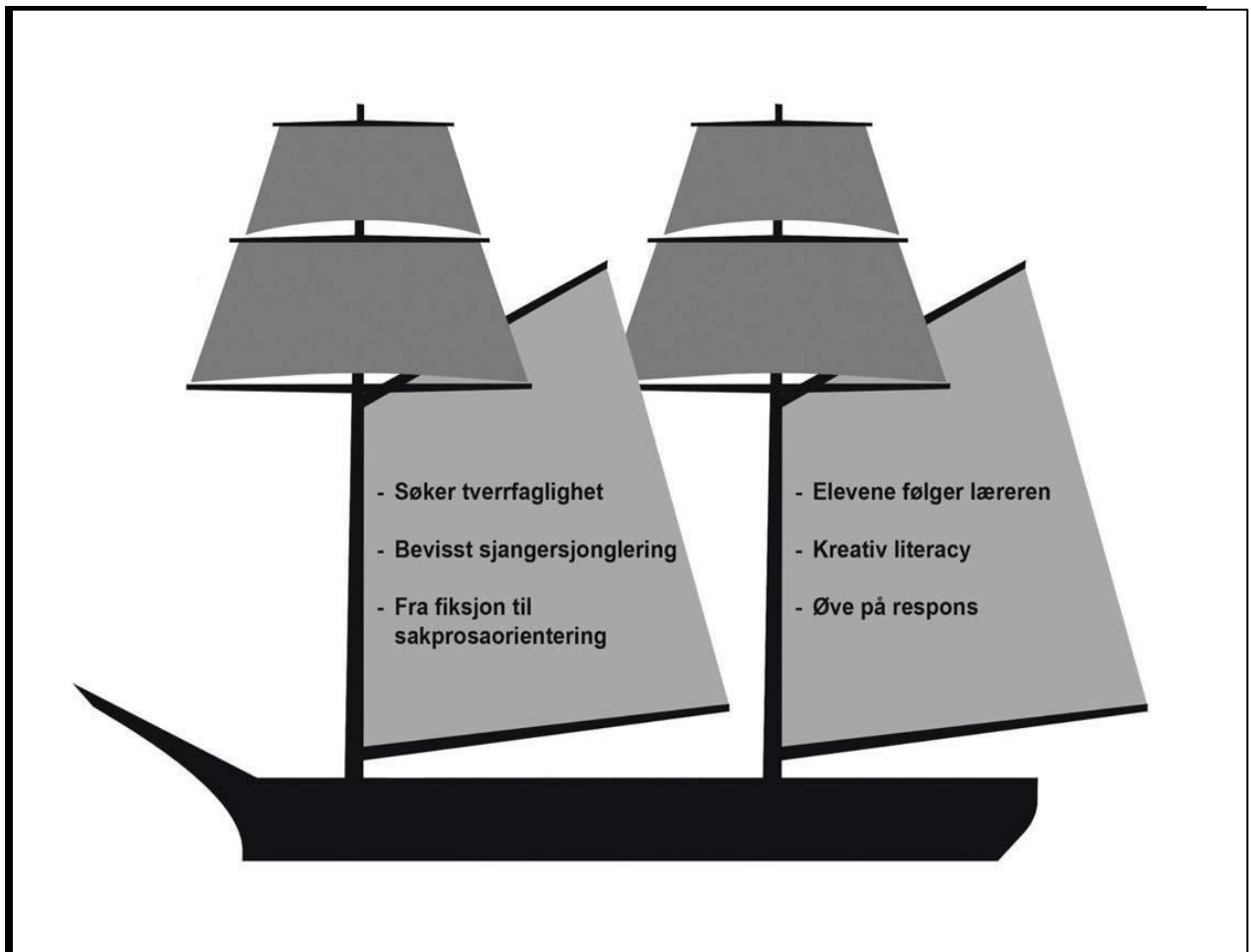
Kildebehandlingen i og etter teksten er svært bra.

Elevtekst 3, «*A dream come true* eller et framtidig mareritt» viser ordlek alt i overskriften gjennom blanding av engelsk og norsk, og der det engelske er vist i kursiv. Slik forsetter teksten; stadige nye bilder og skildringer, samt en rekke av lek med språklige nyord, som en refleksjon om purisme og hvor opptatt mange er og har vært av denne renheten i språket fra det engelske *pure* – hvorfor da ikke heller renisme? Kreativ literacy gjennom språklige nyskapninger.

Pat sin tekst er relativt kort, under to sider, og preges av personlige refleksjoner, også her mye i jeg-form. Teksten viser dannelse i form av en kritisk distanse til de oppfatningene vi nok ofte reproducerer i skolen når det gjelder anglofisering. Denne teksten bruker få retoriske begrep.

Ved siden av overskriftsinnholdet framstilt med sjangerblandinger er det tverrfaglige trekk i elevtekstene. Fokussamtalen med elevene speilet en positiv holdning til arbeidet med den kreative teksttypen, og det kan synes som om åpenheten øker elevenes muligheter til å følge egne spor. Følgelig må det å bevisstgjøre seg, og å trene seg på å angripe åpne oppgaveformuleringer gjøres hyppigere. Samtidig ser vi offiserene en aksjonsmulighet i det å bevisstgjøre oss selv på tverrfaglighet, og kanskje til og med invitere andre faggrupper med på neste reise. Kunne vært et spennende prøveprosjekt (en ekspertkultur neppe omfavner...)!

7.4 To oppsummerende seil

7.5 Definisjon

Basert på empirien fra prosjektet, og ikke minst våre samtaler i offisersmessa, har vi/jeg gjort flere tentative forsøk på å formulere en utgangsdefinisjon for den kreative teksttypen.

I den kreative teksttypen skal eleven skape en tekst som viser at han/hun behersker å sette sammen sjangre, norskfaglige begreper og refleksjoner på en bevisst og kreativ måte med utgangspunkt i tekstvedlegg.

Jeg beholder den samme oppfatningen som Udir knesetter; nemlig at teksttype ikke er en bestemt sjanger, men en paraply som holder flere sjangre tørre. Tekstvedlegg hentet fra

sakprosaleia og fagbegreper vil styre teksttypen i sakprosaretning så ser ingen grunn til å eksplisitt uttrykke sakprosavrien.

Min definisjon, eller føring til kreativ tekst, opererer ikke med noen rangering av enkelte sjangre som mer kreative enn andre: Det er den bevisste søkingen og mestringen av sjangerblanding utgjør en vesentlig del av tekstproduksjonen. I seilasens horisont ligger en forventning om bevisste brudd; den kreative teksttypens forventningshorisont: Denne må synes i elevteksten! Å leke seg med sjangergrensene kan øke sjangerbevisstheten (Blikstad-Balas, 2016); dette bør inngå som kreativ trening og bevissthet. Og med kreativ støtter jeg meg gjerne på elevenes forståelse om en slags «ny vri», løsrivelse av det faste i form og innhold er kompetanse i kreativ literacy.

En tanke ved kreativ literacy kan være å se sjangrene konsipert i fagplanene først og fremst som lesedidaktisk term, men at de likevel står for en produksjonsmåte – altså noe mer enn en klassifikasjonskategori. Og med teksttypebegrepet får vi en overgang der sjangre ses skriveidaktisk der elevene fritt fram kan bevege disse på tvers av det vi gjerne har regna som gyldige sjangere. Det vil gjøre kreativ literacy relevant og kanskje i større grad enn i dag kunne problematisere nyansene og bevisstheten mellom skjønnlitteratur og sakprosa i videregående opplæring.

Men, en ny copia: Den kreative teksten må få ta utgangspunkt i sak- og fagtekster. Jeg har vært faglærer i 3.klasse videregående og sensor alle år siden 2013 og når den kreative oppgaven opererer i oppgavesettene er det med utgangspunkt i ett eller annet skjønnlitterært, i år er intet unntak (se neste og siste overskrift i dette kapittelet). Det gjør at disse besvarelsene ofte blir i lavstil og nære etterligninger av tekstvedleggene de tar utgangspunkt i (; dette er en erfaringsantagelse fra min side!): Eksamensteksten kreativ tekst blir rett og slett nærmest ufagliggjort (da kan man og forstå deler av skepsisen mot den) slik den utformes.

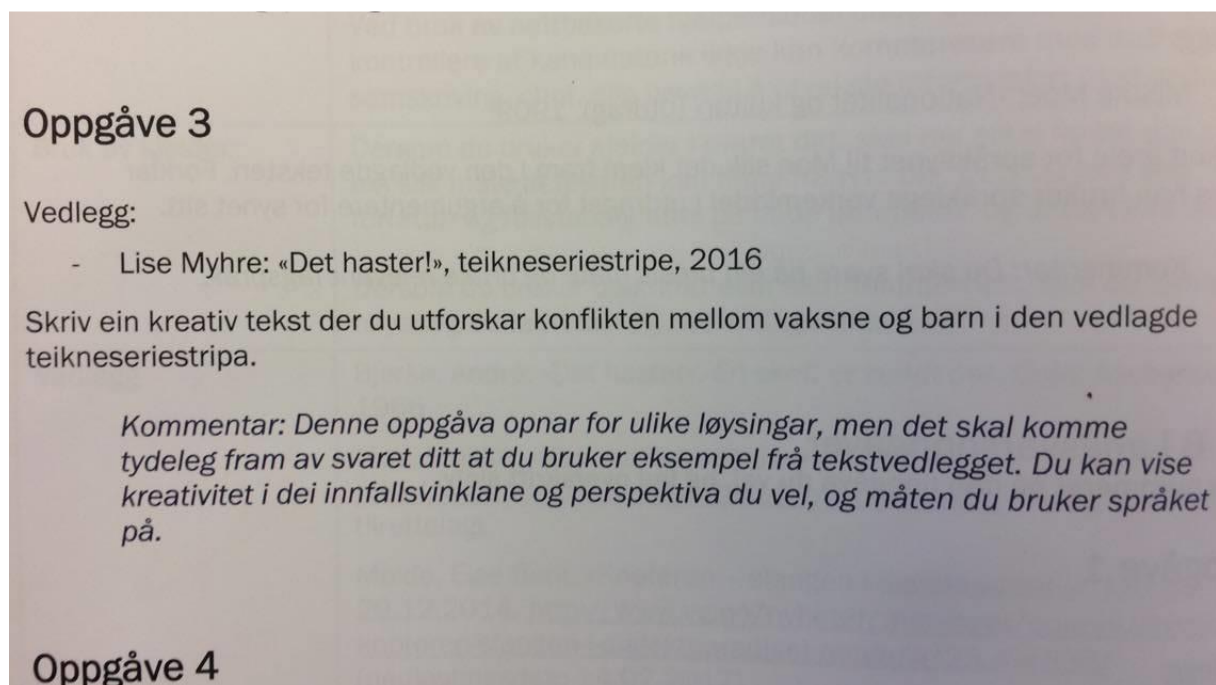
Vi valgte sak- fagtekster som utgangspunkt i denne didaktiske overfarten – det bør bli malen, så får elevene, som de sier i fokusintervjuet, noe mer konkret å være kreative ut ifra. Noe konkret å skape det prosaisk i. Noe konkret å spinne topos rundt. Noe som fagliggjør teksttypen.

En definisjon i mer sakprosaretning, men med kreative trekk også fra skjønnlitteraturen vil være både didaktisk og realistisk, tenker mitt tolkningsfellesskap.

7.6 Framovermelding sist i kapittel 7

I skrivende stund har elevene på St.Svithun gjennomført heldagsskrivinger og norskeksamen (sidemål tirsdag 23.5 og hovedmål onsdag 24.5). Vi, lærerne, ser at en god del elever velger kreativ tekst under disse skrivedagene, og konstaterer at det som tydeliggjør skrifttypen er brudd og blanding; bevisst sjangerblanding. Så er vi, offiserene, enige om at kommentarhjelpen elevene får under oppgaveformuleringen ikke er tydelig nok i retning kreativitet i utforming.

Bildet under viser den kreative oppgaven under årets sidemålsksamen, våren 2017. Som vanlig er det et skjønnlitterært tekstvedlegg til den kreative oppgaven, (ingen kreativ tekst i hovedmålssettet):

Oppgave 3

Vedlegg:

- Lise Myhre: «Det haster!», teikneseriestripe, 2016

Skriv ein kreativ tekst der du utforskar konflikten mellom vaksne og barn i den vedlagde teikneseriestripa.

Kommentar: Denne oppgåva opnar for ulike løysingar, men det skal komme tydeleg fram av svaret ditt at du bruker eksempel frå tekstvedlegget. Du kan vise kreativitet i dei innfallsvinklane og perspektiva du vel, og måten du bruker språket på.

Oppgave 4

(Foto Tor Thorvaldsen, aka eksamensvakt, 23.5.2017)

Slik vårt tolkningsfellesskap leser denne kommentaren mener vi den ikke favner formen klart nok. Føringsverbet «utforske» er interessant. Kaptein Anderson skal være sensor i skriftlig sidemål og forteller fra sensorskoleringen og sensorinstruksen at man der uttrykker at teksttypen og «Oppgave 3» åpner for eksperimenter med sjangere og utforming. Dette må klarere fram! Innleverte kreative tekster ved vår videregående skole etter seilassen kjennetegnes nettopp av brudd og blanding ispedd norskfaglige begreper – denne forståelsen gir teksttypen kreativ tekst identitet. En identitet som gir elever og lærere noe å navigere etter. Bruk den, please!

Kapittel 8: Refleksjoner fra en styrmann som går i land

Her, når reisen er i havn og fortøyd, vil jeg komme med noen avsluttende refleksjoner om viktigheten av kreativ skriving i videregående skole framover basert på denne seilasen, tanker om min foreslåtte definisjon på kreativ tekst (synonymt med kreativ literacy) og om hvordan denne teksttypen kan erstatte kompetansemålet om å «sette sammen og framføre et avgrenset litterært program» (Udir), samt bidra til dybdelæring.

Konteksten, eller kairosen, i skole-Norge er at den er politikerstyrt. Politikerne vedtar og instruerer, embetsverket skal utføre. Da er det vår plikt i god Kantsk ånd å ta inn over oss føringene departementene gir. Enig eller uenig, vi må finne en måte å utføre føringene på! Det kan ikke skje på individnivå; norskseksjoner og team må, som vårt lille offiserskorps i denne didaktiske reisen, søke felles tekstnormer når de kaster loss og introduserer kreativ tekst. For det er nok av kompetente læringsfellesskap rundt på norske lærerværelser, men det må mer systematikk til. Det er bra at høringsutkastet til generell læreplan så eksplisitt den kan på siste side skisserer Lesson Study som verktøy for profesjonsutvikling i kapittel 3.3:

«Profesjonsfellesskap og skoleutvikling» (s. 17/18). Blant oss lærerne i dette prosjektet gav det energi og arbeidslyst å samarbeide om kreativ tekst. En teksttype elevene ved St.Svithun videregående skole likte å arbeide med.

Finne gleden! Oppleve mestring – det gir motivasjon! Her har norskfaget en mulighet til virkelig å ta tak og posisjonere seg både som danningsfag, men også som et se-relevansen-fag gjennom kreativ skriving. Det er en kjent sak (hvert fall i studiet om nye teksttyper og literacy) at skrivingen på skolen, den skolske skrivingen, er forskjellig fra den skrivingen som preger elevenes teksthverdag så fort de forsvinner ut skoleporten og setter seg foran pc-en hjemme. Den såkalte «Australias skolen» er opptatt av blant annet dette: Overgangen fra primærspåket vi har i familieliv, vennskap og nære forbindelser, til sekundærspåkebruk der fagspråk, resonnement, systematisk tenkning og logisk utvikling av tanken får rom. Her, akkurat her, ligger en unik mulighet til å forene de to tekstverdenene, den på skolen og den utenfor skolen, i den kreative teksten. For; i hvilken grad speiler skolen tekstsamfunnet? Ta inn sjangertrekk eller tekstformer fra ulike sosiale medier og tekstformer og bruk de som bevisste verktøy i den kreative teksten. Multimodalitet byr på kreative muligheter og kan implementere estetiske kvaliteter ved skriving. Slike vinklinger vil vitalisere norskfaget; elevene vil oppleve faget mer her-og-nå.

Eksempelvis ser vi, offiserene i dette didaktiske prosjektet, at våre oppfatninger om båsene skjønnlitteratur og sakprosa utfordres av for eksempel Facebook. Her er det fiksjon, multimodalitet og sakprosa i forening. Statusoppdateringer som «tar helg» eller «er på Nordkapp til syv, noen kjente som vil henge» er da pokker spot on på Tønnessons sakprosadefinisjon om at «Sakprosa er tekster som adressaten har grunn til å oppfatte som direkte ytringer av virkeligheten.» (Tønnesson, 2012 s.34). Disse mediene må mer inn i norskfaget, gjerne kombinert med retoriske analyser, diskuteres, «tenke kritisk omkring» (Rettberg i Kalleberg og Kleiveland, 2010 s. 194), ja, og vitaliseres i den kreative teksten. «Faktaene» og fagbegrepene er grunnlaget for leken der primærspåket og nye teksttyper kan trekkes inn og på denne måten liksom sjongleres inn med det tradisjonelle tekstinnholdet. På den måten kan norskfaget føre sin egen dannelseslitteracy. Way to go!

Men denne wayen er ikke gjort på en dag. Elevene i dette prosjektet er positive til den kreative sakteksten, og fant gleden fordi de fikk tid og sparring til å utvikle tekstene sine. De er skeptiske til å velge den til eksamen fordi de gjør den erkjennelsen at dette er en krevende teksttype som trenger tid. Jeg vil at elevenes stemmer og offisersmessa skal bidra i debatten om skriving og skriveutvikling i skolen. Akkurat som bacheloroppgaver, den gamle mellomfagsoppgaven eller semesterprosjekt på arkitektskoler, burde den videregående skolen legge mer til rette for prosessorienterte vurderinger. Den kreative sakprosa teksten vil i så måte være en svært egnet teksttype som et slikt avsluttende prosjekt, ala det gamle skriftlige særeminnet. Erstatt kompetansemålet om «litterært program» med «kreativ tekst» som gir elevene tid til å skape literacy i en anvendt form eller vri. Skal 50/50-vektingen mellom sakprosa og skjønnlitteratur implementeres må sakprosaen formelt inn i flere grunnleggende kompetansemål!

En ny vri er en inventio der man ser muligheten i det kreative. Det gjør startfasen av teksten til en slags akutt situasjon der man må gripe friheten i teksttypen. Akutt som at kairos er noe her, mens aptum er mindre akutt, mer hva var her. Den kreative teksten trener det akutte, agoniet eller kampsituasjonen; kampen er ikke avgjort med starten; derfor «skape» som verb i definisjonen. Den kreative teksten trenger tid, og kreativitet krever trening og sparring (Skogen, 2015). Eller som elev Pat sa: At teksten krever en pause!

En motstander av den kreative teksttypen mener den er så krevende at den derfor må bort (Kinn, 2017). Kinn ser i sitt innlegg i Lektorbladet, *Hva skal ut?*, norskfaget nær utelukkende som et eksamensfag, med de tradisjonelle emnene faget alltid har hatt. Jeg tenker at vi ikke kan fjerne alt som er krevende. Eller beholde fordi det alltid har vært der. Som aktivt medlem

i Lektorlaget slår det meg titt og ofte hvor mye nostalgisk retorikk som føres; der, og av andre fightere mot den kreative teksttypen. Vi trenger en fordypende teksttype i norskfaget. Men som dagsprosjekt til eksamen er den kreative teksten kanskje for omfattende. Der kunne kamphanene mot kreativ tekst muligens hatt et poeng, for bevisst sjangersjonglering krever nok en mer prosessorientert arbeidsform.

Det arbeides fortsatt med sjangre i grunnskolen etter overgangen til teksttyper i videregående skole. Langt på vei vil jeg påstå at sjangerdrilling og sjangertrening er reproduksjon. En reproduksjon som også er nødvendig blant annet i møte med teksttypeoppgavene artiumstilen opererer med etter revideringen av Kunnskapsløftet i 2013. (Selv om dette er en eksamensform som også er moden for revisjon, vil mange sikkert bevare denne i kraft av den institusjonen den faktisk er, og det faktum at man får en slags «lik» erfaring/situasjon for alle elever her på bjerget!). Sjangergefühl er en forutsetning for etter hvert kunne mestre en bevisst sjonglering. Elevene må kjenne sjangerne for å kunne bryte dem. Det er kreativ literacy. Og ser man dette som en skrivedidaktisk forståelse der elevene kan skrive bortenfor og utenfor og tversimellom og på kryss og tvers av det vi har regna som gyldige sjangere blir ikke diskusjonen om det kreative mindre relevant.

I diskusjonen eller samtalen med intervjuobjektene visste de etter eget utsagn «lite» om den kreative teksttypen inntil siste halvår på videregående – her må undertegnede, og kanskje også andre norsklærere, vise teasere tidligere. Et forslag om å gjøre denne teksttypen til et obligatorisk kompetansemål med vurdering vil institusjonalisere teksten, fornye norskfaget med et klarere prosessorientert prosjekt og møte de føringene styringsdokumentene Ludvigsen – utvalget, Stortingsmelding 28 og høringsforslaget til ny læreplan, generell del, har skissert.

Skal man gjøre alvor av å skape en sammenheng mellom den generelle delen av læreplanen som nå er ute på høring, og de fagspesifikke som skolen skal navigere etter fra høsten 2019, har norskfaget muligheten gjennom denne kreative- og også tverrfaglige literacyen.

Mannskapet i dette prosjektet satte pris på å få følge sine egne ideer, og høringsutkastet, som uttrykker at en av verdiene opplæringen skal bygge på er skaperglede, bruker ordet kreativitet flere ganger på sine knappe 17 sider: «...den kritiske og kreative tenkningen som kreves for å utvikle ny kunnskap...»(s. 6), «Samfunnet utvikles av mennesker med skapende og kreative evner...» (s. 7), «Skolen skal tilrettelegge for dybdelæring slik at elevene over tid utvikler forståelse av sentrale ideer og sammenhenger innenfor et fag, og slik at de lærer å bruke

faglige kunnskaper og ferdigheter på relevante, kreative og kyndige måter.» (s. 10), «Ferdigheter er å beherske handlinger eller prosedyrer for å utføre oppgaver eller løse problemer, og omfatter blant annet motoriske, kognitive, sosiale, kreative og språklige ferdigheter.» (s. 11). En prosessorientert kreativ tekst vil fremme den sosiale danningen når elevene skal respondere på hverandres tekster. Det er essensielt i «et stadig mer tekstliggjort samfunn» (Blikstad-Balas, 2016, s. 11).

For å profesjonalisere elevenes tekstkollokvier må man utvikle et metaspråk om tekst: «Metaspråk er avgjørende, fordi det gir oss mulighet til å snakke om tekster med utgangspunkt i noe annet enn bare emosjonelle kriterier og subjektive perspektiver» (ibid, s. 110). Den kreative teksten vil kreve at man er i stand til å se og være konstruktiv med tanke på bevisst anvendelse av flere sjangre, topos, virkemidler, metaforer og uttrykksformer. Man kan også trekke inn digitale tekster i denne kreative literacyen – og åpne for en diskusjon om framstillingsform som kan gi elevene økt eierskap til sitt eget produkt. Det vil fremme den kritiske bevisstheten hos elevene som blant annet Freire taler varmt om. En slik bevissthet vil etter min mening forbedre og sterkere legitimere norskfaget i tekstsamfunnet.

Norskfaget, **FFF: Fordypningsfag For the Future**, kan vise progresjonen gjennom den kreative teksten sett i perspektiv 13-årig skoleløp. På et tidspunkt må man nemlig bevege seg fra reproduksjon til produksjon. Da bør man slippe modelltekstmantraet, det skal ha skjedd tidligere i skoleløpet! Modelltekster er en slags copia, etter hvert må elevene skape sitt eget, sine egne tekster, sine egne vrier. Det blir for meg paradoksalt å ikke søke en teksttype der man skal sette sammen det man har lært også av sjangre og ulike uttrykksformer. Essayet fra Montagne via Bacon og gjerne Holberg har tradisjon for å resonnerer fritt om et tema og ende opp med å snu det på hodet, men teksttypen som også krever at man snur på formen mangler. For meg representerer den kreative teksten og kreativ literacy denne teksten og produksjonsstadiet, den siste reisen før førstegangstjeneste, studier, også kommer alt det andre. En slik grand finale, en finaletekst, der man virkelig får satt sammen det man kan, løsrive seg fra det faste, vil fremme en endelig literacy og dybdelæring, en dialektikk mellom dybde og bredde slik styringsdokumentene vil. Og det må skje i sakprosalia så de unge voksne blir aktive samfunnsborgere, eller driver det danskene kaller demokratisk medborgerskap (Nicolaysen, 2017). Men denne finalen kan ikke spilles på en eksamensdag.

En (av sikkert flere) kritikk mot min egen storsatsing på den kreative teksten slik jeg har definert den er at den muligens er for omfattende. At den krever vel mange baller på en gang. Hvis det er sann at den norske skolen reproducerer og forsterker klasseskille (Nicolaysen,

2017) blir disse skillene kanskje enda tydeligere i en så krevende literacy øving som jeg har lagt opp til. Forskjellene i skolen kan skyldes at skolen først møter den lesende middelklassens primærdiskurs, så deres skriftspråk også i sekundærdiskursen (Penne, 2010). Det hverdagslige, det alle har tilgang på, vektlegges mindre (ibid). Gee (2004) mener også at skolen systematisk belønner bestemte måter å bruke språket på. De som har kulturelle topos hjemmefra vil selvsagt dra nytte av dette, om det skal fungere som lim i en kreativ tekst.

Samtidig kan det ikke være forbudt å kunne noe. Barnet som møter skolen, eller den unge voksne som leverer sin artiumstil, er ikke tabula rasaer, men like muligheter og tilgang på læring må være likt; noe den kreative teksten i sakprosaretning faktisk kan sikre. Den åpner for sjangerblanding der virkelighetsnære tekstuttrykk som lister, vitser, tverrfaglige strukturer og sangtekster kan brukes og sidestilles med eksempelvis argumentative tekstformer.

Eventuelt kan de mikses, og hverdagsspråkets jodels, emojis, slang og reklamefraser kan framstå i nye vrier. Kanskje er den kreative teksttypen mer utjevne enn eksempelvis det tradisjonelle essayet, kåseriet, novella eller den argumentative teksttypen? Jeg spør meg om ikke den kreative teksten kan bryte Gees funn? Flere lyktes i hvert fall langt bedre med den kreative teksten enn det mønsteret vi, offiserene om bord på St.Svithun, før har sett. Kanskje nettopp fordi den kreative teksttypen mer åpner for å følge elevenes egne ideer. Teksten kan formes på deres hjemmebane, om de bruker hverdagsspråk eller topos som spor er likegyldig så lenge den kreative vrien er bevisst og god, og så lenge man mestrer norskfaglige termer og har tekstforståelse i omgang med tekstvedleggene til teksten. Da spiller det muligens mindre rolle hva slags tabula rasa produkt eleven er: Prosessen vil være læringsfremmende blant annet gjennom midtveisvurdering slik den har vært i denne seilasen. «Læringsstøttende vurdering bør altså prioriteres i norskfaget.» (Berge, 2017, s.33). Vår lærersamtale er så hjertens enig: Kreativ tekst krever og egner seg for aktiv prosessmetodikk!

Informantene i denne didaktiske reisen var positive til responsrundene, spesielt det at de fikk påfyll til egne ideer i grupper, pluss den vurderingen læreren gav på kortsvaret underveis. På denne måten gjøres elevene i stand til å tenke, uttale og løse problemer i fellesskap – noe vesentlig poppersk trekkes inn i responsfasen, nemlig det å løse problemer! Elevene aktiviserer mening i egen tekst (Vygotskij, 1978) og fagliggjør uttrykkene med faglige knagger sammen med andre. Gee (2004) vil, i likhet med mange, at elevene skal utvikle den refleksive og kritiske måten å delta på. Man kan spørre seg hva som egentlig menes med å tenke kritisk, men om bord på et skip er det vanskelig å skille faglig læring fra sosial læring; denne danningsliteracyen er en kjerne i norskfaget! Men elevene må gis muligheten til å utøve

faglighet (Skaftun, 2014), slik eksamensoppgavene konstrueres til kreativ tekst per nå gis ikke elevene muligheten. Tegneseriestriper, dikt og novelleutdrag konnoterer elevene mer i retning fiktive narrativer enn undersøkende refleksjon og det å anvende norskfaglighet. Fag- og saktekster må mikses inn som en del av tekstgrunnlaget: Det vil i langt større grad enn i dag klargjøre teksttypens forventningshorisont, det vil tydeliggjøre, det vil heve den kreative tekstens status som en tekst der man virkelig må kunne knyte norskfaget sammen. Og det kan være god sport å lære seg flere knuter, både som tekstuttrykksarsenal og problemløser i skolen.

St.Svithun videregående skole, en 100-års jublant med to master (og nå en didaktisk master), er i havn. Et ungt mannskap på over 70 stykk og en offiserstab på tre har gjennomført seilassen og dekorert to seil. Vi har lært sammen: Venus, Pat, Moses og alle de andre. Seilassen har manøvrert mellom realitet og utopi; det som er praksis om kreativ tekst og det som kan bli ny praksis. Overfarten har vært relativt rolig bortsett fra noe høy sjø rett etter avgang med enkelte stormkast i responsfasen, men ingen mytteriplaner- eller tendenser. En klarere definisjon på kreativ tekst skal hjelpe til under tekstproduksjonen ved neste krusning.

Skal produksjonsstadiet blomstre i den kreative teksten må et klarere tolkningsfellesskap som en katarsis til innledningsprovokasjonen etableres. «Det kan se ut som om oppgaven som ba om en kreativ tekst, utfordret både elever og sensorer fordi det eksisterte usikkerhet rundt hvilke tekstnormer som skulle gjelde.» (Bach, 2015, s. 43). Å sette krav om et kunnskaps- og/eller et kulturarvorientert innhold gjennom topos og en bevisst språklig sjongleringsform, eller brudd, bør være et sted å starte ved landets norskseksjoner (og det gjøres!). Det er læring i slik profesjonsrefleksjon.

Det må være et bevisst og kreativt samspill mellom sjangre, fagbegreper eller kjerneelementer, kilder, form og innhold: **Denne prosessen må institusjonaliseres i og utenfor klasserommet.** Som eleven i klasse Sjark sa: «Den kreative teksttypen setter norskfaget sammen». En ny og mer gjennomtenkt praksis om kreativ tekst kan virkelig vitalisere norskfaget og redusere stofftrengselen flere i skolen rapporterer om (Berge, 2017) fordi vi samler og bearbeider i finalen. Teksten kan forene to slags konstruerte poler i den norskfaglige debatten; den som påberoper seg danningssiden og siden som av enkelte nær mistenkeligjøres for å være skrivemekanisk.

Vi må gripe muligheten i det kreative. Og please: Aldri mer 9.mars!

Kapittel 9: Neste reise

(Her var egentlig tanken å titulere dette siste kapittelet «Nestereis», men det fører fort tanken inn på sistereis og dens ødesdigre konnotasjoner så ankret på sær skriving.)

Da jeg startet som sensor til sentralgitt eksamen for videregående skole hadde den retoriske analysen sine førstereiser. Jeg minnes stor uenighet: Var det et krav at denne teksttypen eksplisitt måtte svares på med retoriske begreper, eller holdt det at man forsto hovedsynet i teksten og kunne peke på noen virkemidler? Så kom rundene der fem retoriske begrep, kairos, etos, patos, logos og aptum, var kravet, men med slingringsmonn på første og siste term; kairos og aptum var «vanskelige». Under vurderingskurset nevnt i teksten, det på Bryne, var mantraet at skulle kandidatene over et middels nivå må man nå se hva som er innenfor de ulike retoriske begrepene. Hvordan logos kan skape etos, hvordan kairos kan kreve eksempelvis patos og hvordan man bruker ulike argumentasjonstyper i tekstene. Poenget mitt er at også den nå godtatte normative retoriske analysen har en dynamikk. Sånn vil det være med den kreative teksttypen også. Den trenger tid, men den kan institusjonaliseres ytterligere gjennom å inngå i norskfaget som en prosesstekst for dybdelæring og kreativitet, som begge er sentrale begreper i høringsutkastet til ny generell læreplan – i så måte vil teksttypen skape sammenheng mellom generell og etter hvert fagspesifikk del ved ilandstigning og ny identitet på norskfaget høsten 2019.

Den nostalgiske retorikken flere motstanderne av den kreative teksttypen fører kunne vært interessant og sett mer på også i sammenheng med norskfagets identitet. Var alt bedre før? Er nye teksttyper kaos og tekster uten skolsk status? Og hvordan forankrer disse nostalgikerne sine synspunkter? Er det en tapsfølelse ala Trumps «Make America great again» eller Brexits «Take Britain back»? Fagplaner trenger mer enn patos.

Det trengs mer erfaring med teksttypen, den er fortsatt ny. Vi trenger nok mer vurderingsforskning på kreativ tekst, man trenger muligens prinsipper til tekstnormen (selv om det nok vil gå seg til, spesielt om agnet om å se på bevisst sjonglering i form som kreativ literacy bites på – det er lett gjenkjennelig!), og selve elevenes nyttesvar i its-undersøkelsen er relativt stemoderlig behandlet i denne oppgaven, men sist og ikke minst trenger vi en felles forstått definisjon gjennom refleksjon og mer didaktisk fokus på kreativ tekst ved alle institusjoner som driver utdanning av norsklærere og ved videregående skoler der teksttypen

skal literatiseres. Når kultur er vaner må det etableres en vane som uttaler og trekker denne finaleteksten inn i tekstenes utviklingshierarki i skolen.

Det er på videregående den skal utgjøre selve literacyfinalen! Så ber offiserskorpset i denne seilassen til høyere makter om mer fag- saksorienterte tekstvedlegg til teksttypen framover sånn at kreativ tekst fagliggjøres – da kunne undersøkelser på om denne teksten virkelig satte norskfaget sammen vært initiert og fokusert på.

Mer fokus i form av å se og øve på hvordan denne teksttypen inviterer til interessante og lærerike prosesser på elevenes premisser og med læreren som tilrettelegger og sparringspartner i prosessen vil øke bevisstheten på hva som anses som kreativt. Og på hvordan dette kan øves!

Denne sparringen, det å øve på respons, kunne vært gjenstand for mer fokus i denne didaktiske teksten. Eller; den kunne vært valgt inn som et mer sentralt fokus. Når den ikke er det skyldes det i hovedsak de metodiske utfordringene ved å studere interaksjonene mellom elev, elever og lærer(e) i klasserom man selv ikke er til stede i. Pluss det at jeg ikke var oppmerksom på denne positive og krevende delen av prosjektet under planlegging av seilassen; vi i offiserskorpset var fysisk og tankemessig oppildnet etter disse veiledningsrundene som var krevende for oss fordi problemstillingene var så variert, men også den effekten med engasjerte elever som gav påfyll til hverandres ideer og nye vrier.

Vi, offiserskorpset, kunne utstyrt mannskapet med flere strategier for å følge ideer, sjangersjonglere og det å bevege stikkord (lister) til utkast og endelig tekst der man hevet seg fra primærpråket med fagtermer på en selvstendig måte.

Så en neste reise kunne vært: Hvordan sparre elevene i kreativ skriving? Denne selve literacyfinalen for elev og tilrettelegger - med tekstvedlegg som inviterer til fagliggjøring, sak- og fagtekster vil gi elevene konnotasjoner i den retning.

Kildeliste

- Abrahamsen, H. Syse, I. Ødvin, A. (2016). «Utdanna skoleleiar – nye spenningar» i Utdanningsforskning <https://utdanningsforskning.no/artikler/utdanna-skoleleiar--nye-spenningar/> (Lastet 27.12.16. TT)
- Anmarkrud, Ø. (2017). «De kjeder seg i timene» i <http://spraksida.no/de-kjeder-seg-i-timene/> (Lastet 4.4.17. T.T.)
- Berge, K-L. (2017). «Det gamle norskfaget er dødt – leve det nye norskfaget.» I Norsk læreren nr.1 2017, LNU
- Berge, K.L, Evensen, L.S, Hertzberg, F, Vagle, W (2005). *Ungdommers skrivekompetanse*. Oslo: Universitetsforlaget
- Berge, K-L og Blikstad-Balas, M. (2017) «Skolens viktigste fag» i <https://morgenbladet.no/2017/03/skolens-viktigste-fag> (Lastet 31.3.17.TT)
- Berge, K-L og Skar, G. (2015) «Ble elevene bedre skrivere» i http://norm.skrivesenteret.no/wp-content/uploads/2015/08/Berge_og_Skar-2015-NORM-rapport2.pdf (lastet 21.3.17.T.T)
- Blikstad-Balas, M (2016). *Literacy i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Brant, S. Narrens skip 1494 på Wikipedia: https://no.wikipedia.org/wiki/Narrens_skip (Lastet 25.2.17. T.T)
- Børstnes, J (1997). «Om å lese poetikken», forord til *Om Diktetkunsten*, Aristoteles oversatt av Dreyer, S.L.
- Dysthe, O. & Hertzberg. (2009). «Den nyttige tekstresponsen – hva sier nyere forskning?». I Haugaløkken, O.K., Evensen, L.S., Hertzberg, F., & Otnes, H. (red.), *Tekstvurdering om didaktisk utfordring*. Oslo: Universitetsforlaget
- Elstad, E. og Helstad, K. (red), *Profesjonsutvikling i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Flø, B.E. (2013) «Me og dei andre: Om lindukar, Framstegspartiet og bygda som sosial konstruksjon.» Sosiologisk tidsskrift nr.2.
- Freire, P. (2009). *De undertryktes pedagogikk*. Oslo: Gyldendal Akademiske
- Gee, J. P. (2004). *Situated language and learning: A critique of traditional schooling*. London: Routledge
- Goody, J. «Whats in a list» i <https://queerstrokes.wordpress.com/2010/09/15/goody-whats-in-a-list-from-literacy-a-critical-sourcebook/> (Lastet 3.3.16.T.T.)

- Hellesnes, J. Dale, E.L. Strømnes, Å.L. (1975). *Pedagog eller funksjonær*. Novus
- Hennig, Å (2010) *Litterær forståelse*. Gyldendal akademiske,
- Grepstad, O 1997. *Det litterære skattkammer*, Oslo: Det norske Samlaget
- Grønmo (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget
- Jacobsen, D.I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?* Kristiansand: Høyskoleforlaget AS
- Kalleberg, K. og Kleiveland, A.E. (red). (2010). *Sakprosa i skolen*. Bergen: Fagbokforlaget
- Kinn, G.O. (2017) Hva skal ut? i <http://www.norsklektorlag.no/nyhetsarkiv-2017/hva-skal-ut-article1682-294.html> (Lastet 19.4.17. T.T.)
- Kjeldsen, J.E. (2015). *Retorikk i vår tid*. Oslo: Spartacus Forlag
- Krogh, C. L. (2016). *Kreativitet og ambivalens. En undersøkelse av variasjoner i vurdering og kjennetegn ved sprikvurderte tekster fra eksamen i norsk hovedmål 2015*. Masteroppgave ved Høgskolen i Sørøst-Norge.
- Klafki, W. «Kategorial dannelse» i E.L. Dale (red): *Skolens undervisning og barnets utvikling* (Ad Notam Gyldendal 1996)
- Kvale, S. (2007). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademiske
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press
- Longva, I.C. (2016). «Fat camp», amputasjon eller kroppsbygging. *Norsklæraren* nr.4.
- Lund, E. (2011). *Historiedidaktikk*. Oslo: Universitetsforlaget
- Nicolaysen, B.K. (2005). Tilgangskompetanse: Arbeid med tekst som kulturdeltaking i Nicolaysen og Aase, L. (red). *Kultur møte i tekstar. Litteraturredidaktisk perspektiv*. Oslo: Det Norske Samlaget
- Nicolaysen, B.K. (2017) «Styring av tenkjemåtar» i KÅKÅ nr.1 2017. Stavanger: Bilag produsert av Kåå kverulantkatedralen
- Nielsen, J.C.R. og Repstad, P. (2004). *Fra nærhet til distanse og tilbake igjen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Næss, G. (1999). «Veiledning som møte.» *Veiledernetverket i Kristiansand*. Årbok
- Otnes, H. (red). (2015). *Å invitere elever til skriving*. Bergen: Fagbokforlaget

- Penne, S. (2010) *Litteratur og film i klasserommet*. Oslo: Universitetsforlaget
- Ringdal, K. (2001). *Enhet og mangfold*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke A/S
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet*. Bergen: Fagbokforlaget
- Saxi, H.P. (2002). «Stikk ikke målestaven ned i Håpløshetens dal.» Utdanning nr.1.
- Skaftun, A. (2014). «Inn i norskfaget. Litterære samtaler som faglig praksis» i *Skriv! Les! Artikler fra den nordiske forskerkonferansen om skriving , lesing og literacy*. Fagbokforlaget
- Silverman, D. (2011). *Interpreting Qualitative Data*. Los Angeles: SAGA Publicans
- Skogen, K. (2015). *Læreren som talentutvikler*. Oslo: Universitetsforlaget
- Sleira, I.L. (2016). «On your mark» i *Å forske på egen praksis*. Bergen: Fagbokforlaget
- Smidt, J. (2015). «Kreative tekster. Iallfall kreative norsklærere og (kan vi håpe) kreative elever.» *Norsklæreren* nr. 2.
- Strand, T. (2007). *Ledelse, organisasjon og kultur*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tønnesson, J.L. (2012). *Hva er sakprosa*. Oslo: Universitetsforlaget
- Thorvaldsen, T. (2009). *Kjennestegn ved sammenslåingsprosessen av de videregående skolene i Vefsn fra 14.08.08 til 01.04.09 – en studie om endring i egen organisasjon*. Masteroppgave i Politikk og samfunnsendring ved Høgskolen i Bodø
- Ulvik, M. Riese, H. og Roness, D.(red.) (2016). *Å forske på egen praksis*. Bergen: Fagbokforlaget
- Vinje, E. (1993). *Tekst og tolking*. Bergen: ad Notam Gyldendal
- Vygotskij, L. (1978) *Mind in Society. The Development on Higher Psychological Processes*. Massachusetts: Harvard University Press
- Øgreid, A.K. og Hertzberg, F. (2009). «Argumentation in an Across Disciplines: Two Norwegian Cases.» Springer Link

Offentlige dokumenter

Karakterstatistikker, eksamen videregående:

<https://www.ssb.no/utdanning/statistikker/kargrs/aar/2016-10-06?fane=tabell&sort=nummer&tabell=279149> (Lastet 23.2.17.T.T)

Høringsutkast ny generell læreplan:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/ac9720408d464a83a7926f33dbcb7616/horingsutkast-fra-kunnskapsdepartementet-10.03.17--overordnet-del---verdier-og-prinsipper.pdf> (Lastet 8.3.17.T.T.)

Utdanningsdirektoratet, kompetansemål vg3. <https://www.udir.no/kl06/NOR1-05/Hele/Kompetansemaal/kompetansemal-etter-vg3---studieforberedende-utdanningsprogram> (Lastet 4.6.17. T.T)

(Vedlegg)

(1)

Elevtekst 1:

Språkstorm – Rugda, skattekammeret og trekløveren.

Visste du at det finnes et virvar av skattekammerer fullt av gealter på den norske sokkelen?

Skattekammeret finnes i enhver skog over hele landet.

Langvarige, rungende og ljomende lyder gjaller rundt skattekammeret.

Disse lydene har eksistert siden begynnelsen, siden fødselen av skattekammeret.

Visste du at det finnes et rugdetrekk rett ovenfor skattekammeret?

Rugda sitter storslått på tre greinen. Langt vekke fra dødelige rovdyr.

Ja, du hørte riktig; Naturen har sagt at noen må dø.

Rugda aner ingen fare ved treets ende.

Visste du at Rugda er en skogvokter?

Rugda vokter over skattekammeret.

Skogsholten er også omgitt av tornebusker.

Tornebuskene er i fyr og flamme.

Men ingenting brenner i den grønne himmelen som Rugda.

Vokteren over skattekammeret.

Blomstene falmer av dets fravær.

Skjæret fra solen kan ikke settes i perspektiv.

Ingen i naturen kan røre skattekammeret.

Visste du at arten opplever en unngåelig konkurranse fra alle kanter?

Ikke alle kan forstå Rugda.

Mattis var den eneste som forstod Rugda.

Natursamfunnet er i stadig endring .

Ydmykelse står på dagsorden.

Nebbet kan bare hjelpe individet så lenge.

Omsider må arten erkjenne den dyriske sannheten.

Rugda står helt maktesløst for hogsten.

Solen stråler ut livskraft; men alt er bedrageri.

Kadaveret ligger i en eng av ugress.

Våren nærmar seg. Hun står stille i ei eng av ugras. Så vakker, men likevel ein pest og plage. Udødelig, kanskje?. Rota er forankra i jorda. For ei løvetann! Dandelion! Stille som pusten tidleg på morgon. Ein uønska gjest. Dra attende til der du kjem i frå! Augo skal sjå seg rundt. Ein kald pust. Eit skrik. Hjelp ? Nokon siste ord. Eit sakne etter søvn. Ingen vil høyre på løvetanna si bønn. Ein gedigen heidundrande hagesaks. Domenetap i norske hagar. Helt mørkt. Ein skygge. Dyster. Norge, fedrelandet vårt. Riket sin røyst! Spinningvilt? Djevelen sin vreide?

Visste du at flatehogst er et reinspikka faktum?

Det er dessverre for sent.

Skattekammeret ligger ubeskyttet ved treets stamme.

Men er skattekammeret en døgnflue?

Eller vil suksessen fortsette?

Gehaltene forsvinnes i et ordløst nærvær.

Dyrene har en fornemmelse av at noe er galt.

Skattekammeret stod en gang fjellstøtt i den norske natur.

Men tidens tann tærer.

Ikke la arten bli født i rugdetrekket.

Rugdas fravær har satt sine dype spor i dagens distrikts-Norge. Norge som en global aktør, er intet forskjellig enn andre land. Samfunnet er i stadig endring; likeledes er språket. Selvfølgelig med unntak av Island. Eller vent litt, til og med det islandske språket opplever en liten endring! Fri flyt av varer, tjenester og informasjon på tvers av landegrensener har gjort at verden har blitt mindre. Dette kan bli sett på som noe positivt i form av bedre samhold, eller kan man se det på som en tikkende meteoritt. Hvor i huleste ble det av alle dinosaurene på jorda? Hva kommer til å skje med det norske språket vårt?

Artikkelen *Ikke fuck med norsken min* kaster lys over dette teamet. Annjo Klungervik Greenall, en professor ved NTNU, oppdaget til sin store forbauselse en voldsom engasjement rundt sin undersøkelse vedrørende norske avløserord. Det var stort sett seriøse forslag fra fornoskerne. Et eksempel var ordet ”Zipoff-bukse” som de seriøse fornoskerne mente burde erstattes med *vårbukse* eller *todelsbukse*. De useriøse fornoskerne tok derimot ut sin aggresjon ved å komme med nedlatende betegnelser og illsinnte meldinger vedrørende norske avløserord og norvagismer.

Her er mitt svar til dem: *Du veit ikkje kva du du snakkar om.*

Norvagismer er ikke noe nytt fenomen og kom først til uttrykk ved slutten av unionstiden med Danmark. Det var et problem på samtiden at norske ord var så ulike danske ord. Dette førte

naturligvis til at oversetting ble vanskelig, og resultatet ble da å erstatte det danske ordet som man ikke hadde noe uttrykk for i det norske språk. Det at vi hadde et dansk skriftspråk sto ikke helt i takt med uttalen vår heller. En reell problemstilling som mange åtteklassinger støter på ved deres første møtet med fransk, er nettopp dette. Språket var lite ortofont.

Dessuten vil Språkrådet, kongen på haugen, råde flere å delta i slike debatter. Å hevde at Språkrådet driver med konstruering av et kunstig språk, er helt fruktesløs i debatten om hvordan man kan unngå utrydding av det norske språk.

Men som Greenall påpeker, så har opprørene et godt poeng til tross for sine svimlende uttalelser; språket er alltid i endring. Dette er et faktum ingen kan motstride, kjent som språkdarwinisme. Det språket som vi i dag kaller *norsk* er ikke det samme som det var for flere hundre år siden. Det norske språk har vært gjennom en lang reise fra urnorsk til dagens to motpoler: bokmål og nynorsk. Fra urnorsk, norrønt, gammelnorsk, mellomnorsk til en tung periode i Norges historie. Vi kom oss heldigvis helskinnet ut av unionen med to nye skriftspråk basert på det danske skriftspråk, og de norske dialektene.

Spørsmålet er om hvorvidt det norske folk vil oppleve 1349 i moderne tid? Kommer dette til å skje? Neppe, mener Greenall. Avløserord er egentlig bare positivt og bra for å bevare det norske språk. Det som midlertidig bekymrer henne er det pågående domenetapet. At norsk taper terreng til engelsk i alt fra næringsliv, institusjoner og hverdagsliv. Det er spesielt faren for at dette særegne fagspråket bestående av ulike sjargonger, skal være en trussel mot allmennspråket. En lignende bekymring fant sted på 1970-tallet. Da vedtok norske myndigheter at det såkalte "arbeiderspråket" hos Statoil på Nordsjøen skulle være norsk. I dag er dog oljespråket i Nordsjøen et slags blandingspråk hvor engelsk og norsk lever side om side. En mer hverdagslig situasjon som trolig flere ungdommer kjenner seg igjen i, er implementeringen av engelske "treningsord" inn det norske språket. Men tanken på at engelsk blir en full realitet i Norge, har Greenall liten tro til. Det norske språk står sterkt hos det norske folk.

Hvorfor står det norske språk fjellstøtt i Norge?

Vi har alle hørt at språket er en viktig identitetsmarkør og fjerner du språket så dør identiteten til folket. Det som skiller det norske språk fra andre er trolig det faktum at vi har to skriftspråk og at fedrelandet er meget heterogent språklig sett. På tvers av landegrensene spikrer det mellom dialektvariasjoner. Gehalter som en gang ble samlet av puristanden Aasen på tvers av fjorder, daler og fjell. Vi må ikke glemme at det ikke bare er *bokmål*, som de fleste utrolig nok forbinder med norsk, som mister terreng. Tenker vi noen gang på nynorsk? Er det greit å skrive *ikke fuck med nynorsken min?*, eller ligger det en underbevissthet hos folk at norsk=bokmål + nynorsk? Til tross for at de to skriftspråkene er jamstilte ved lov, ser vi en

tendens til økende misnøye blant det norske folk. Enten det er snakk om fjerning av sidemålsskarakter, tulle-nynorsk på eksamen eller krav om nynorsk i vestlandsregionen. Ivar Aasen ville snudd seg i graven om han så dette i samtidens kairos.

Det er ingen grunn til bekymre seg så lenge norsk ikke blir et talemål. Det ville vært en katastrofe for skattekammeret ved treets stamme. Det er greit med et par ord og uttrykk her og der, men vi må aldri glemme røttene våre! Det norske folk har ikke et behov for å heve seg over den norske stand. Fortvil ikke, framtidens nordmann skal hete Rasmus Berg. Erasmus Montanus er nærmest en utopi for engelsktilhengerne. En utopi som vil svekke vår etos. Men hva kommer til å skje med skattekammeret etter Rugdas død, ifølge norsk-engelsk tilhengerne?

Visste du at det finnes én spesiell type blomst i enhver skog over hele landet?

Blomsten startet å spire ved Rugdas død.

Plantene lever tross alt i harmoni.

Skogsmaskinene har for lengst forlatt området etter destruksjonen.

Det finnes en viltvoksende flora i skogen og omegn.

Visste du at det finnes en eng av planter fra kløverfamilien?

Firkløvere danser i en frisk sommer bris.

Blant sine likemenn.

Rugdas fravær setter likevel sitt preg.

Visste du at det finnes én trekløver i badet av firkløvere?

Trekløveren har bare tre blader.

Skogen har også kjøttetende planter.

Takknemlig for eksistensen av noen sympatisører.

Men ingenting gir klang i ørene som trekløveren.

Euforisk tilstand!

Naboplantente befinner seg i en munter atmosfære.

Gleden iler gjennom de saftfylte stengene.

Edderkoppen går med en slentrende gange; alt er tapt.

Lystig gjeng av trekløvere rundt i alle skoger.

Sindig i alle miljøer.

Kaffemaskinens bønner i skogen.

Visste du at Trekløveren alltid vil ha tre blader?

Bladene lever side om side; ingen i skyggen av den andre.

Det er slik det skal være!

Litteraturliste:

- Marianne Aasgaard (2016). *Spinningvilt*.
- Christian Fossen (2017-01-25). *Ikke fuck med norsken min*. Hentet fra:
<http://forskning.no/sprak/2008/02/ikke-fuck-med-norsken-min>

(2)

Elevtekst 2:

Hvorfor er nordmenn så **redde** for å **miste** språket sitt?

I det bussen farer forbi den **mørke** og **dystre** kirkegården, slår det meg. Nordmenn er **redde** for å **miste** språket sitt, fordi de ikke **orker** å ta stilling til å **tape**. De **makter** ikke å ta stilling til at identiteten, kulturen og den nasjonalistiske selvfølelsen skal **trues** og eventuelt **forsvinne**.

Bussen kjører videre. Ut vinduet kan jeg se at vi passerer kirkegården med de **døde** menneskene, forbi den **kinesiske** restauranten «Mikado» og forbi en fargeklatt som viser seg å være et **indisk** brudefølge. Jeg undres over hvorfor nordmenn egentlig føler at den nasjonalistiske selvfølelsen er **truet**, vi er jo så vidt forskjellige fra andre mennesker. Hvordan skal vår identitet og kultur noen gang kunne **forsvinne** og **dø ut**?

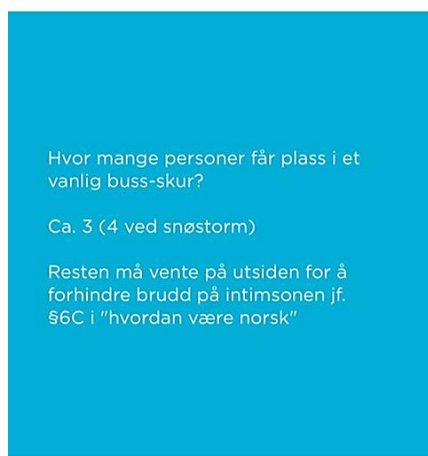
Språket er en viktig del av nasjonalismen og følelsen til et folk. Det er noe eget som individene i en nasjon kan dele på og ha til felles, selv om de er **forskjellige**. Dette betyr derimot ikke at det er **limet** som holder et folk samlet, selv om en skulle tro det ut i fra hvor **stressa** enkelte er for å **miste** det. Jeg tar en ny kikk ut av vinduet på bussen. Samtidig oppdager jeg at det har satt seg et menneske ved siden av meg. Jeg kan se refleksjonen deres i vinduet. Så **typisk** norsk. Jeg har ikke lyst til å snu meg for å studere mennesket nærmere. Da risikerer jeg **pinlig** øyekontakt og kanskje til og med en **anstrengt** samtale. Jeg skruer opp lyden på musikken jeg har i øyrene, og konsentrerer meg videre om verden utenfor.

Jeg ser på den vakre naturen der ute i det konsentrasjonen min plutselig **forstyrres**. En mann foran i bussen står og diskuterer **høylytt** og **forbitret** med bussjåføren. Det virker som at de prøver å kommunisere, men ikke klarer det. Jeg skruer ned musikken og lytter. «Du kan vel ikke kalle det der for norsk, jeg forstår jo **ingenting** av hva du sier!» hører jeg mannen **rope** før han **gransker** ansiktet til sjåføren, som for å se etter en reaksjon. Jeg verken ser eller hører sjåføren, men det er tydelig at reaksjonen hans ikke **tilfredsstiller**. Mannen gir til slutt opp med **kranglingen**, går og setter seg i et sete foran meg, og mumler han noe om det vakre språket som blir **ødelagt** av alle innvandrerne. Jeg tenker med meg selv: hva i all verden er

det egentlig vi er så **redde** for å **miste**; ikke er det et spesielt fint språk, ikke er det særegent, og det er heller ikke definisjonen på en nordmann.

Jeg kommer til å tenke på en artikkel jeg nylig har lest. Den hevdet at mange er **redde** for å **miste** språket fordi det er en del av kulturen deres, og fordi det gir dem en nasjonalistisk identitetsfølelse. På skolen har jeg lært at kultur er ideer, verdier, regler og normer som et menneske overtar fra den foregående generasjonen.¹ Det norske språket har en viss verdi i samfunnet, det er klart. Men denne kan vel omgjøres til noe annet? Det finnes jo andre norske verdier vi anser som våre egne, men som egentlig har røtter fra andre land. Grunnloven er for eksempel skrevet med utgangspunkt i **USA**s uavhengighetserklæring. Uansett er mennesket så tilpasningsdyktig at det, dersom norsk **forsvant**, ikke hadde tatt mange år før **savnet** etter språket var vekke og vi hadde funnet noe annet å **stresse** med.

Nå nærmer jeg meg bussholdeplassen jeg skal av på, og jeg kan se at det står en del mennesker der som venter på bussen. Synet **fascinerer** meg, fordi det bekrefter en jodel jeg så i går:

Jeg må le. Det er så utrolig **typisk** norsk! Vi er så **private** at vi ikke kommuniserer via språk med hverandre en gang. Det er vel ikke rart det prates om at språket **går til grunne**! Dessuten tviler jeg på at språket kommer til å **forsvinne** helt. Det er en annen artikkel som får meg til å tenke litt på dette. I den står det at uttalen av språk alltid har vært i **endring**, og at selv om språket endres og lyder **forsvinner**, vil det nok ikke påvirke kommunikasjonen.² I den dynamiske verden vi lever i, vil alt alltid være i **endring**. Mennesker, dyr og planter utvikler

¹ Rudi, Inga Berntsen (2010). *Begrepet kultur*. Hentet 25.01 fra: <http://ndla.no/nb/node/2460?fag=36>

² Teil, Rolf (2016). Kan du skilje mellom [c] [s]? Hentet 26.01.2017

seg og **dør** ut. Da er det naturlig at språket også i en viss grad følger etter, enten vi ønsker det eller ikke.

I tillegg er norsken vi er vant til kanskje ikke så norsk allikevel. Språket har nemlig et utgangspunkt i det skandinaviske språket urnordisk, som videre utviklet seg til norrønt, gammelnorsk og mellomnorsk før det ble til norsk slik vi kjenner det. Under union med **Danmark** ble så og si hele det borgerlige språket fordansket, og det har også blitt påvirket av **svensk**. Derfor tenker jeg at litt **anglifiering** ikke skader noen. Hvis jeg skal være ærlig synes jeg at mange engelske ord er penere enn de tysk-klingende norske ordene våre. Ta et eksempel: **Gebrekkelig**. På engelsk heter det **frail**. Kanskje jeg skal innføre **frail** i det norske språket, til tross for at det **svekker** purismen.

Jeg fastslo at nordmenn er **redde** for å **miste** språket sitt fordi de ikke **orker** å ta stilling til **tapet** det innebærer, og at de ikke **makter** å ta stilling til at identiteten, kulturen og den nasjonalistiske selvfølelsen skal **true**s og eventuelt **forsvinne**. Bussturen min har fått meg til å innse at slike **bekymringer** er helt normale for det **simple** mennesket. Dette betyr ikke at de er nødvendige, eller at de vil vedvare. Språket er, som alt annet i verden, dynamisk, og vil være i **endring** så lenge det fødes nye generasjoner av mennesker på jorden. Samtidig er mennesket tilpasningsdyktig, og vil nok alltid finne nye verdier som hjelper på den nasjonalistiske identitets- og selvfølelsen.

Litteraturliste:

Bordal, Guri (2009). *Norvagisme*. Hentet 23.01.2017 fra: <https://snl.no/norvagisme>

Lilleida (2013). *Hva betyr språk for oss mennesker?* Hentet 26.01.2017 fra: <https://roysta13.wordpress.com/2013/05/26/hva-betyr-sprak-for-oss-mennesker/>

Rudi, Inga Berntsen (2010). *Begrepet kultur*. Hentet 23.01.2017 fra: <http://ndla.no/nb/node/2460?fag=36>

Slangsvold, Silje Karoline (2011). *Det norske språket i endring*. Hentet 21.01.2017 fra: <http://www-ia.hiof.no/~siljeks/en/studio/artikkel/artikkel.pdf>

Teil, Rolf (2016). *Kan du skilje mellom [c] [s]?* Hentet 26.01.2017

Ukjent (2010). *Kategori: Ord i bokmål med rot i tysk*. Hentet 21.07.2017 fra: https://no.wiktionary.org/wiki/Kategori:Ord_i_bokm%C3%A5l_med_rot_i_tysk

Ukjent (2016). *Anglifiering*. Hentet 23.01.2017 fra: <https://no.wikipedia.org/wiki/Anglifiering>

(3)

Elevtekst 3:

A dream come true eller et framtidig mareritt?

En sommerdag for et år siden satt jeg og min engelsktalende kjæreste på bussen rundt Hundvåg vilt fordypet i en diskusjon om forskjellen på *public-* og *private schools*, da en litt eldre kvinne satt seg ned på tvers av gangen. Hun merket fort at vi snakket med en annen tunge enn den norske og spurte oss dermed om vi to var fra USA, på en australsk aksent. ”No, I’m from Norway and she’s from Poland,” svarte jeg i det jeg peket på min sjenerte kjæreste. I det sekund jeg hadde snakket ferdig, så jeg et forbauset, men samtidig overentusiastisk uttrykk falt over kvinnens ansikt. God engelsk hos både nordmenn og polakker var noe hun sjeldent hørte, men det var slettes ikke noe vondt i det.

Debatten om framtiden til det norske språk var nok mer viktig før i tiden, selv om vi har flere utenlandske ord i vårt hverdagslige vokabular nå på grunn av globalisering.

Som ungdom i Norge i dag, synes jeg det bare er bra at det kommer flere ord inn i det norske språket. Slik kan vi opprette en bedre forståelse av andre kulturer og skikker, men også utvide horisonten litt for et bedre ordforråd. Når jeg hører om å bevare det norske og avløserord så kan jeg ikke dy meg i å tenke at vi er noen egoister som ikke tenker over mulighetene et mer internasjonalt språk kan gi oss. Damen på bussen som oppfattet at min forståelse for engelsk var bra, hadde en mulighet til å kommunisere med meg på engelsk ettersom hun selv ikke kunne norsk. Hadde det ikke vært for vårt *lingua franca* ville jeg aldri fått høre om hennes fantastiske dukkesamling. Takk Gud for at den muligheten ikke lot seg unnslippe!

I tillegg blir engelsk prioritert på omtrent samme nivå som norsk i hverdagen min. Dette er fordi jeg ser på filmer eller serier som er amerikaprofuserte og jeg prater og skriver til engelsktalende daglig som for eksempel kjæresten min. Slik er det også for flesteparten av ungdommen nå for tiden. Vi bruker gjerne et engelsk ord i en setning fordi det gir mer mening eller så *quoter* vi en av filmene vi nylig så fordi vi kan relatere til hva som blir formidlet. Noen engelske ord og uttrykk har bare en dypere mening enn de norskoversatte. Eksempler på dette er å være *fit* og *tan* i motsetningen til å være i god form og brun. Ordet *fit* bruker man

om en som er både muskulær, god kondis og i tillegg ser bra ut, mens å være i god form kan like godt kun bety å ha god kondisjon. Det samme ordet kan også brukes om å passe noe i verbformen *to fit*, men da må man være obs på bruken av dette ordet når man fornorsker det og ikke si slik som min kompis til hans onkel at en klesstil ikke ville *fitte* ham...

Samtidig har det norske språk et par uttrykk som ikke holder helt mål på engelsk om vi skulle oversatt det. *But, but*. Det er jo ikke akkurat slik at engelsktalende bruker mange norske ord. Eller? Faktisk har det seg slik at engelsken har tatt i mot ord som *fjord* og *aquavit* i fra nordiske språk. Det kan godt tenkes at spesielt denne akevitten har kommet godt i bruk hos både amerikaner og engelskmann og gitt livet litt mening. Derfor kan en kombinasjon av flere språk føre til det ultimate språk hvor alle ord har fylt opp hele glasset med mening. Da kan man for en hver ytring på et par ord mene noe som man ellers ville brukt flere minutter på å si. Kanskje en dag vil et enkelt ord bety like mye som et bilde. For alle vet jo at et hvert bilde kan si mer enn tusen ord, men om det skulle blitt til virkelighet ville et bilde bare stå for et ord. Hvordan skulle det hatt seg til? Kanskje det er nettopp en slik skrekkelig framtid det norske Språkråd prøver å unngå.

Norges Språkråd jobber stadig vekk med at utenlandske ord som kommer til Norge skal enten fornorskes eller erstattes med et avløserord. De har blant annet slått til med slagerne som boksing og opptrekk istedenfor *boxing* og *pull-ups*. Tankesettet deres kaller vi for purisme og betyr at man vil holde språket så rent som mulig, men helt ærlig må dette være det mest ironiske navnet man kunne ha valg for nettopp denne hensikten. Det engelske ordet for ren er nemlig *pure*. Hvorfor ikke kalle tankesettet for *renisme* hvis renheten i språket er så viktig? Alle andre ord skal få norske avløserord eller bli fornorsket, mens selve ordet som beskriver hele ideologien til Språkrådet skal være engelskinspirert. Passe ironisk spør du meg. Det blir litt som å prøve å overbevise en vennegjeng om å bli veganere, mens man sitter og gomler i seg en saftig biff.

Helt ærlig er jeg lei av *hypocrits* som sier en ting, men mener og gjør det stikk motsatte. Språkrådet er ikke et unntak. Man kan ikke bestemme hva folk skal si fordi språket lever og man burde ikke sette det i et bur. Jeg sier det som passer meg og av og til kan et engelsk ord i ny og ne forklare en situasjon bedre enn ved å bruke et norsk ord. Derfor er hele språkdebatten unødvendig og den irriterer meg. Hvorfor skal man bli redd for at livene våre skal bli enklere ved at vi får et mer utfyllende vokabular? For alt vi vet så er kanskje ikke det å leve livet *in the fast lane* like ille som språkrådet skal ha det til. Den eldre damen på bussen

var meget begeistret for at hun kunne kommunisere med en nordmann og en polakk på vei hjem uten problemer. Hvis det norske språk gikk mot et mer internasjonalt språk hvor man kunne beskrive et bilde med noen få ord, ville det mest sannsynlig ikke vært verdens undergang. Kanskje til og med tvert i mot.

(4.1-2-3)

De tre klassenes svar på its undersøkelsen, «Første runde»

4.1: Klasse Sjark

Antall svarpersoner: 22

1. Åpent spørsmål

Hva er en kreativ tekst?

- en tekst hvor man skal være oppfinnsom og underholde leseren og reflektere over tanker. Alle sjangre som går under skjønnlitteratur regnes for å være kreativ tekster.
- En kreativ tekst er en tekst hvor man forteller, dikter og reflekterer over tanker som en har eller som faller en inn i skrivende stund. Kreativ tekst ligger nok under sjangeren skjønnlitteratur.
- en kreativ tekst er noe som er fiktivt , det kan skrives i form av kåseri, novelle eller essay
- En tekst der du kan skrive veldig "åpent". Altså det er fantasien det står på. En kan skrive om hva en vil innenfor et vist tema. I en kreativ tekst handler det mye om å være oppfinnsom.
- En kreativ tekst er en tekst som ikke følger en fast form, men heller er en blanding av tekstsformer som til sammen utgjør et kreativ uttrykk. Hva en kreativ tekst ender opp som kan og vil variere veldig, men det vil som regel være lett å gjenkjenne en tekst som en kreativ tekst.
- kreativ tekst er en tekst som er veldig åpen. for eksempel kåseri, novella og et kreativ essay
- En kreativ tekst er en tekst hvor man bruker sin egen intusjon og fantasi. Man tenker selv og følger ingen rammer, her er det kun din egen kreativitet som setter grenser. En kreativ tekst kan sette ting i et nytt perspektiv, ha en uvanlig vri, en ny løsning, en "bedre måte" å gjøre noe på, altså noe ny tenkende/skapende.
- En kreativ tekst er kan dekke mange ulike type tekster, som feks kåseri eller novelle. Gjennom en kreativ tekst skal en prøve å være oppmerksom, "original" og underholde leserne sine,
- En kreativ tekst er når du skriver en tekst der du bruker din egen fantasi. Dette kan ofte være en novelle. Skjønnlitterære tekster er ikke en kreativ tekst.
- En kreativ tekst er en tekst som skal underholde leseren og gjerne være litt original og oppfinnsom. Kreative tekster kan feks være noveller og kåseri.
- kåseri er en kreativ tekst, kreativ tekst kan gjøre narr av noe eller være vittig.

- En kreativ tekst er en tekst hvor man har med forskjellige skrivemåter og typer sjangere i en tekst. At man klarer og få flere typer inn i en og samme tekst.
- Gjetning er at en kreativ tekst er en tekst som er oppbygd på en litt anderledes måte enn vanlige tekster som skjønnlitterær og fakta. Har ikke noe konkret svar på dette ukjente begrepet.
- En kreativ tekst kan være veldig åpen. Det er når den som skriver gjerne forteller egne meninger, eller forteller en historie osv. Eksempler er essay og kanskje kåseri.
- En kreativ tekst er tekster som novelle og kåseri. I en kreativ tekst skal man være oppfinnsom og original.
- Jeg tror jeg har hatt en kort introdoksjon om dette emnet før. En kreativ tekst er en tekst hvor man skal være kreativ - mao. belyse et emne/tema på nye måter, få nye perspektiver og innfallsvinkler på f.eks. et kåseri ol. Således kan man ikke definere en kreativ som noe konkret, men man må i generell forstand - flere teksttyperkk.
- En kreativ tekst er en type tekst so omhandler for det meste skriving med fokus på elementer som fiksjon.
- En kreativ tekst er ikke en spesiell tekst type, men mer et samlebegrep for tekster som er skrevet med fantasi og kreativitet. Eksempler på kreativ tekst kan være novelle eller kåseri.
- Kreativ tekst er en tekst der fantasien kan brukes så kreativt som mulig. Det finnes ulike måter å bygge opp fantasien din, i foreksempel et essay, kåseri, eller en novelle.
- En kreativ tekst kan ofte være mange typer oppgaver, feks. novelle eller kreativ essay. Teksten skal være kreativ, samt "original" og skal fenge/underholle leseren.
- Det er en åpen teksttype. Eks kåseri eller novelle. Teksten skal være oppfinnsom og original, den skal også ha god flyt og "si" noe til leseren.
- En kreativ tekst er en sjanger som er veldig åpen og fri, der det gjelder å være kreativ/original og underholde leserne.

2. Åpent spørsmål

Hvorfor kan det være nyttig å lære om kreativ skriving?

- det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi det er en typisk oppgave som kan komme på eksamen. Kreativ skriving er ofte litt mer avansert og vanskeligere enn det man vanligvis pleier å gjøre, og er viktig å lære å skrive slike tekster.
- Jeg tror det kan være nyttig å lære om kreativ skriving ettersom dette kan være krevende å skrive en slik oppgave på en god måte. Dette er også en oppgave som nesten alltid kommer på eksamen, og dermed er det nyttig å lære om hvordan man kan skrive en god kreativ tekst.
- man får brukt fantasien, man lærer å skrive noe annet en fakta og reine litterære tolkninger man kan få bruk for det på eksamen
- Jeg tror det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi, skrivetypen får oss til å gruble og tenke selvstendig, noe som jeg tenker er bra. Vi lærer også om kreativ tekst for å øve oss til eksamen.
- Fordi det vil gi oss en bedre forståelse av hvilke teksttyper og sjangrer som fungerer best til hva. Ved å lage en kreativ tekst kan et budskap komme bedre frem og kan ha flere undertoner. I tillegg vil å øve på noe kreativt og etterhvert bli bedre på det gjøre oss til mer kreative og originale elever generelt.
- for at vi for det i eksamen. En kreativ tekst er en åpen tekst. Det vil si at du kan skrive veldig åpent. Du kan skrive denne meningene.
- For å oppnå noe og for å få endring og fremgang i samfunnet trenger man kreative mennesker. Mennesker som tenker og utfordrer seg selv. Kreativ skriving kan være nyttig å lære om for å utfordre elever til å bruke sitt eget hode og ikke bare skrive ut i fra en mal fra norsk boka og informasjon fra google.
- Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi da får man mulighet til å se hvor man kan bruke språklige virkemidler, selv om det ikke er satt om en disposisjon.
- Grunne for at det kan være nyttig å lære om kreativ tekst, er at man lærer å være kreativ og tenke litt utenfor boksen.
- Ved å lære om kreativ skriving kan vi tilegne oss kunnskaper slik at vi selv kan skrive slike type tekster. Kreativ tekst er eksamensrelevant og det er derfor greit at vi kan noe om det før den tid. I tillegg har en kreativ tekst gjerne et budskap avsenderen vil få frem. Ved å lære om kreativ skriving får vi trent øye på å selv kunne tolke kreative tekster og ikke minst skrive slike tekster selv.
- Det kan være nyttig for det er ikke noe vi har hatt så mye av på skolen, og det kan komme opp på eksamen.
- Slik at man kan variere skrivemåten

- Kreativ skrivning vil for meg si at det gjør teksten mer interessant og spennende. Det er en fordel å kunne gjøre en tekst spennende å lese for at dem som leser dem ikke skal kjede seg under prosessen.
- Lære hvordan en kan uttale seg best mulig i en kreativ tekst, med riktig bruk av struktur og virkemidler. Kan vel også dukke opp på eksamen, da er det ikke så dumt å vite hva det er. Kan gjerne få bruk for det i fremtiden også.
- Det skal være nyttig å lære om kreativ skrivning fordi man får muligheten til å vise hvor man kan bruke språklige virkemidler uten at det er satt opp en "disposisjon" for hvor man skal bruke hva
- jeg tror det kan være nyttig bla. fordi man ikke følger en A4-oppskrift som f.eks. retorisk analyse, men man må være nyskapende og tenke selv og rett og slett være kreativ
- Jeg klarer ikke å tenke på et svar fra tidligere erfaringer som kan konkludere nytten i å lære kreativ skrivning. Svarene kan være så meget, men jeg vet rett og slett ikke.
- Jeg tror det kan være nyttig å lære om kreativ skrivning fordi av dette lærer man å produsere originalitet og kreativitet i tekstene sine.
- Det kan være nyttig fordi man kan få bruk for det under eksamen:) Eller hvis en vil bli forfatter.
- Fordi kreativ tekst kan komme opp på eksamen. Det er også en sjanger som man burde kunne. skriver mann ett eventyr elsn, kan det være bra å vite hva en kreativ tekst er
- Fordi man vil få mer kunnskap og få en bedre sammenheng/flyt når man skriver tekster.
- Det kan være nyttig fordi da tenker hode fritt, og man må sortere tankene på en helt annen måte. Man lærer også at det ikke fins noe fasitsvar, men at det kun er fantasien som setter grenser.

3. Åpent spørsmål

Hvilke kjennetegn mener du er de tre mest typiske ved den kreative teksttypen?

- 1. fortelle og dikte 2. reflektere over egne tanker 3. Den kreative teksttypen er mer flertydig og åpen, mens en artikkel er presis og entydig.
- Jeg tror disse tre kjennetegnene er mest typiske for kreativ tekst: 1. Fortelle 2. Dikte 3. Reflektere over tanker
- fiktivt ofte en dypere mening eller et poeng, en moral som skal komme fram noe spennende som skjer
- 1. Oppfinnsom 2. Underholde med fantasien 3. Alle tekster er originale (ingen er like)
- Original Blandende Engasjerende
- Motivasjon og Ambisjon

- 1. annerledes 2. særpreg 3. moderne/nytt
- De tre typiske kjennetegnene: - fritt - Underholdene - Oppfinnsom
- 1. At man forteller en fortelling. 2. Et sterkt budskap 3. Underholdene på forskjellige måter.
- Kreativ Original Underholdene
- ironi humor kreativ tekstopbygging
- kreativitet originalitet fleksibilitet
- Blank
- - Åpen - en "finner på" ting selv, gjerne mest mulig originalt - Skal være underholdende
- Oppfinnsom, følelser, fritt
- Nye språklige virkemidler Kreativitet på det semantiske plan Nye innfallsvinkler - kanskje ikke en spesifikk struktur som er rigid, er noe løsere, men har dog en logisk oppbygning,,
- FORTELLENDE. BESKRIVENDE. FIKSJON.
- kreativ originalt sammenhengende
- Eventyr, oppfinnsom og "plot twist"
- Underholdene, (ofte) fiksjon, og skal ha ett budskap
- Oppfinnsom, underholdning, original
- fri, original, underholdende

4.2: Klasse Danskebåten

Antall svarpersoner: 27

1. Åpent spørsmål

Hva er en kreativ tekst?

- Usikker. en tekst som ikke har like mye regler som andre sjangrer, den er mer åpen og det er lov å være kreativ.
- Jeg vet ikke
- en skrivemåte
- en oppdiktet tekst, roman, essay osv.
- En kreativ tekst er vanskelig å definere. Til og med ikke lærerne er helt sikre på hva det er (det sto på OneNote). Jeg tror det er en mer kreativ måte å skrive på, der du rett og slett skal være kreativ og kanskje tenke litt utenfor boksen når du skriver.
- Eg tekst skrevet som en fortelling.
- En kreativ tekst er en type tekst feks kåseri, essay

- oppdiktete tekster
- En kreativ tekst er en tekst der du kan bruke kreativiteten din, for eksempel kåseri og noveller.
- En kreativ tekst er en tekst som ikke er faktabasert, og som kommer fra sjelen til forfatteren
- Kan være feks. Kåseri, essay, roman, dikt eller
- idk
- vet ikke :D
- En kreativ tekst er en åpen tekst skrevet som noveller eller kåseri.
- vet ikke.
- originalt innhold i en tekst. Som gjør det til en kreativ tekst
- Tekst med kreativt innhold. Trenger ikke å begrunne fantasifulle påstander
- En oppfinnsom original tekst. Den kan inneholde mange type sjangre. For eksempel kåseri+fantasy
- En tekst hvor man får bruke kreativiteten, som feks noveller og kåseri.
- En kreativ tekst kan bli skrevet som en novelle, eller essay for eksempel
- Det er en sjanger
- vet ikke helt hva en slik tekst er men det er sikkert en tekst som ikke bare er basert på fakta, men som er veldig fantasifull
- En kreativ tekst er en kjekk tekst.
- En tekst hvor man kan bruke hjernen isteden for wikipedia
- Tror det er en tekst der du skal underholde^ leseren.
- Det er vanskelig å definere hva en kreativ tekst faktisk er, til og med lærerne sliter med dette (du skrev dette på OneNote...). Tenker det er en mer kreativ/kunstnerisk måte å skrive på; kåseri, dikt, osv
- Er ikke helt sikker, men type kåseri?

2. Åpent spørsmål

Hvorfor kan det være nyttig å lære om kreativ skrijving?

- fordi det kan hjelpe oss til å utvide vårt kreative potensiale?
- Lære flere måter å skrive tekster på.
- vet ikke
- vet ikke
- Vet ikke.
- Det er alltid nyttig å lære å skrive forskjellige typer tekster for å være klar på forskjeller på de forskjellige tekstene og hvordan man skriver de.

- det kan være nyttig for å bli bedre å skrive tekster
- vet ikke
- Da får du lære til å bruke kreativiteten din i noveller og andre sjangre.
- I tilfelle det er noe du interesserer deg for og vil fortsette med
- Veldig usikker..
- idk
- vet ikke :-)))
- Det kan vær nyttig å bruke en annen skriveform da man kan utrykke seg på en annen måte
- Er nyttig med ulike tekstformer ved ulike anledninger.
- Siden man tvinger seg selv til å være nyskapende, og resultatet av skrivingen kan gi ulike resultater.
- Trenger alltid en ny forfatter i verden
- Det kan brukes til senere arbeid som for eksempel. Reklame eller komedie.
- godt spørsmål.
- Forbedre skriveferdighetene.
- For det kan komme på en eventuell eksamen
- fordi da kan du skrive mer spennende tekster som er kjekke å lese
- Det kan være nyttig å lære om kreaktiv skriving for å lære andre måter å skrive på.
- Bøker er en viktig del av menneskers liv og forfattere er et yrke som neppe vil forsvinne de neste årene. i tillegg kan det være bra å lære å bruke ideen fra eget hode å ikke bare ideer vi lærer i klasserommet og som er i pensum.
- for å kunne skrive essey feks.
- Fordi det er kjekt
- Vet ikke.

3. Åpent spørsmål

Hvilke kjennetegn mener du er de tre mest typiske ved den kreative teksttypen?

- vett ikkje
- kreativt :)
- fantasi, humor og overdrivelse
- underholdene,
- Kreativ, morsom
- Fantasi, kreativitet og fortelling
- en kreati tekst er oppfinnsom
- originalitet, underholdene, god sammenheng
- At den er kreativ vertfall.

- Det var en gang Utenomjordiske skapninger
- kreative tekster kan variere på feks lengde. Oppsettet er forskjellig og det kan ha ulike hensikter, som et kåseri som kan være om en spesiell sak og en roman som er en lang oppdiktet fortelling. Lengden på disse er også ulike, men begge går under som kreativ tekst.
- idk
- ? ... vet ikke 0:))
- Novelle, kåseri?? vet ikke ://
- vet ikke.
- Vet ikke.
- Godt spørsmål
- Kåseri, kreativ essay, novelle
- jeg vet ikke
- kort, god struktur og sammenheng.
- Vet ikke
- interressant, fantasifull og kreativ
- Vet ikke.
- Åpen og fri tekst.
- vet ikke :(
- Kunstnerisk, uortodoks, , morsomme
- Humor, fantasi, interresant.

4.3: Klasse Europajolle

Antall svarpersoner: 18

1. Åpent spørsmål

Hva er en kreativ tekst?

- Alle sjangere som går under skjønnlitteratur regnes for å være kreative tekster. Eks: dikt, noveller, skuespill og kåseri.
- En tekst uten noen oppsatte regler så lenge det har en bestemt form og struktur. Kan være både skjønnlitterært og informativ.
- En kreativ tekst er ofte en skjønnlitterær tekst som for eksempel en novelle, men kan også være et kåseri eller et kreativt essay. Sjangeren er veldig åpen og gir stor mulighet for kreativitet som også gir navnet for typen.
- vet ikke. Kan tenke meg at man kan velge vilken type tekst vi ønsker å skrive selv.
- En kreativ tekst er skjønnlitterære tekster som har alle slags sjangre. eks: dikt, novelle og kåseri. Har ikke regler eller ett spesielt oppsett, ganske fri skrivemåte.

- En kreativ tekst er en tekst som ikke baserer seg på fakta, altså skjønnlitterær. Den skal underholde, men også opplyse, som f.eks. essay og kåseri. En annen undersjanger er novellen.
- En tekst som skal være kreativ. Hvis du skal skrive en kreativ tekst er det mange måter å gjøre det på, du kan for eksempel skrive en novelle eller et essay. Det må ha et budskap.
- det er en tekst der du kan bestemme mye selv, av innhold og virkemidler. her er det lov og være original og bruke fantasien.
- E kreativ tekst kan vær en unik, original tekst. Kreativiteten er hvordan man kobler til alle sammenhengene og klarer å få leseren interessert i det de leser. For at det kanskje er noe annerledes? Det kan også vær at de lokker deg inn på en kreativ måte med en sterk tittel.
- en åpen tekst hvor du kan skrive relativt fritt
- En kreativ tekst er en tekst som er skreven ut av fantasien og som man bestemmer selv oppbyggingen og strukturen til teksten. Den er veldig åpen teksttype som skal være oppfinnsom og original.
- En kreativ tekst er en skjønnlitterær tekst som strever mot å være original. Ganske fritt frem når det gjelder sjanger. --> Kreativitet
- En kreativ tekst er en tekst som f.eks et essay, eller et kåseri.
- en kreativ tekst er en tekst som er skrevet på en annerledes måte en tekster normalt sett. Dette kan være at forfatteren hopper frem og tilbake i tid eller bare formulere setningene på en kreativ måte.
- En kreativ tekst er en tekst der du skriver mer fritt enn om du skriver saktekst. Teksten trenger ikke nødvendigvis være basert på fakta, men heller det forfatter ønsker. Om det er overnaturlig eller vanlig hverdag.
- En tekst der det ikke trenger å være basert på fakta men kan basere seg på fantasi. En kreativ tekst er ofte en novelle eller fortelling som er skjønnlitterær, men kan være informativ. Skrivemåten er kreativ.
- veldig usikker, men jeg ser for meg at det er en type tekst som er basert på mye ironi og metaforer?
- En kreativ tekst er en tekst som inneholder noe som stikker seg litt ut, er litt annerledes. Den kan gjerne være litt humoristisk, ironisk eller inneholde andre elementer som får leseren litt ekstra engasjert.

2. Åpent spørsmål

Hvorfor kan det være nyttig å lære om kreativ skriving?

- Det er mangen forskjellige sjangrer, og det og skrive kreative tekster hjelper deg å skrive bedre og friere.
- En av oppgavene på eksamen vil være kreativ skriving. Det er også viktig å kunne tenke kreativ, det vil hjelpe å kunne løse problemer senere.
- Ved eksamen vil enten kortsvar eller langsvar ha muligheten for å skrive en kreativ tekst. Derfor kan det være nyttig å meste denne typen skriving slik at man har flere muligheter om de andre oppgavene skulle vise seg å være vanskelige. Ellers kan kreative tekster ta opp viktige tema i livet og ha et budskap man kan lære noe av.
- vet ikke
- Det kan være nyttig å lære til en eksamen, eller hvis man har lyst til å bli forfatter. Det er også greit å kunne til andre anledninger, som for eksempel, bryllupstale eller et avisinnlegg ol.
- Kreativ skrivning krever at personen som skal ytre noe har satt seg inn i temaet sitt, det krever mer innsats å skrive et essay enn en fagartikkel fordi essayet skal bringe ny fakta, eller et nytt perspektiv på saken, til leseren. Samtidig vil det å skrive en novelle kreve mye planlegging av forfatteren, det å planlegge et handlingsforløp kan være bra for annet i livet.
- Det er en god ting å være kreativ, og hvis du får en nokså åpen oppgave og skal skrive en kreativ tekst er det god hjelp å ha litt kunnskap om kreativ skriving.
- fordi det er veldig eksamenrelevant
- Det kan være nyttig for eksempel for å holde det originalt. En komedie tekst kan vær kreativ.
- så man og kan kunne bruke fantasien i skolen og også ha det gøy i skrivingen.
- Er lurt å lære om kreativ skriving til eksamen og andre heldagsprøver. Også smart å vite om det hvis man har tenkt å skriver bøker osv. i fremtiden.
- En kreativ evne er noe som kommer godt med i stort sett alle aspekter ved livet. Når det gjelder skole er det jo hyggelig å ha et større arsenal å velge fra.
- For å lære å tenke litt annerledes enn du pleier å gjøre?
- Gir deg kompetanse som kan brukes når du eventuelt er på en eksamen.
- Det kan være nyttig slik at man kan utvide kreativiteten, gi elevene mulighet til å skrive utenfor rammene og sånn de selv vil. I tillegg slipper man at alle elevene blir nøyaktig like, men man får beholde litt av de personlige trekkene på en annen måte, enn man må følge det samme oppskriften som alle andre

- Fordi vi får det på eksamen.
- For å kunne skrive en ting, men det blir tolket som noe annet.
- For å kunne skrive spennende og fengende tekster. Det kan kanskje være nyttig i konfirmasjoner, bryllup, eller for å skrive et godt leserinnlegg.

3. Åpent spørsmål

Hvilke kjennetegn mener du er de tre mest typiske ved den kreative teksttypen?

- kreativt, underholdene
- Uten fast form Underholdene Metaforer
- - Vet ikke noen særlige kjennetegn utenom at tekstene har mange muligheter.
- Oppdiktet kreativ humoristisk
- -kreativitet -underholdene -god struktur
- Kjennetegn er språklige virkemidler som metaforer, besjeling, ironi, gjentakelse, humor.
- Oppfinnsom, kreativ og et budskap
- originalitet, humor og godt innhld
- - Smart - Oppfinnsom - originalt
- kåseri essay
- Kreativt, Originalt og oppfinnsom.
- Vet ikke :/
- 1.Humor 2. Å gå litt vekk fra den røde tråen i teksten 3. Utradisjonell skriving
- Vett ikke så mye om kreative teksttyper.
- Typisk skjønnlitterære romaner Overnaturlig/ litt mer "kult" liv Friere skrivemåte
- korttidsrom få personer innmediasres (novelle)
- Metaforer Gjentakelser Samenligning
- oppfinnsomt, underholdende, fengende

(5.1-2-3)

De tre klassenes svar på its undersøkelsen, «Siste runde»

5.1: Klasse Sjark

Antall svarpersoner: 20

1. Åpent spørsmål

1. Hva er en kreativ tekst?

- En kreativ tekst er en tekst som inneholder kreative innslag, enten i form eller innhold. Gjerne begge deler. Eksempel på kreative virkemidler kan være å bruke en gruppe ord gjennom hele teksten (matord, ord fra kjemien osv), eller bokstav rim. Det kan også være lurt å blande fortellermåter. I en kreativ tekst er det viktig å kunne tenke utenfor boksen, og finne en interessant vinkling på teksten. Eksempler på en kreativ tekst kan være essay og kåseri, men det kan også være mye annet.
- Kreativ tekst er en veldig åpen teksttype som kan inneholde flere fortellermåter og blande flere teksttyper. Tekstene bør være oppfinnsomme og kreativ samtidig som alt har en sammenheng.
- En kreativ tekst er ikke én type tekst, men en samling av flere ulike teksttyper som man blander (sjangerblanding). f.eks. Kåseri/sakprosa hybrid. Dessuten hevdes det at en kreativ tekst er bare essay/kåseri, men dette står ikke i læreplanen slik at også annet sakprosa faller inn i kategorien.
- En kreativ tekst er en teksttype som kan bestå av flere ulike sjangrer. Eneste kravet er at du viser bevissthet i form og innhold. En kreativ tekst kan være både fakta, fiksjon og faksjon.
- En kreativ tekst er en tekst med et faglig innhold, hvor man bruker ulike kreative virkemidler for å få frem budskapet. Man kan bruke en rekke virkemidler som sjangerblanding, ordgrupper, diktning, rim, varierende utforming av tekst osv.
- en kreativ tekst er en tekst som er skrevet på en utradisjonell måte, den har flere momenter i teksten som gjør den kreativ, feks bruk av nyord, sjangerblanding eller hente inn ting fra andre tekster, dikt, sangtekster, retorikk
- En kreativ tekst er et samlebegrep på flere ulike tekst typer. Som feks kåseri og novelle. En kreativ tekst går ut på å endre fortellermåte og bruke ulike tanker. Den er mer åpen for individuelle løsninger.
- En kreativ tekst skal inneholde variasjoner i skrivemåten, kreative teknikker og ha en litt annen vri en en helt allminnelig tekst.

- Det er en tekst skrevet på et utradisjonelt vis, som vil si at det kan være sjangerblanding, det kan være visuelt blandet (altså fra dikt oppsett, til artikkel oppsett). Det kan være bruk av en spesifikk kategori av ord, f.eks fra havet, sport, skreddere osv. språk rim og enderim, til at alle ordene startet eller slutter på samme bokstav. Kreativ tekst kan egentlig være veldig mye, og kan vinkles i en retning mange ønsker selv.
- En kreativ tekst er en tekst som blander sjangrer og virkemidler på en måte som utgjør et kreativt uttrykk og dermed en kreativ tekst
- Kreativ tekst er en utradisjonell skrive måte, med for eksempel sjangerblanding, og nyord. Teksten kan enten være diktet eller så kan den handle om faglig stoff, og daglige problemstillinger i hverdagen.
- Kreativ tekst kan være mange ting. En kreativ tekst kan være ett kåseri, essay osv. I en kreativ tekst gjelder det å være "kreativ".
- Kreativ tekst er i tekst type der du kan blant de flest sjanger. Det er også ganske åpen tekst, men med faglig innhold.
- En kreativ tekst er en tekst med ulike faglig innhol, man kan bruke en rekke forskjellige virkemidler for å spre budskapet. Det går også an å bruke flere virkemidler i en tekst. For eksempel ordgrupper, enderim, dikt, bokstavrim osv.
- En kreativ tekst er en samla betegnelse av flere ulike teksttyper sammen. Man kan gjerne benytte seg av trekkene fra en novelle og et esay i en og samme tekst. En kreativ tekst skal være oppfinnsom, "kreativ" og underholdene ovenfor leserne.
- En kreativ tekst åpner for mye ulikt, det er bruk av sjangerblanding og eksempler på det er kåseri og kreativ essay.
- En kreativ tekst skrives med trekk som sjangerblanding. Her tillates det å skrive på en ukovensjonell måte for å fram sitt perspektiv.
- Sjanger blanding, i både innhold og form
- En kreativ tekst er en nyskapende tekst, som inneholder både kreativitet og originalitet.
- Det er en kreativ måte som man f.eks. kan skrive en sakprosa tekst. Man må bruke kreative hjelpemidler, dette kan være bokstavrim eller tankestrøm.

2. Åpent spørsmål

2.Hvorfor kan det være nytting å lære om kreativ skriving?

- Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi det er en type tekst som tvinger deg til å legge litt innsats ned i skrivingen, ettersom det krever planlegging for å gjennomføre de kreative grepene. En annen grunn til at det kan være nyttig med

kreativ skriving er fordi det kommer på eksamen, som er en avgjørende karakter på vitnemålet.

- Det kan være nyttig, fordi det er en teksttype som formidler budskapet på en nyansert måte som underholder leseren. Vi får tatt ulike virkemidler i bruk og har friheten til å vise selvstendig refleksjon.
- Man følger ikke en sjanger - oppskrift, men åpner derimot til kreativitet, nye innfallsvinkler for å belyse temaet, nye perspektiver osv. Det er nyttig å lære om dette fordi hvis man skal lykkes med en kreativ tekst, er bevisstgjøringen veldig sentral. Dette mener jeg har en plass i norskfaget - ikke bare følge oppskrifter, men åpne for mer kreative metoder for å tilegne seg pensumslektyren.
- For det første er kreativ tekst eksamensrelevant. I tillegg lærer vi å løse oppgaver på kreative måter og får oss til å tenke nytt. Når en skriver en kreativ tekst følger en ikke en bestemt mal. Kreativ tekst kan derfor vise mer kunnskap og forståelse for faget fordi en er nødt til å tenke selv og ikke slavisk følge en mal som noen andre har laget for dem.
- Først å fremt kan det være nyttig fordi det er en stor sansynlighet for at det kommer på eksamen. Det kan også være nyttig å lære om å skrive kreative tekster ettersom man lærer å bruke ulike skrivemåter, og at man får vist vår kreative side og evnen til å bruke ulike virkemidler for å fremme et budskap på en nytenkende måte.
- det er en stor mulighet for at vi får det på eksamen og da må vi vite hvordan det skal gjøres
- Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi vi får brukt ulike virkemidler på forskjellige måter og man får underholdt leseren på en annen måte enn i et essay/analyse tekster osv. Vi får også en forståelse for hva kreativ skriving er til eksamen.
- Det som kan være nyttig er kanskje at noen synes det er enklere å skrive på en mer varierende måte enn normalt og at en kanskje får det bedre til enn f.eks en artikkel.
- Kreativ skrivning er interessant og ofte morsomt. Denne formen for tekst er kjekkere å lese, og kan lettere sette seg i hodet for de fleste vil jeg tro. Dermed så er det lurt å lære hvordan, fordi da kan jeg skrive tekster som er kjekkere å lese, og som sitter bedre etterpå enn f.eks en faktabasert artikkel.
- Fordi vi kan få det på eksamen. I tillegg kan det å løse norskoppgaver på en ny måte øke vår forståelse av norskfaget og tekster.
- Kreativ skriving er nyttig fordi det er interessant å lese og skrive, itillegg er det viktig å kunne til eksamen.
- Kreativ skriving kan brukes i neste alle slags skrive-sammenheng. Det er også ett krav at man skal kunne vite hva som kjennetegner en kreativ tekst osv. Kreativ tekst kommer også helt sikkert på eksamen til våren.

- Fordi det er kjekkere å skrive kreativ enn andre type tekster. Det er også lettere å skrive. Siden på de andre typer tekster må du forhold deg til en spesielt form.
- Jeg tror det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi det kan hjelpe enkelte å bli bedre til å ta i bruk ulike virkemidler og bli bedre å formulere budskapet gjennom disse. Det kan også være smart å lære om kreativ skriving ettersom dette er noe som mest sannsynlig kommer på eksamen.
- Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi man får lært en annen måte og skrive tekst på. I en kreativ tekst lærer man å bruker andre virkemidler enn feks i en diktanalyse. Det er også vedlig relevant til eksamen, og er derfor nyttig å lære om kreativ skriving.
- For å formidle hva en skal si på en interessant måte og bedre forstå kreative tekster generelt.
- Mulig at det kommer på eksamen.
- Utfordrende, lærrikt, man blir "tvunget" til å tenke annerledes/nytt/farge utenfor strekene. En kreativ tekst kan hjelpe deg å huske det faglige stoffet bedre da du må "leke" deg med det og forstå det godt for å få det til. (Det går ikke å kopiere fra boken eller wikipedia da teksten skal ha en egen vri og ikke være kun "plain, kjedelig" fagstoff.)
- Det kan være nyttig fordi det er ganske sannsynlig at å skrive en kreativ tekst er en av oppgavene vi kommer til å få velge på eksamen. Det er og viktig å ta med seg videre i livet, fordi det får fram en kreativ side av deg.
- Mest sannsynlig så vil en av de oppgavene på eksamen være en kreativ tekst å da er det lurt å kunne det. Man øver seg også på å være kreativ når man jobber med dette.

3. Åpent spørsmål

3. Hvilke kjennetegn mener du er de tre mest typiske ved den kreative teksttypen?

- 1. Blanding av fortellermåter 2. Kreativ vinkling 3. Fontforandring? større og mindre skrift, tykk eller kursiv osv.
- Sjangerblanding, skildring, særegen.
- Nye kreative innfallsvinkler/perspektiver Skribenten er bevisst. Hybrid-sjangerblanding
- 1. Kreativ 2. Sjangerblanding 3. Originalt
- De tre mest typiske ved den kreative teksttypen er nok variasjon, nytenkende og og et bredt utvalg av virkemidler.
- -utradisjonell -sjangerblanding -fiksjon (det trenger ikke være fiksjon for å være en kreativ tekst, men det er det som mange tenker på når de tenker på kreativtekst)
- Ulike fortellemåter, kreativ/oppfinnsom, egen.

- 1. Variasjon i fortellerteknikk. 2. Man skal være oppfinnsom og kreativ. 3. Teksten skal ha en mening.
- Sjangerblanding Rim Kategoriske ord fra en gruppe. (Altså fotball, håndball, fiske og lignende)
- -Sjangerblandende -Originalt -kreativt
- -blanding av sjanger -utradisjonell -kildebruk
- Jeg liker å bruke: -Sarkasme -Enderim -FFFFF.... De mest typiske kjennetegnene er: - Teksten bør være "original" -Teksten må ha noen "kreative" trekk.
- et nytt tenkegang metafor/ symboler bruk Topos
- - bruk av en rekke virkemidler - variasjon i teksten - nytenkende
- De tre mest typiske kjennetegnene ved den kreative teksttypen: Bruk av ulike fortellermåter gjennom teksten, oppfinnsomt/kreativt og mer fri/egen tekst.
- Variasjon på form og innhold, trekk fra ulike sjangre, og det er ikke så fast til fakta.
- Sjangerblanding.
- - Sjanger blanding - Uavhengig - Utfordring (både for den som skriver den og muligens den som leser)
- Originalitet Kreativ Nyskapende
- 1. Teksten er interessant å lese. 2. Teksten har et budskap og en sammenheng. 3. Kreativ virkemidler.

5.2: Klasse Danskebåten

Antall svarpersoner: 23

1. Åpent spørsmål

1. Hva er en kreativ tekst?

- En kreativ tekst er ulike teksttyper. De er åpne og reflekterende, eksempelvis kåseri og essay.
- En kreativ tekst er en fagtekst med et kreativt preg gjennom teksten. Det er flere virkemidler som kan tas i bruk som ironi, humor og som skal underholde leseren.
- noveller, dikt, romaner og fortellinger er eksempler på sjangere som går under kreativ tekst
- Når man knytter fagkunnskap opp mot kreativitet.
- En kreativ tekst er en tekst som er veldig åpen. Det er en tekst hvor vi prøver å være morsomme, og som egentlig ikke har noen hemninger.
- En kreativ tekst er en åpen teksttype, hvor man kan skrive for eksempel kåseri, novelle eller kreativt essay. Man må prøve å være oppfinnsom og "original" i teksten sin.
- En kreativ tekst er en en tekst som viser kreativitet gjennom litterære virkemidler.

- Tekst med kreative virkemidler:)
- En kreativ tekst er en veldig åpen teksttype som kan dekke mange ulike typer oppgaver f.eks kåseri, novelle eller kreativ essay. En viktig del av en kreativ tekst er å være oppfinnsom og original, den skal underholde leserne.
- Det er en fagtekst med et kreativt preg over den. Her er det flere ulike virkemidler som kan tas i bruk, så lenge den blir kreativ. Dette er en tekst som ofte er underholdende.
- En kreativ tekst er en tekst der du bruker kreative virkemidler for å komme frem til et poeng. De kreative virkemidlene skal ikke bare være underholdende, men også være med på å lage trykk på selve poenget(?) .
- En kreativ tekst er ofte et kåseri. Det brukes ofte humor/overdrivelse/sarkasme for å få frem et poeng.
- En tekst som drøfter tanker rundt et emne.
- En åpen teksttype som dekker f eks kåseri, essay, novelle
- Tekster med et unikt preg, slik som feks. kåseri, novelle, essay samt. brukt av ironi.
- En kreativ tekst er en tekst hvor man må bruke kreativiteten for å lage en god tekst
- Vanskelig å definere, men en tekst med en kreativ innfallsvinkel og/eller et kreativt språk
- En kreativ tekst er en tekst som på en original måte forteller om et synspunkt. Ofte blir det brukt kåseri, hvor sarkasme og ironi hjelper til ved å uttrykke følelsene rundt synspunktet.
- En kreativ tekst er en veldig åpen teksttype som kan dekke mange ulike typer oppgaver, f.eks. kåseri, novelle eller et kreativt essay. Fellesnevneren for de kreative teksttypene er at du skal prøve å være oppfinnsom og original og underholde leserne dine. Samtidig skal teksten ha en god sammenheng og teksten skal si mottagerne noe.
- En kreativ tekst er enten et kåseri, en essay eller en tekst som har et kreativt innslag
- En kreativ tekst er en tekst hvor du skal kombinere skrivemåte med kreativitet.
- Er en tekst som skal være kreativ, oppfinnsom og samtidig føre frem et budskap.
- En kreativ tekst er en tekst som kan feks være et leserinnlegg, og man kan bruke forskjellige virkemidler som dikt, rim, gjentakelser osv for å gjøre den kreativ.

2. Åpent spørsmål

2. Hvorfor kan det være nytting å lære om kreativ skriving?

- Det er nyttig fordi du kan bli bedt om å skrive en kreativ tekst på eksamen.
- Lære å skrive mer kreativt og bli mer kreative. Og for å "presse" den høyre delen av hjernen til å være med i prosessen.
- jo mer kunnskap, jo bedre. man lærer å bli kreative:)
- Man bruker hele hjernen, både høyre (kreativ) og venstre (logisk).

- Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi det er bra å lære andre måter å skrive på. Det er også litt kjekkere enn å bare skrive en vanlig tekst.
- Ved å skrive en kreativ tekst er det lett å få en god struktur og oppsetning.
- Det kan være nyttig å lære om kreativ tekst fordi det er nyttig å vite om flere måter å skrive på.
- eksamen
- Man bruker hele hjernen, både høyre og venstre (Høyre del av hjernen er kreativ, venstre er logisk)
- For å trigge den kreative delen av hjernen, utfordre grensene våre når det kommer til fagtekst og lære at et kreativt preg over en fagtekst kan bli underholdende
- Å lære seg kreativ skriving hjelper deg å formulere budskapet på en annen måte enn det du ellers ville ha gjort. Det hjelper deg med å tenke på synonymer, eksempler og ikke minst å planlegge teksten for å holde på den røde tråden gjennom hele teksten.
- Det kan være nyttig hvis man kommer opp til eksamen i norsk
- tenker mer og lærer å drøfte forskjellige temaer. og argumentere
- For det får en til å tenke annerledes, reflektere mer, å holde en rød tråd gjennom en skriveoppgave
- En ny måte å skrive på, som fremmer variasjon.
- Fordi man må kunne skrive slike tekster i framtiden, om de skulle være leserinlegg, fortellinger eller større stiler.
- Kreativ skriving er veldig oppmerksomhetsvekkende. Det er veldig overbevisende og interessant å lese.
- Ved å skrive en av disse vanlige oppgavetyperne kan du være sikker på at oppgaven din får en god struktur og sammenheng. Dessuten er det lettere å skrive en av de vanlige typene enn å finne opp sin egen type kreative tekst.
- Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving da det åpner opp for ulike løsninger for tekstskriving
- Folk kan for eksempel bli mer kreative i skrivingen og generelt.
- Fordi mange artikler og leserinnlegg mm. skrives på denne formen.
- usikker

3. Åpent spørsmål

3. Hvilke kjennetegn mener du er de tre mest typiske ved den kreative teksttypen?

- 1. Reflekterende 2. Åpne 3. Underholdene/morsome
- Original, underholdende og kreativ
- være kreativ :) kunne bruke saklige ord men samtidig være morsom interresant tekst
- Kreativ, underholdende og original.

- De viktigste kjennetegnene i en kreativ tekst er - KREATIV - Men også språkling, ikke være helt på tur
- humor, sarkasme, ironi
- Kreativitet i de språklige virkemildene Tekst som er litt utenom det vanlige Åpen tekst (skrive om nesten hva som helst)
- ironi, sammenligning, metafor
- 1.Original 2.Underholdene 3.Kreativ
- Kreativitet Original Underholdende
- Refleksjon, personlige meninger, litt humor, eksempler på situasjoner osv.
- Humor, god sammenheng og underholdende
- humor, ironi, kritikk
- Essay, kåseri, novelle, sakprosa, personlige meninger
- kåseri essay novelle
- 1.kreativitet 2.
- Litterære og språklige virkemidler Kreativ innfallsvinkel Originalitet
- Kåseri, refleksjon og en mening med teksten
- - Åpen teksttype - Oppfinnsom - Underholdene
- - kreativitet og originalitet - litterære og språklige virkemidler - kåseri, novelle eller essay
- Kreativitet Gjøre den unik En smule humor
- Kreativ, informativ, original.
- kåseri, novelle og essay

5.3: Klasse Europajolle

Antall svarpersoner: 16

1. Åpent spørsmål

1. Hva er en kreativ tekst?

- En tekst hvor man må være kreativ. eks: kåseri, essay eller novelle.
- Får å begynne, så har jeg vært på treningsleir. Dermed så har jeg ikke fått med meg alt om kreative tekster. Ettersom jeg har hørt fra noen i klassen, dreier kreative tekster seg om å skrive fritt. I og med at man ikke er bundet til en oppskrift/metode for hvordan man skal bygge opp teksten. I motsetning til en analyse der man har en generell mal for oppbyggingen. Noen punkt for kreative tekster er å være kreativ/oppfinnsom og original for å underholde leserne.

- En kreativ tekst er et samlebegrep for sjangre som for eksempel essay, kåseri eller novelle. Rammene til en kreativ tekst er meget frie og gir rom for kreativitet til både formuleringer, oppsett og struktur, som er grunnen til navnet kreativ tekst.
- en kreativ tekst består av flere type tekster. i en kreativ tekst kan du bruke mer fantasi enn i vanlige, analysering av andre tekster spiller ikke inn. og du kan slå deg mer fri
- - En tekst uten noen faste regler, men at du viser til et fast mønster - Kan både være skjønnlitterært og faglig relatert
- En kreativ tekst er en tekst som for mange kan være vanskeligere å skrive enn for eksempel hvis du får beskjed om å skrive et kåseri eller et essay. Det er så vidt spekter og så mange ulike innfallsvinkler du kan velge mellom. Du bruker dine erfaringer og dine subjektive meninger til å underbygge for det du argumenterer for.
- er en tekst som er kreativ, har ikke noen spesielle regler. Friere skrivemåte og struktur. Finne og gjøre spesielle kreative godbiter i teksten, "kryddre" teksten.
- En kreativ tekst kan være ganske mye, og går under flere navn som for eksempel kåseri og essey. Rammene er ganske frie slik at det er spillerom til å leke seg med. Man kan være "kreativ" med både struktur, innhold og virkemidler.
- En kreativ tekst er en veldig åpen sjanger hvor det er åpning for forskjellige tolkninger og måter å skrive på. Den skal gjerne skille seg ut fra de andre sjangrene selvstendig i form av kreativitet, men også kanskje humor og ironi.
- Kjennetegn til en kreativ tekst er en original tekst. Noe som fanger dine lesere med ny type tekst. Teksttype er f.eks kåseri eller kreativ-essay
- En kreativ tekst er en skjønnlitterær tekst, gjerne novelle, essay eller kåseri, men sjangerkravene er at den ikke trenger å være faktabasert. Teksten skal både underholde og opplyse, men den kan være mer personlig. Sentrale virkemidler er metaforer, ironi og satire.
- En tekst uten noen faste regler Der du kan være kreativ i måten du bygger opp teksten, synsvinkelen, i form av humor, fantasi. I en kreativ tekst trenger du ikke fortelle ut i fra fakta du kan dikte opp hva du vil
- Det er en måte du skriver på. Du formidler et budskap på en måte som gjør andre interessert i hva du skriver. Teksten er ofte morsom og kan være fremstilt som et leserinnlegg.
- En kreativ tekst er en tekst der du står veldig fritt i forhold til sjanger, innhold og skrive måte. her kan du være kreativ ;)
- En kreativ tekst er en tekst der du rett og slett skal være kreativ når du skriver. Det er ikke mange regler når det gjelder kreativ tekst. Det er en veldig åpen skrivemåte.
- En kreativ tekst er en muntlig og personlig skrivemåte. Det er tekster som bruker ofte språklige virkemidler og er gjerne morsomme eller ironiske.

2. Åpent spørsmål

2. Hvorfor kan det være nyttig å lære om kreativ skriving?

- Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving, fordi man må lære å tenke selv. Når man skriver en kreativ tekst er det ikke noen tydelige rammer for hva som er rett og galt. Man må prøve å tenke selv og være kreativ.
- Et viktig emne å lære om, dersom det kan dukke opp på eksamen, men det å skrive kreativt er en kunst og en god måte å uttrykke seg selv på.
- Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi da lærer man seg å leke med språket og man kan få nytte av å kunne tenke "utenfor boksen" en gang i blant.
-
- Fordi det er viktig å trene opp den kreative delen av hjernen som hjelper til med å stimulere andre faktorer. Det kan også føre til at du kan bli mer løsningsorientert, ettersom du kan tenke utenom det vanlige.
- Det kan være nyttig fordi det er noe som typisk kan komme på eksamen, og da er det godt at vi har øvd oss på å skrive kreative tekster og kan litt om kreativ skriving.
- Det kan være nyttig til en eventuell eksamen, og er greit å kunne generelt.
- Kjekt med et større utstyrsbelte
- Det er en spennende måte å skrive på som kan fenge leserne enda mer enn en vanlig faktatekst. Kan skape engasjement og større interesse hvis en for eksempel skriver leserinnlegg i en avis.
- Det kan være nyttig å prøve å skrive noe nytt. Der du bestemmer hva som skjer i teksten. Hva som er lov eller ikke lov. Du utvikler kreativiteten din.
- Det kan være nyttig å lære om kreativ skriving fordi det endrer på måten vi forholder oss til informasjon på, en kreativ tekst er ikke like argumenterende som et leserinnlegg er, men den krever likevel at skribenten har satt seg godt inn i stoffet, og setter verdigrunnlaget sitt opp mot faktaen. Det å tenke over fakta er sentralt for hvordan vi endrer oss.
- Fordi det kan være med å utvikle andre kreative sider og hjelpe deg til være mer løsningsorientert med kreative løsninger
- Det lærer deg å skrive på en interessant måte hvor du underholder dem som leser det.
- siden det er eksamenrelevant
- Det er viktig fordi man kan skrive om ting man vanligvis ikke skriver om. Du kan også lære deg å ha deg gøy mens du skriver og bruke fantasien når du skriver.
- Det gir elevene mulighet til å utvikle sin egen stil, og lar dem tenke kreativt. Det er også en måte å skrive tekster med viktige temaer uten at det blir så tungt å lese. Dette gjør at flere vil få med seg poenget i teksten

3. Åpent spørsmål

3. Hvilke kjennetegn mener du er de tre mest typiske ved den kreative teksttypen?

- Kreativ En undrende tekst. Dvs en tekst som stiller mange spørsmål uten å svare på dem. Gir leseren muligheten til å oppgi sin egen mening rundt temat. personlig tekst
- -Oppfinnsom -Original -Godt kombinert med humor
- Fri form Et mer muntlig skriftspråk Man trenger gjerne ikke gi en fast konklusjon ved slutten.
- kåseri novelle essay
- 1. mer åpne oppgaver 2. Du står fritt til å kunne bruke andre virkemidler, original 3. Den skal være underholdende
- Bevisst bruk av språklige virkemidler Få fram noe du brenner for Trenger ikke å ha struktur i oppbygningen
- 1. God sammenheng 2. åpen teksttype (kåseri, novelle, essay) 3. oppfinnsom (kreativ)
- fri form, åpen for originale ideer, kanskje et mer muntlig preg
- Åpen, original, underholdende
- Kåseri, novelle og kreativ-essay?
- Humor Personlig vinkling Nytt syn på emnet
- 1. underholde leseren 2. god struktur 3. original bruk av virkemidler
- Kjennetegn: - Morsom - Fremstiller saken på en interessant måte - Inneholder også fakta
- skriftspråk, tekstopbygging og innhold
- Fantasi, Kreativt, Åpent.
- Muntlig Personlig Ikke så "tung" tekst